

Täysistunto

Torstai 16.9.2021 klo 15.59—20.45

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 20.45.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—17.59 ja 20.00—20.45) ja puhemies Anu Vehviläinen (17.59—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys poliisin rahoituksesta (Tom Packalén ps)

Suullinen kysymys SKT 148/2021 vp

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Packalén, olkaa hyvä. — Onko ongelmia mikrofonin kanssa? Ottakaa siitä vierestä kollegan mikrofoni. [Eduskunnasta: Nyt se on päällä!] — No niin. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 **Tom Packalén ps:** Arvoisa puhemies! Tämä hallitus aikoo rapauttaa suomalaisten turvallisuutta ja luottamusta poliisiin. Näin voidaan todeta, kun katsoo hallituksen poliisien työtä suorastaan aliarvioivaa budjettiesitystä. Te olette hallitusohjelmassa luvanneet nostaa poliisien määrää 7 500:aan ensi vuonna. Nyt kuitenkin olette jättämässä jopa 30 miljoonan euron vajeen poliisien rahoitukseen, ja se tarkoittaa jopa 300 poliisin vähennystä. Poliisi ei pysty vastaamaan leikkausten takia sen laissa määrättyihin tehtäviin. Vasteajat kasvavat, tehtäviä jää suorittamatta, vain akuutit tilanteet hoidetaan. Tämä on omiaan rapauttamaan kansalaisten luottamusta poliisiin ja ennen kaikkea turvallisuutta ja oikeusturvaa. Arvoisa hallitus, miksi hallitusohjelmanne puhuu muunneltua totuutta? Aiotteko korjata [Puhemies: Aika!] hallitusohjelmaa vai nostaa poliisien rahoitusta tuntuvasti ja pysyvästi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.01 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvästä tärkeästä kysymyksestä. Hallitus on erittäin hyvin tiedostanut sen, että tässä maassa ei ole tarpeeksi poliiseja, ja sen takia tämä hallitus on nostanut jo kahtena vuonna poliisien määrää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ette riittävästi!] Olemme muun muassa panostaneet enemmän ennaltaehkäisevään työhön, verkkorikostorjuntaan ja esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden vahvistamiseen. Ensi vuonna poliisien budjettirahoitus tulee olemaan korkeammalla tasolla kuin koskaan aiemmin. [Mari Rantasen välihuuto] Toki tänä vuonna ja edellisenä vuonna poliisille on tullut paljon uusia tehtäviä, minä vuoksi myös lisätalousarvioilla on lisätty vuoden mittaan poliisien määrärahaa. Eli käytännössä se määräraha, joka nyt poliisille tulee, on kyllä suurempi kuin ennen. Mutta tiedämme sen, että sekään ei ole vielä tarpeeksi. Sen takia koko tämän talon pitää sitoutua siihen, että myös kaikki tulevat hallitukset haluavat nostaa poliisien määrää, korjata sitä korjausvelkaa, joka siellä on paitsi kiinteistöissä myös kalustossa ja samaan aikaan vaikkapa ICT-järjestelmissä. [Puhemies koputtaa] Kun rahaa valuu tänne, henkilötyövuosia on vaikea nostaa. [Puhemies: Aika!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän pysymään siinä minuutin rajassa.

Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Packalén, olkaa hyvä.

16.03 **Tom Packalén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selityksiä tuntuu riittävän. Ette pääse siitä mihinkään, että hallitusohjelmanne on jyrkässä ristiriidassa tekojen kanssa ja poliisien määrä tulee laskemaan reippaasti ja sisäinen turvallisuus heikkene-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

mään, kiitos teidän. Suomessa on Euroopan vähiten poliiseja per asukas, siis jo tällä hetkellä, eivätkä poliisin tehtävät todellakaan ole vähenemässä saati helpottumassa. Jos Suomi haluaisi esimerkiksi Ruotsin tasolle poliisien määrässä, pitäisi kouluttaa ja palkata nelisentuhatta uutta poliisimiestä ja -naista.

Ruotsin tiellä toki olemme, mutta negatiivisessa mielessä, jengirikollisuuden ynnä muiden usein monikulttuuristen ongelmien kanssa. Pakolaiskiintiön nostamiseen ja koko maan ilman hyysäämiseen riittää rahaa, mutta turvallisuudesta sopii tinkiä.

Hyvä hallitus, milloin te laitatte kansalaisten edun edelle? Meille se olisi päivän selvää. [Puhemies koputtaa] Miksi te leikkaatte turvallisuudesta? [Välihuutoja vasemmalta — Suna Kymäläinen: Paljonko oli teidän jäljiltä?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo.

16.04 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan äskeiseen puheenvuorooni: Tämä hallitus on nimenomaan lisännyt poliisien määrää. Tämä hallitus on sijoittanut rahaa siihen, että vanhentunutta kalustoa on saatu uusittua. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ette riittävästi!] Puhutaan yli 10 miljoonasta pelkästään edellisen vuoden osalta, jolla kalustoa on voitu uusita. Uusia toimitilojakin, jotka ovat terveellisiä, turvallisia ja käytännöllisiä poliiseille, on hankittu. Voin sanoa esimerkin, että vaikkapa Oulussa ollaan jo kolmannessa tilassa, koska tilat ovat olleet niin huonossa kunnossa. Tämä hallitus on saanut tällaisen perinnön. [Perussuomalaisten ryhmästä: Missä poliisit?] Voin sanoa, että vuosia on ollut poliisissa korjausvelkaa, jota me olemme lähteneet nyt korjaamaan, ja tämä tulee vaatimaan myös tulevien hallitusten työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.05 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos hallitus keran on lisännyt poliisien määrää, niin miksi poliisien määrä on vähenemässä? En oikeastaan ymmärrä tätä logiikkaa. Poliisi ei suoriudu nytkään tehtävistä, koulutettuja poliisimiehiä menee suoraan kortistoon, ja yt-neuvottelujakin on edessä.

Se, mitä sanoitte ict-kuluista ja näistä rakennuksista, on tietenkin aivan totta, mutta se ei vielä ratkaise tätä asiaa. Vaikka mikään määrä poliiseja ei esimerkiksi kaupunkiemme katuja saa turvallisiksi, mikäli maahanmuuttoa ei kiristetä, kuten Ruotsissa nähdään, niin meidän mielestämme poliisi tarvitsee selviä lisäpanostuksia toimintamenoihin, ja tämä edellyttää priorisointia. Me kaikki tiedämme, että rahaa ei ole määrättömästi jaettavaksi — se vaatii priorisointia. Kansalaisten turvallisuuden takaaminen on valtiovallan ensisijainen tehtävä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Pitäisi olla!] Täällä on viimeiset kaksi päivää puhuttu kehitysavusta ja kotouttamisesta. Arvoisa hallitus, löytyisikö näiltä momenteilta poliiseille helpotusta omia kansalaisiamme [Puhemies koputtaa] suojaamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.06 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On niin, että poliisi ei yksin ratko niitä ongelmia, kun ihmiset tarvitsevat apua hädässä, kun rikoksia ja onnettomuuksia tapahtuu. Turvallisuusviranomainen ei yksin ratko tätä. Sen takia tämä hallitus on panostanut paljon siihen, että ihmisten hyvinvointia vahvistetaan, panostetaan

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

päihde-, mielenterveyspalveluihin, [Mari Rantanen: Ja laillistetaan kannabis!] panostetaan kohtuuhintaiseen asumiseen, panostetaan koulutukseen, ennaltaehkäisyyn, siihen, että yksikään ihminen ei joutuisi rikolliselle tielle. Tätä tarvitaan ihan yhtä lailla kuin tarvitaan turvallisuusviranomaisten resursseja, ja kuten sanottu, jälkimmäiseen olemme myös laittaneet paljon, paljon enemmän rahaa kuin aikaisemmat hallitukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.07 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kasvava huumausaineiden käyttö lisää sekä huumausainerikollisuutta että väkivalta- ja jengirikollisuutta. Nämä työllistävät oikeuslaitosta ja poliisia ja vievät niiden pieniä resursseja. Miten hallitus katsoo, että sisäministeri Ohisalo puolueineen ajaa kannabiksen laillistamista, joka johtaisi huumausaineiden käytön lisääntymiseen entisestään, huumekekeiluihin nuorten keskuudessa ja sitä kautta lisäksi myös kovien aineiden käyttöä ja siitä seuraavaa rikollisuutta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo.

16.07 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolueilla on varmasti avoimessa demokratiassa monenlaisia erilaisia poliittisia näkemyksiä. Sitteen on hallitus, jolla on oma ohjelma. Ja tämä hallituksen ohjelma, joka meillä on, ei ole puuttumassa kannabiksen dekriminointiin tai laillistamiseen. Tämä on vihreiden linja, ja se on eri asia, mitä hallitus ajaa.

On kuitenkin syytä tunnistaa se todellisuus, jossa nyt olemme. Yhä useampi nuori kokeilee, käyttää päihteitä laidasta laitaan, päätyy erittäin vaikeisiin tilanteisiin, ei pääse kouluun, töihin kiinni, kun tarvitsisi hoitoa. [Petri Huru: Ei se hoito tarkoita, että vapauttaa pitäisi!] Haluamme hoitomyönteistä politiikkaa varmasti ihan jokainen meistä tässä salissa, että myös poliisi tekee sitä työtä, että ihmisiä ohjataan sinne hoidon piiriin. On olemassa erilaista tutkimusnäyttöä maailmalta vaikkapa Maailman terveysjärjestön toimesta siitä, että rankaiseminen ei välttämättä aina ole se paras tapa auttaa niitä ihmisiä, jotka ovat ongelmissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Oikeusministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.09 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huumausainepolitiikkaa johtaa sosiaali- ja terveysministeriö tässä maassa, ja kielloista, joihin rikoslaissa säädetty rangaistavuus perustuu, säädetään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvassa huumausainelaissa. Tämä hallitus ei tule laillistamaan kannabista. Tämä viesti on moneen kertaan tässä kerrottu, ja se, että yksi puolue sitä ajaa, sehän ei ole hallituksen kanta. [Petri Huru: Eikä vasemmiston ainakaan!] Meillä on hallitusohjelma, joka on hyvin selkeä, ja sellaista lainsäädäntöä tämä hallitus ei tule tänne ehdottamaan, ja sellaista nyt ei ole näköpiirissä eikä tule, eikä olisi viisastakaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

16.09 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Poliisi on jo käynnistänyt sopeuttamissuunnitelman, ja se tulee jatkumaan. Teidän antamallanne ilmei-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

sesti 10,6 miljoonalla ei pystytä pitämään tätäkään tasoa yllä. Aikaisemmin on ollut siirtymiä eriä, niitä nyt ei ole, ja sen lisäksi, kuten sanoitte, olette rahoittaneet erilaisia vuoden projekteja, muun muassa sinänsä tärkeitä ihka-projektia. Tätä menoa poliisi joutuu lomauttamaan noin 250 työntekijää. Sen lisäksi Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuu 400 uutta poliisia. He jäävät työttömiksi. Yli 600 kortistoon.

Viime kaudella poliisien määrä kääntyi nousuun, kun oli kokoomuslainen valtiovarainministeri ja sisäministeri. Olisi päästy tähän 7 850 poliisiin, minkä turvallisuuslupauksen te annoitte ennen vaaleja.

Kysynkin: Mitä te nyt aiotte tehdä? Keskityttekö te nyt hetken aikaa täysipainoisesti sisäministerin tehtäviin ja puolustatte viranomaisia ja rehellisiä suomalaisia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.10 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sain aiemmin, ensi vuonna budjettirahoitus poliisille tulee olemaan korkeampi kuin koskaan aiemmin. Te ette voi väittää, että tämä olisi leikkaus poliisille. Se voi tarkoittaa sopeuttamista, [Naurua] ja se tarkoittaa sitä sen vuoksi — kuunnelkaa loppuun — että te ette ole hoitaneet niitä kiinteistöjä kuntoon ja te ette ole laittaneet sitä kalustoa kuntoon. Meillä on ongelma, jota me täällä taklaamme monesta eri näkökulmasta, [Petri Huru: Te laitate kiinteistöt kuntoon mutta ette poliisien määrää!] ja yhtä aikaa olemme myös lisänneet poliisien henkilötövuosia viimeiset kaksi vuotta putkeen.

Nyt on tämän talon tehtävä yhdessä varmistaa se, että sisäisen turvallisuuden selonteossa linjatut 8 200 poliisia ainakin tulemme saamaan tämän vuosikymmenen aikana täyteen, ja siihen pitää ihan jokaisen sitoutua tässä salissa. Ja kyllä, ne puolueet, jotka haluavat vielä kehyksiä entisestään nipistää: sekin tulee kyllä näkymään sitten sisäisessä turvallisuudessa. Ei siellä kehyksessä ole tarpeeksi rahaa poliisille. [Jani Mäkelä: Eikö teillä ole kykyä priorisoida?] Niitä pitää meidän yhdessä täällä miettiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Valtiovarainministeri, olkaa hyvä.

16.12 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolvanen, te tiedätte paljon enemmän poliisintyön arjesta kuin minä, ja arvostan kokemustanne poliisintyöstä. Mutta korjaan yhden faktan, jonka esititte liittyen euroihin, siksi että tätäkin keskustelua seuraavat suomalaiset, jotka jakavat tämän salin huolen sisäisestä turvallisuudesta ja poliisien työn vaativuudesta. Vaativuus liittyy myös siihen, kuinka paljon poliiseja on. Nostitte esiin tuon 10,6 miljoonaa summana poliiseille. Kyllä, se oli todellakin summa, joka lisättiin valtiovarainministeriön ehdotuksen päälle poliittisten neuvottelujen kautta, eli kasvatettiin poliiseille tulevaa kokonaismäärärahaa. Mutta tuo kokonaismääräraha, mitä tämä maa käyttää poliisipalveluihin, on nyt noin 800 miljoonaa. Tämä on syytä kuvata oikeassa mittakaavassa, ja siksi halusin käyttää tästä vielä puheenvuoron.

Totesitte myös, että kokoomuslaisen sisäministerin johdolla poliisien määrärahat kääntyivät nousuun. Näinkin voidaan sanoa, mutta voidaan sanoa myös, [Puhemies koputtaa] että kokoomuslaisen sisäministerin aikana määrärahat olivat vuonna 2017 alimmalla tasolla koko vuosikymmenellä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, aika! — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.13 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ottaa ensi vuonna velkaa lähes 7 miljardia euroa, ja siltikään rahaa ei riitä poliisille. Se tuntuu aivan uskomattomalta. Tavallinen ihminenhan kohtaa poliisin siinä tilanteessa, kun hän on turvallisuusongelmissa. Syrjäseudulla tämä näkyy sillä tavalla, että poliisilta kestää todella pitkän ajan saapua sinne paikan päälle, jos ei niitä ole tarpeeksi lähellä. Täällä Helsingissä taas alaikäisten tekemät väkivallanteot ovat lisääntyneet, huumeongelmat ovat lisääntyneet ja niin edelleen, mutta yksi ongelma on myöskin se — mistä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on Suomea myöskin huomauttanut — että meillä rikosprosessien eli näiden selvittämisten kesto on aivan liian pitkä, ja siihen vaikuttaa muun muassa se, että poliisilla ei ole aikaa tehdä näitä esitutkintoja.

Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt meidän oikeusministeriltämme: millä tavalla esimerkiksi tähän EIT:n esittämään huoleen, että meillä oikeusprosessien tutkiminen kestää niin kauan, ollaan nyt [Puhemies koputtaa] kiinnittämässä huomiota, jos ei kerran poliisille olla antamassa lisää rahaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.14 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kaumalle tästä erittäin tärkeästä kysymyksestä, koska tämä on asia, johonka me kiinnitämme huomiota, ja olen itsekin hyvin huolissani siitä, että meidän oikeudenkäynnit venyvät. Sen takia hallitus on myös korona-aikana lisännyt rahoitusta tuomioistuinlaitokselle, niin kuin myös poliiseille.

Meillä on tällä hetkellä tällainen jutturuuhka, se on suuruusluokkaa 3 000—4 000 tapausta, ja siihen yritetään löytää nyt keinot. Sen takia myös edellisen viikon budjettiriihessä lisättiin jonkun verran rahoitusta myös tuomioistuinlaitokselle, mutta meillä on koko rikosketjussa se ongelma, että me tarvitaan riittäviä resursseja niin poliisille, syyttäjille kuin tuomioistuimille. Tätä varten me teemme töitä koko ajan, jotta me voidaan tehdä prosesseista myös sujuvampia, ja meidän pitää katsoa, että me tehdään oikeat asiat oikeaan aikaan. Tämä on kokonaisuus, josta tämä hallitus kantaa [Puhemies koputtaa] huolta, ja myös tulevien hallitusten [Puhemies: Kiitoksia!] tulee siitä saada kantaa oma huolensa, ja toivon, että tällä [Puhemies: Aika!] kaudella vielä löydetään ratkaisut pitkäjänteisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.15 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laajamittainen ja huonosti hallittu maahanmuutto, huono maahanmuutto, lisää turvallisuushuolia, kuten terrorismin uhkaa, radikalisaatiota, gettoutumista eli alueiden eriytymistä ja myös järjestäytyntä rikollisuutta, mikä on myös raaistunut ja etnistynyt siinä mielessä, että jotkut etniset ryhmät ovat ottaneet haltuunsa näitä alueita. Kysyisin, missä määrin, sisäministeri, tätä on tapahtunut ja mikä on ollut laittoman maassa oleskelun vaikutus tähän. Minkälaisessa riskissä nämä henkilöt ovat, että heidät tulee ikään kuin imaistua mukaan tällaiseen toimintaan? Ja kysyn vielä sisäministeriltä, miten näitä uudenlaisia ja kasvavia ongelmia on oikein tar-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

koitus kitkeä, varsinkin kun poliisin määrärahat eivät ole kehittyneet samassa mittasuhteessa kuin nämä kasvavat ongelmat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sisäministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.16 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Lisään aikaisempiin puheenvuoroihin vielä sen, että kun poliisille on myös jatkuvasti tullut uusia tehtäviä, muun muassa koronaan liittyen, niin meidän kaikkien yhteinen tehtävämme, paitsi hallituksen myös eduskunnan ja valiokuntien, on katsoa se, että aina tulee myös sitten rahaa niiden uusien tehtävien mukana. [Oikealta: Te olette hallituksessa!] Tässä on ollut vuosikausia ongelmia.

Nyt itse kysymykseen. Jengiytyminen, kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus ovat ilmiöitä, jotka eivät ole poissa meiltäkään. Niitä näkyy täällä, kyllä, [Juha Mäenpää: Ja turvapaikanhakijoita!] ja tämä on tunnistettu jo vuosia poliisissa mutta myös monissa muissa viranomaisissa, joissa tehdään yhteistyötä sen eteen, että vaikkapa vankiloissa tapahtuva radikalisaatio ei päädy lopulta meidän kaduille, vaan sitä pystyttäisiin ehkäisemään jo siellä. Ja kuten oikeusministeri tässä viittasi, koko oikeudenhoidon ketjulla on väliä siihen, miten turvallista tässä yhteiskunnassa on. Siihen tämä hallitus on myös puuttunut, että kaikilla tasoilla olisi entistä enemmän määrärahoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.17 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän hallituksen tekemään arvovalintaan. Kuten täällä edustaja Kauma sanoi, ensi vuonna velkaannumme 6,9 miljardia. Sen lisäksi kehyksiä on ylitetty sadoilla miljoonilla euroilla. Ja kuten ministeri Ohisalo juuri sanoi, poliisille on annettu myös uusia tehtäviä, joita poliisin pitäisi tehdä. Meille kaikille kansanedustajille on hyvin selvästi viestitetty, että poliisi olisi tarvinnut sen 10,6 miljoonan sijasta 35—40 miljoonaa euroa lisää, jotta he olisivat pitäneet toimintansa edes nykytasolla ja jotta olisi voitu työllistää niitä valmistuvia poliiseja, mihin edustaja Tolvanen viittasi, eikä tarvitsisi mennä lomautuksiin poliisin sisällä. Kysyn vielä: minkä takia te ette antaneet tätä 35—40:tä miljoonaa euroa, kun kaikkeen muuhun asiaan teillä tuntuu velkarahaa riittävän, paitsi poliisille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.19 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olette aivan oikeassa. Tämähän on juuri se viesti, jonka sisäministeriö on vienyt yhdessä Poliisihallituksen kanssa valtiovarainministeriöön. [Ben Zyskowitz: Enhän minä, mutta kun nuo muut!] Olemme tunnistaneet yhdessä nämä haasteet. Sen jälkeen hallitus on käynyt yhdessä keskustelua siitä, mikä meillä on se jakamaton vara, joka riittää näiden kehysten puitteissa ensi vuoden kaikkeen jaettavaan, ja se on ollut valitettavasti tiukempi kuin aiemmin oli tiedossa. Meillä on tässä yhdessä tekemistä, että kehykset jatkossa mahdollistaisivat meidän viranomaisille entistä paremman toiminnan [Ben Zyskowitzin välihuuto] tehdä eri sektoreilla sitä työtä ennalta ehkäisevästi niin, että poliisi ei ole yksin siellä vastuussa kaikesta, mitä tässä yhteiskunnassa tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.19 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitikassa sekä mieluisat että vaikeat päätökset tehdään yhdessä hallituksessa. Mitä tulee tähän ratkaisuun, niin tunnistan kyllä edustaja Satosen kysymyksen huolen ikään kuin siitä, että hallituksella on sitoumus lisätä poliisien määrää. Me todistamme faktana, että rahaa on lisätty. Ensi vuonnakin rahaa tulee enemmän kuin tänä vuonna. [Petri Huru: Mutta ei riittävästi!] Juuri tätä samaa keskustelua halusin itse käydä poliisiylijohdajan kanssa, miksi lisämääräraha ei tarkoita lisää poliiseja, ja minulle on vastattu kiinteistökuluilla, palkkakustannuskuluilla. Kyllä, jonkin verran myös sisäministeri Ohisalo on korostanut näitä uusia tehtäviä.

Tämä oli erittäin vaikea yhtälö ratkaistavaksi, koska me voimme hyvillä mielin sanoa, että rahaa tulee enemmän kuin nyt kuluvana vuonna, ja siitä huolimatta poliisien absoluuttinen määrä ei poliisin oman arvion mukaan tule lisääntymään tavalla, jonka hallitus ohjelmassaan on linjannut. Toivon sydämestäni, että valiokunta käyttää tähän asiaan myös aikaa ja käy tämän perusteellisesti läpi, miksi kustannuskehitys on ollut tällainen [Puhemies koputtaa] suhteessa hallitusohjelman tavoitteisiin. [Ben Zyskowicz: Ei nyt aika auta, tarvitaan rahaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.21 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus käy mielellään kansainvälisissä pöydissä heristelemässä sormiaan muiden maiden oikeudenhoidon ja erityisesti oikeusvaltion tilasta. Eduskunnan lakivaliokunta on äskettäin yksimielisesti vakavasti huomauttanut meidän oikeudenhoidon järkyttävän heikosta resurssitilanteesta ja sitä kautta oikeusvaltion tilasta. [Välihuutoja oikealta] Asiat ruuhkautuvat tuomioistuimissa: rikosasiat, lastensuojelu, verotus. Oikeuslaitos ja vankilat tarvitsisivat välittömästi ja pysyvästi lisää rahaa, vuosittain vähimmillään 20—30 miljoonaa euroa. He suorastaan rukoilevat rahaa. Kehitysapuun laitatte vuosittain 1,2 miljardia ja täällä vaaditte — te kaikki muut — muutama päivä sitten siihen lisää satoja miljoonia. Voisitteko tehdä nyt arvovalinnan ja panostaa tuon 30 miljoonaa, joka on suolarahoja kehitysapuun verrattuna, meidän oikeusvaltioon Suomessa? Rahat voitte leikata kehitysavusta. Priorisoikaa, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Valtiovarainministeri, olkaa hyvä.

16.22 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole ihan varma, miten mielekästä on käydä keskustelua ikään kuin asettamalla eri aihepiirejä vastakkain tällä tavoin. [Välihuutoja oikealta] Mutta kyllä viime kädessä politiikassa näitä valintoja joudutaan tekemään. Sitä kuitenkin viikosta toiseen jaksan ihmetellä, miten samassa keskustelussa perussuomalaisten eduskuntaryhmä voi vaatia maahanmuuton vähentämistä ja toisella kädellä myös kehitysyhteistyövarojen vähentämistä, [Leena Meren välihuuto] koska lähtökohtanaan on juuri kehitysyhteistyön ratkaisulla auttaa ihmisiä lähellä niissä tilanteissa, missä erilaisten konfliktien ja köyhyyden keskellä ihmiset elävät. [Jani Mäkelä: Miten hyvin se on toiminut?] Tämä ristiriita on minusta yhteensovittamaton puheissanne — sallinette sanoa. [Sakari Puisto: Siihen vastattiin ryhmäpuheenvuorossa!]

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

16.23 **Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Suomen sisäinen turvallisuus on rapautumassa poliisitoimen lisäksi myös pelastustoimen osalta, ja tämä uhkaa pahimmillaan kansalaisten henkeä ja terveyttä hädän hetkellä. Sisäministeri Ohisalo, te olette todennut aiemmissa vastauksissanne, että kuntien tulee täyttää pelastustoimen yli 80 miljoonan euron rahoitusvaje ennen vuotta 2023. Myös sisäministeriön nettisivuilla pelastustoimen rahoitus luvataan turvata sote-uudistuksessa.

Kunnista kuuluu kuitenkin uutisia, että hallinnon virat kyllä täytetään, mutta samalla esitetään supistuksia asemaverkostoon ja palvelutasoon eli leikkauksia juuri niihin palveluihin, joita kansa tarvitsee hädän hetkellä ja joiden rahoituksen te olette luvanneet turvata. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri Ohisalo: miten te aiotte käytännössä valvoa, että leikkausten sijaan pelastustoimen rahoitus ja palvelut turvataan ja kunnissa ei leikata palveluita?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo.

16.24 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä edustaja itse toteaa, pelastustoimen rahoitus on siellä kuntien käsissä vielä nämä tulevat vuodet, ja tässä kunnilla on äärimmäisen tärkeä paikka ja vastuu siitä — vaikkapa tulevan vuoden budjetit nyt kuntatasolla suunniteltaessa — että pidetään huoli siitä, että pelastajia todella riittää. [Petri Huru: Miten?] Se, mitä sisäministeriö omalta osaltaan tekee, on varmistaa se, että meillä riittää koulutettuja pelastajia jatkuvasti. Tulevien vuosien tarve pelastajissa on 1 000 uutta pelastajaa ympäri tätä maata. Se on valtava haaste. Yhtä aikaa, kun puhumme poliisien määrästä, puhumme myös pelastajien määrästä, myös rajavartioiden määrästä. Kaikkia näitä henkilötyövuosia meidän pitäisi pystyä yhdessä nostamaan, ja siihen kyllä kaivamme hallituksessa kaikki keinot. [Ben Zyskowitz: Ai jaa, tähän saakka te olette lähinnä säästäneet sieltä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.25 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto hyväksyi toukokuussa sisäisen turvallisuuden selonteon, ja tässä selonteossa on tunnistettu toimintaympäristön muutos ja globaalin mittakaavan vaikutukset Suomessa. Selonteon mukaan poliisien määrä tulisi nostaa noin 8 200 poliisiin vuonna 2030. Poliisin koulutusmäärät on nyt mitoitettu hallitusohjelman mukaisesti poliisien määrän nostoon 7 500 poliisiin. Ensi vuodeksi esitetyillä määrärahoilla edessä on jo nyt tilanne, jossa kaikille valmistuville poliiseille ei ole tarjolla virkoja. Sisäministeri Ohisalo, te olette sanonut, että kyseessä on eduskunnan parlamentaarisessa työryhmässä valmisteltu selonteko, jossa esitettiin, yhdessä mietittyihin lukuihin tulisi sitoutua pitkäjänteisesti yli hallituskauden. Miksi te, arvoisa ministeri ja hallitus, ette sitoudu selonteossa oleviin tavoitteisiin, vaikka koko oppositio sitoutuu siihen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo.

16.26 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tästä on keskusteltu tämän seurantaryhmän kanssa, ja kyseessä on valtio-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

neuvoston selonteko, jossa on ollut hyvä seurantaryhmä ympärillä. Haluan kiittää koko porukkaa siitä yhteisestä työstä, jota olemme tehneet. Tästä käymme ensi viikolla lisää keskustelua täällä lähetekeskustelun osalta.

Kuten mainitsitte, vuoteen 2030 mennessä meidän pitäisi nostaa poliisien määrää reilusti sinne yli 8 000:een, ja nykykoulutusjärjestelmällä me sinne pääsisimme. Meidän pitää varmistaa ne poliisien resurssit, oli se sitten budjettirahoitusta tai voimmeko sitten lisätalousarvioiden kautta katsoa tätä kokonaisuutta — sitä toki teemme jatkuvasti — mutta raha on rajallinen. Ja kuten sanoin aiemmin, niitä rahoja on ollut pakko myös käyttää uusiin tehtäviin, sanotaan vaikka ict-järjestelmien luomiseen, ja se voi helposti olla sitten pois siitä isoimmasta eli henkilöstöstä. Mutta poliisi paraikaa käy läpi kokonaisuutta ja katsoo, että mahdollisimman hyvin tämä operatiivinen toiminta siellä kentällä, ihmisten arjessa, säilyisi ja että suuremmilta sopeutuksilta välttyttäisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.27 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalaisen turvallisuudesta keskusteleminen on äärimmäisen tärkeää, ja kiitos siitä, että tämä asia on nyt puheeksi otettu. Rikosten määrä kasvaa, eivätkä kansalaiset voi ymmärtää, jos eivät saa poliisilta palvelua silloin, kun sitä tarvitsevat. Epävarmuus taloudellisten resurssien riittävydestä poliisin osalta on jatkunut kuitenkin jo vuosia. Lisätalousarviot ovat useana vuonna pelastaneet poliisien määrärahan niukin naukin. Pitkäjärjestyksessä on puuttunut jo kauan. On selvää, että poliiseilla on ollut reilua investointivelkaa ja kaluston korjausvelkaa. Syytely ei nyt tässä asiassa auta, oppositiokaan ei ole ollut puhdas pulmunen. Tarvitaan ratkaisukeskeistä lähestymistapaa.

Kysyisinkin ministeriltä: mitä voimme tehdä, jotta poliisien ei tarvitse elää epävarmuudessa talouden resurssien riittävydestä, anella lisää rahoitusta lisätalousarvioiden aikaan, ja kuinka voimme vastata poliisien ict-kustannusten ja vuokratulujen kasvuun? [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.28 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kiitokset tärkeästä kysymyksestä. Tästä olemme myös tässä talossa usein keskustelleet, miten vaikkapa Senaatti-kiinteistöjen kanssa yhteistyössä voisimme varmistaa sen, että nämä tilavuokrat eivät jatkuvasti karkaa käsistä, että tilat todella ovat sellaisia, jotka ovat turvallisia ja terveellisiä näille ihmisille, jotka siellä työskentelevät. Meillä työskentelee yli 10 000 ihmistä poliisihallinnossa, ja jokaiselle näistä ihmisistä pitää taata kunnolliset työskentelyvälineet ja -tilat. On myös selvää, että poliisi ei lähde sinne kentälle ilman, että siellä on kalustoa ja varustusta. Kaikki tämä maksaa. Ja jo vuosia sitten on ollut ongelmia budjetoinnissa sen suhteen, että lasketaan pelkästään henkilötyövuosien meno sinne kentälle. Se ei riitä. Yhtä aikaa pitää pitää huoli kaikesta tässä ympärillä olevasta. [Leena Meren välihuuto] Tämä hallitus on lisännyt poliisien määrää kahtena vuotena peräkkäin, ja me tulemme pitämään huolen siitä, että tämä maa säilyy maailman turvallisimpana maana jatkossakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

16.29 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä ymmärrän, että kokoomukselle on kiusallista puhua poliisien resursseista. Viime vuosikymmenen alkupuolella tehtiin valtavan isot leikkaukset, ja sen jälkeiset hallitukset, Kataisen hallituksen jälkeiset hallitukset, ovat poliisien resursseja sitten pyrkineet nostamaan mahdollisimman hyvin.

No, ongelma on, poliiseja on liian vähän edelleen, niitä tarvitaan. Keskustelussa on kuitenkin hyvin voimakkaasti se, kuinka poliisin sisäiset resurssit kohdistuvat. Kohdistuvatko ne sinne kentälle, minne poliittinen tahtotila on? Poliitikot haluavat, että poliiseja on kentällä, poliisiasemilla toimitaan. No, meillä on poliisiasemia, jotka ovat niin sanotusti lämpiminä, mutta poliisit eivät siellä ole. Kysyisin arvoisalta sisäministeriltä: kuinka huolehditaan poliisin sisäinen resurssienjako niin, että poliiseja riittää kentälle ja erityisesti meille, jotka asumme siellä kaukana maakuntakeskuksista, sinne harvaan asutuille seuduille, niin että se poliisiauto vilahtaa siellä kylätaajamassa ja sen poliisin saa ajoissa, silloin kun sitä tarvitaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.30 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys, ja tätä olemme yhdessä käyneet läpi hallituksen sisällä, ministeriöiden kesken, mikä on se kulurakenne kaikkienensa. Poliisi on tehnyt hyvin selkoa siitä, että siellä ei ole paljoa liikkumatilaa sen jälkeen, kun on maksettu henkilöstökulut, on hoidettu toimitilat, on hoidettu ICT:t, kalustot, kaikki tämä. Siellä on erittäin vähän mitään, mikä enää liikkuu. No, tämä hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, että erityisesti niillä alueilla, joilla palvelutaso tällä hetkellä on heikompi poliisin osalta, sitä vahvistetaan. Tätä työtä olemme tehneet. Itse asiassa suurimmat yksittäiset henkilötyövuosipanostukset, lisäiset sellaiset, ovat tulleet nimenomaan harvaan asutuille alueille, eli uusia poliiseja on tullut partioimaan harvaan asutuille alueille. Hallitus myös haluaa, että poliisi sopeutuksistakin, potentiaalisista sopeutuksista, huolimatta panostaa jatkossakin näihin ja myös esimerkiksi ihmiskaupan torjuntaan. Ihmiskauppa on myös väärä signaali meidän työmarkkinoillemme siitä, että ihmisiä hyväksikäyttämällä tehtäisiin jotain tulosta ja voittoa. Näin ei voi olla, ja sen takia [Puhemies koputtaa] poliisi puuttuu tähän jatkossakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän tähän vielä yhden vastauspuheenvuoron alkuperäiselle kysyjälle. — Edustaja Packalén, olkaa hyvä.

16.31 **Tom Packalén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisin on mahdollista ennakoida toimintaansa tällä teidän poukkoilevalla linjallanne. Lupaatte lisäresursseja ja rikotte lupauksen. Sen päälle vastaatte täällä ristiriitaisesti.

Poliisin rahoitus tulee saattaa kerralla kuntoon, jopa ylivaalikautisesti. Jatkuva resurssien alimitoitus ei ole yhteiskunnan varojen järkevää käyttöä. Poliisin jos jonkun tulee pysyä suunnittelemaan toimintaansa pitkäjänteisesti sisäisen turvallisuuden muuttuvissa haasteissa. Vain riittävillä resursseilla kansalaisten luottamus poliisiin sisäisen turvallisuuden takaajana säilyy jatkossakin korkealla. Alimitoitettua budjettia ja toistuvia lisärahoitukseksi kutsuttuja almuja ei voi kutsua viisaaksi varojen käytöksi. Poliisin toiminnassa heikkolaatuinen budjettivalmistelu aiheuttaa ennakoimattomuutta ja jatkuvaa uhkaa resurssien riittämättömydestä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Arvoisa puhemies! Haluankin kysyä hallitukselta: aiotteko tehdä pitkän tähtäimen pysyvän resurssilisäyksen poliisien määrärahoihin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.33 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeitä näkökulmia tässä keskustelussa. Jos ”kerralla kuntoon” olisi mahdollista, uskon, että jokainen aikaisempi hallitus olisi tehnyt sen jo. Jos voisimme korjata kaiken tämän, mikä siellä on ollut korjattavana, [Tom Packalénin välihuuto] se olisi varmasti jo tehty. Mutta rahaa ei aina ole tarpeeksi, sitä ei vielääkään ole tarpeeksi tähän kaikkeen, [Petri Huru: Ottakaa lisää velkaa!] ja on niin — kuten täällä aivan oikein edustajat ovat aiemmin sanoneet — että pitkäjänteisyys tästä kaikesta on puuttunut. Olen aivan samaa mieltä, ja sen takia peräänkuulutan sitä, että yhdessä katsomme myös tulevia hallitusohjelmia varten, tulevia kehyksiä varten, että poliisin toimintamenot todella turvataan siellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys poliisin rahoituksesta (Jari Kinnunen kok)

Suullinen kysymys SKT 149/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja seuraava kysymys, edustaja Jari Kinnunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Ministerit! On hauska huomata, että täällä on poliisitieteen tohtoreita, varsinkin siviilien joukossa. Tosiasia on se, että viime vuonna poliisin käyttömenot olivat 838 miljoonaa. Nyt te olette ”lisänneet” tällä 10,6 miljoonalla sen niin, että se on 805 miljoonaa suunniteltuna. Se gäppi on 33 miljoonaa. Lakautammeko me näin ollen Itä-Suomen poliisilaitoksen, otammeko puolet pois Sisä-Suomen poliisilaitoksesta, lopetammeko me poliisin paljastavan rikostutkinnan, siirrämmekö edelleen väkeä pois keskustaajamista, missä 90 prosenttia kaikista rikoksista ja tapahtumista on? Olkaa hyvä ja valitkaa näistä vaihtoehdoista, koska te itse olette kertunut, että te olette lisänneet rahaa. Ja tosiasialla te ette ole päässeet edes siihen, mitä on käytetty. [Suna Kymäläinen: Sama aihe edelleen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kysymys? — Ministeri Ohisalo.

16.35 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edellisessä keskustelussa moneen kertaan painotin sitä, että korona on tuottanut paitsi uusia tehtäviä poliisille myös sen, kuten hallitus on luvannut, että viranomaisille korvataan koronasta aiheutuvat kustannukset. Nämä korvatut kustannukset ovat näkyneet siellä piikinä, poliisin korkeampana rahoituksena, ja nyt kun alamme selviämään tästä koronasta, niin poliisilla ei tällaisia menoja enää samalla tavalla ole. Mutta kuten sanottu, se budjetti-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

rahoitus on silti korkeammalla tasolla kuin koskaan aiemmin siinä esityksessä, joka tänne pian tuodaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

16.36 **Jari Kinnunen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri! Ymmärän kyllä, että tätä asiaa voidaan pyöritellä ikään kuin muna- ja kanaleikkinä, mutta tosiaasia on kuitenkin se, että ensi vuonna poliisi joutuu sopeuttamaan toimiansa todella raakasti ja vuodesta 23 eteenpäin edelleen noin 30—40 miljoonaa vuodessa. Olisi toivottavaa, että te korjaisitte tämän asian ja lisäisitte sen määrärahan tälle vuodelle, ja siksi kysyn uudestaan: mistä te leikkaatte poliisin operatiivista toimintaa? Tehän olette ohjanneet poliisin operatiivista toimintaa korvamerkitsemällä varoja sinne sun tänne, ja kun te olette kehuneet, että ne ovat henkilöstölisäyksiä, niin täytyy nyt huomauttaa kuitenkin, että ne ovat vain kertaluonteisia yhden vuoden lisäyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo.

16.37 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitukset työskentelevät yhteisen hallitusohjelmansa puitteissa, ja tässä hallitusohjelmassa viisi puoluetta on yhdessä sitoutunut siihen, että esimerkiksi ihmiskaupan vastaista työtä resursoidaan entistä enemmän, että myös vaikkapa verkkorikollisuuteen liittyvät kysymykset otetaan entistä vahvemmin poliisin agendalle. Esimerkkinä tämä koronatilanne, joka ajoi suuren osan ihmisistä etätöihin, verkkoon, jolloin myös rikolliset ovat löytäneet tämän paikan. Samoin olemme sitoutuneet myös siihen, että niillä alueilla, joilla se palvelutaso on heikompi, poliisien määrää vahvistetaan. Tätä työtä jatketaan, vaikka tiukkaa se tuleekin olemaan.

Olen sanonut moneen kertaan, että me olemme tehneet askelia eteenpäin, olemme ottaneet niitä, mutta niitä tarvitaan jatkossakin. Kerralla kuntoon -resepti ei ole yhdelläkään hallituksella varmasti vielä onnistunut, enkä usko, että tämä hallitus kerralla korjaa kaikkea. Tällä hetkellä poliisi tekee sopeuttamissuunnitelmia, niitä käydään myöhemmin läpi, ja toivotaan, että sieltä ei tarvitse henkilöstöä paljoa irtisanoa. [Puhemies koputtaa] Sanon, että paljoa, koska on riski siihen, että tämä raha ei riitä, koska sitä menee moneen muuhun. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies: Kiitoksia, aika!] Haluan olla tässä avoin ja rehellinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

16.38 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä tärkeä keskustelu nyt jatkuu, niin haluan sanoa ensinnäkin sen, että kokoomuksen johdolla edellisessä, Sipilän hallituksessa, kun lähes kaikkialta jouduttiin säästämään, oli sisäinen turvallisuus, plus 40 miljoonaa, niitä harvoja paikkoja, mihin tehtiin heti kauden alussa lisäys. Samaa aikaan nostettiin poliisien koulutusmäärät maksimiin, mikä on mahdollistanut sen, että tälläkin hallituskaudella poliisien määrä on edelleen kasvanut.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Mutta nyt tosiasia on se, niin kuin tästä ministeri Ohisalon puheenvuorosta kuulumme, että rahaa ei ole riittävästi, ja se johtaa siihen, että poliiseja joudutaan lomauttamaan [Petri Huru: Ei ole annettu riittävästi!] — ehkä irtisanomaankin, kuulin tässä — ja se on väärin. Se on vastoin sitä turvallisuuslupausta, jonka joka ainut eduskunnassa oleva puolue antoi ennen eduskuntavaaleja. Ja kyllä, tämä on koko hallituksen kysymys. Tämä on arvovalinta. Jos te otatte 7 miljardia velkaa mutta te ette löydä tätä 30:tä miljoonaa poliiseille, joka on tämän eduskunnan yhteinen tahto, [Puhemies: Aika!] niin minä nyt kysyn: olisiko kuitenkin mahdollista, että täydentävässä budjettiesityksessä aikanaan [Puhemies: Aika!] te annatte sen 30 miljoonaa lisää? [Jukka Gustafsson: Mehän sen päätämme täällä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Valtiovarainministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.39 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman muuta hallitus tarkastelee täydentävässä esityksessään kaikkia niitä budjetin kohtia, joihin katsotaan vielä tarpeelliseksi palata. Ja niin ikään eduskunnassa jatkuu budjetin läpiruotiminen koko syksyn ajan, ja myös eduskunnalla on mahdollisuus tehdä omia lisäyksiään. [Jukka Gustafsson: Juuri näin!]

Minusta tämä salin keskustelu yli puoluerajojen osoittaa sen, että kaikilla on yhteinen huoli tästä. Siksi myös omalta osaltani kuvasin ne keskustelut poliisiylijohtajan kanssa, mihin toivon tämänkin talon vielä paneutuvan: miksi lisääntyvästä euromäärästä huolimatta, 800 miljoonaa, hallituksen tavoite poliisien lisääntyvästä määrästä ei toteudu? Siinä on epäsuhta, ja uskon tässä salissa kaikkien ymmärtävän tämän ristiriidan yhtäältä kasvavan rahoituksen ja toisaalta poliisin näkemyksen välillä, että me emme pääse kohti tavoitetta vaan pikemminkin ajaudumme päinvastaiseen tilanteeseen. Tätä parhaan kyyni mukaan perkasin poliisijohdon kanssa läpi ja toivon, että tämä talo sitä työtä jatkaa. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

16.41 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan ilmeistä, että poliisin työn kuormitus on myös kasvussa. Koronan aikana ihmisten pahoinvointi on lisääntynyt, ja se näkyy erityisesti väkivallan kasvuna, seksuaalirikosten määrän kasvuna. Hälytystehtävät ovat yhä haasteellisempia, poliisia jopa maalitetaan. Kuormitusta lisää myös pelko siitä, säilyvätkö poliiseilla heidän virkansa, ja myös siitä, että työmäärä kasvaa yhä enemmän. Varsinais-Suomesta olemme saaneet vakavan viestin siitä, että valitettavan moni poliisi miettii uran vaihtoa. Se on vakava viesti. Kysynkin teiltä, ministeri Ohisalo, tässä ajassa, kun syömävelkaa otetaan kaksin käsin ja pysyviä menoja lisätään myös melko lailla: eikö teidän ensisijainen prioriteettinne sisäministerinä ole huolehtia poliisin toimintakyvystä ja ihmisten turvallisuudesta? [Petri Huru: Ja riittävästä rahoituksesta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.42 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri olemme neljättä lisätalousarviota valmistelemassa, ja olemme käyneet poliisin kanssa jatkokeskustelua siitä, mikä nyt auttaisi tässä tilanteessa sen lisätalousarvion osalta. Olemme

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

siellä esittäneet poliisille lisämäärärahoja, [Petri Huru: Esitittekö riittävästi?] ja on hyvä huomioida, että sisäisen turvallisuuden kenttä ei ole yksin poliisi. Meillä on myös vaikkapa Rajavartiolaitos, joka on ottanut aivan täysin uudenlaisen vastuun tässä koronan hoidossa. Sielläkin on korjausvelkaa. Pitäisi uusia vartiolentokoneita, ulkovartiolaivoja. Näistä kaikki ovat jääneet tälle hallitukselle hoidettavaksi kerrallaan, ja sisäministeriöllä yhteensä on vain rajallinen määrä mahdollisuuksia hakea kaikelle tälle rahaa. Mutta teemme parhaamme sen osalta, että moniin, lukuisiin tarpeisiin vastattaisiin turvallisuussektorilla. Ja kuten sanottu aiemmin, niin sillä on väliä, että tehdään myös muilla sektoreilla niitä ennalta ehkäiseviä toimia, jotta turvallisuusviranomaiset eivät olisi yksin näissä tilanteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.43 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan täydentää ministeri Ohisalon listausta näistä sisäisen turvallisuuden puutteista, jotka ovat ilmeisiä — varmastikin näin — kuitenkin sillä tiedolla, että hallitushan on sitoutunut merkittävään rahapanostukseen sisäisen turvallisuuden nimissä rajavartiolausten lisähankintaan, uuteen tilaukseen, johon on resursoitu 240 miljoonaa euroa. Tämän mielelläni kuitenkin tässä yhteydessä mainitsen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

16.43 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty tärkeitä keskustelua poliisin määrärahoista ja tuotu esiin, että asuinalueiden eriytyminen on yksi haaste, ja tämä varmasti koskee esimerkiksi Helsinkiä, jota edustan. Kysyinkin: mitä teemme sen eteen, että meillä olisi paremmat nuorisotyöresurssit, mielenterveyspalvelut, meillä olisi lapsille ja nuorille tekemistä koulun jälkeen? Kun minä olen keskustellut Helsingin nuorisoneuvoston jäsenten kanssa, jotka edustavat niitä nuoria, joista täällä ollaan huolissaan, siitä, mitä he haluavat, niin he haluavat tekemistä koulun jälkeen niillekin nuorille, joille sitä paikkaa ei tunnu löytyvän. Tämä hallitus on ottanut käyttöön Suomen harrastusmallin, joka tuo vastauksia tähän kysymykseen. Olisikin erittäin tärkeitä, että tämä harrastusmalli saisi riittävän rahoituksen ja tuen myös jatkossa. Ja siitä olisinkin kysynyt arvon ministereiltä: näettekö tämän tapahtuvan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.44 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päiväkotien ja koulujen osalta voin vastata opetusministerinä, ja varmaan kollega Antti Kurvinen haluaa täydentää Suomen mallin osalta.

Tämä hallitus on panostanut yli 300 miljoonaa tämän hallituskauden aikana tasa-arvo-rahoitusta päiväkodeille ja suomalaisille peruskouluille eli rahoitusta, joka jaetaan erityisesti sellaisille päiväkodeille ja kouluille, jotka sijaitsevat alueilla, joilla esimerkiksi työttömyys on korkeaa, koulutusaste on matalampi tai joilla on paljon vieraskielisiä eli joilla tarve lisäresursseille on suurempi kuin muualla.

Meillä on tällä hetkellä valmistelussa myöskin tämän tasa-arvorahoituksen vakiinnuttaminen, koska tätä rahaa on jaettu jokaisen hallituksen toimesta viimeisen vuosikymmenen aikana, eli on nähty, että on pysyvä tarve tämänkaltaiselle rahoitukselle. Tällä hetkellä on

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

lainvalmistelu käynnissä sen eteen, että saadaan myöskin vakiinnutettua tätä osaksi meidän valtionosuusrahoitusta kouluille. Erittäin tehokas toimi nimenomaan asuinalueiden eriytymistä vastaan ja lasten ja nuorten tasa-arvon eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.45 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli mukava asia, että edustaja Holopainen otti esille tämän Suomen mallin, [Jani Mäkelä: Ihan sattumalta!] joka nyt tulee tällä vaalikaudella todeksi, eli sen, että koulupäivän yhteyteen taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle omasta kotitaustasta riippumatta vähintään yksi mieluinen harrastus ja se kytketään koulupäivän yhteyteen. Suomen mallin osalta tämä niin sanottu ykkösvaihe on takana ja nyt edetään kakkosvaiheeseen, jossa sitä viedään eteenpäin. Tavoitteena on tehdä tällä vaalikaudella siitä tavalla tai toisella pysyvä toimintamuoto.

Ja, puhemies, totean vielä loppuun, että olen sitä mieltä, että rikollisuuden ehkäisemisessä, syrjään jäämisen ehkäisemisessä hyvät harrastukset ovat aivan kärkipäässä. Toivon, että kunnat pitävät niistä huolta ja myös me aikuiset annamme vapaa-aikaamme siihen, että lähdemme lasten ja nuorten harrastuksiin vetäjiksi ja valmentajiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.46 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aikaisemmin ministeri Saarikko peräänkuulutti mittakaavaa. Mittakaava on se, että poliisi tarvitsisi 35—40 miljoonaa euroa rahaa säilyttääkseen nykyisen tason ja te otatte ensi vuodelle 6 900 miljoonaa velkaa, [Petri Huru: Ohhoh!] josta ei tätä rahaa löydy. Se on kyllä erikoista.

Mutta haluaisin nostaa tässä esiin sen, ministeri Ohisalo, että te puhuitte, että te olette nostaneet poliisien määrää, mutta te tiedätte aivan varsin hyvin, että julkisen talouden suunnitelmaa käsiteltäessä poliisi ilmoitti, että heidän määränsä laskee noin 7 050:een. Miksi ihmeessä te puhutte tällaista? Ja kun äsken totesitte, että te toivotte, ettei tarvitse kovin montaa poliisia irtisanoa, niin voisitteko nyt ystävällisesti kertoa, kuinka monta ylimääräistä ja turhaa poliisia Suomessa on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.47 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean sen vielä kerran: Vaikka poliisien määrää on nostettu, mielestäni se on riittämätöntä. Meidän jokaisen tehtävä on pitää huoli siitä, että poliisien määrä kasvaa tästä eteenpäin, tästä tulevaisuuteen. Tarkoittaako se sitä, että pitää vaikka koulutusmääriä myös lisätä jatkossa, sitä meidän täytyy yhdessä pohtia, ja tämä sisäisen turvallisuuden selonteko nimenomaan lähtee siitä, että päästään sinne yli 8 000 henkilöön.

On myös niin, että maailma on kahdessa ja puolessa vuodessa hallitusohjelman tekemisen jälkeen myös muuttunut. Meidän vastassamme on ollut korona, verkkorikollisuuden kasvu, huumausainerikollisuuden kasvu, väkivallan kasvu tänä korona-aikana erityisesti piikkinä. [Ben Zyskowitz: Sen takia poliisilta rahaa pois! — Tom Packalén: Vähennetään poliiseja!] Tämä tarkoittaa sitä, että kun samaan aikaan on korjattavana kaikki nämä kiin-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

teistöt, kaikki nämä ajoneuvot, kaikki tämä, niin rahaa tarvitaan lisää, ja poliisin viesti on kyllä hyvin meillä kuultu. Sitä hallitus yhdessä on katsonut, lisännyt nyt sen, minkä pystyy, ja katsotaan tulevissa täydentävissä ja lisätalousarvioissa, mitä vielä pystymme lisäämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.49 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin hallintovaliokunnan jäsenenä luvata, että tulemme käymään tämän poliisin tilanteen erittäin huolellisesti valiokunnassa läpi, tietysti yhdessä opposition kanssa.

Mutta kun täällä on arvovalinnoista puhuttu, niin haluan myöskin alleviivata sitä, että hallitus teki erittäin ison arvovalinnan hallitusohjelmassa, jossa päätettiin muuttaa tämä poliisien pitkään jatkunut huonoon suuntaan mennyt resurssitilanne parempaan suuntaan, ja siitä me pidämme kiinni jatkossakin. Hallitushan on myöskin tehnyt sitoumuksen, että nämä voimavarat, niin lisävoimavarat kuin muutkin, suunnataan erityisesti operatiiviseen toimintaan, ja uskon, että suomalaiset myös allekirjoittavat tämän näkemyksen, jotta me voimme pitää meidän kaikkien arjen turvallisuudesta huolta, ja tästä myöskin SDP pitää tiukasti kiinni. Mutta kun täällä on pidetty tätä pitkän ajan kehityssuuntaa erityisen paljon esillä, [Puhemies koputtaa] niin voiko sisäministeri Ohisalo vielä kertoa, [Puhemies: Aika!] millä tavalla hallitus näkee pitkän ajan kehityksen poliisien resursseissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

16.50 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän selvä vastaus — sanon sen vielä uudestaan — on siellä sisäisen turvallisuuden selonteossa hallituspuolueiden, viiden puolueen, yhdessä linjaamana. Eli siellä katsotaan juurikin tulevaisuuteen 2030-luvulle tultaessa. Se on toki pitkä aika, jonka aikana moni asia myös ehtii muuttua, mutta itse pidän lähtökohtana sitä, että ne lisäykset, jotka nyt on tehty, ovat hyviä ensiaskelia ja niitä täytyy jatkaa tästä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron tähän kysymykseen. — Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.50 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ministerit yrittävät vähän työntää tätä eduskunnan piikkiin, vaikka tämä asia on hallituksen piikissä tällä hetkellä. Poliisiylijohtaja kristallinkirkaalla äänellä sanoo, että 40 miljoonaa tarvitaan tai turvallisuustilanne heikkenee. Turvallisuus on päättäjien tärkein tehtävä. Minkä takia näitä rahoja ei annettu budjettiriihessä? [Petri Huru: Hyvä kysymys!] Sitä kokoomus on täällä peräänkuuluttanut. Tämä hallitus ennätysmäisesti paisuttaa julkisia menoja ja velkaa joka suuntaan, mutta tätä poliisiylijohtajan 40:tä miljoonaa ei löytynyt. Poliisi ei turhasta näitä ilmoittele. Uusia turvallisuusuhkia ja kasvaneita kustannuksia on toki, ja 40 miljoonaa tarvitaan, jotta nykyinen turvallisuustilanne voidaan säilyttää.

Nyt kun sisäministeri äsken sanoi, että kyllä sisäministeri on pyytänyt tätä rahaa valtiovarainministeriltä [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] mutta valtiovarainministeri ei tätä antanut, [Puhemies koputtaa] niin voisiko valtiovarainministeri nyt sanoa, [Puhemies:

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Aika!] että kun poliisiylijohtaja teille sanoi tämän, niin miksi te ette uskonut poliisiylijohtajaa? [Jani Mäkelä: Pääministerin syytä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.52 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Virolainen käytti täällä hyvän puheenvuoron kuvaillessaan myöskin poliisin kasvanutta tehtäväkenttää. Niin ikään tässä keskustelussa on oikein tuotu esiin se, että tämä hallitus on tehnyt merkittäviä satsauksia ennaltaehkäisevään työhön, [Petri Huru: Ei edustaja Häkkänen tätä kysynyt!] jonka tehtävänä on pohjimmiltaan ketjun päässä vähentää poliisin tehtäviä vaikkapa rikollisuuden ja päihteiden äärellä: satsauksia lapsiin, nuoriin, mielenterveyspalveluihin. Eli pyydän kiinnittämään huomiota koko siihen ketjuun, mutta samalla myös koko oikeudenhoidon sektoriin, jolle tehtiin myöskin tiettyjä määrärahalisäyksiä vielä budjettiriihivaiheessa, joista ministeri Henriksson täällä totesi. [Tom Paakalén: Ja vastaus kysymykseen on?]

Hallituksen ratkaisu on yhteinen, ja arviomme oli, että tällä määrärahalisäyksellä kuitenkin ylitetään se määräraha, joka vuonna 21 poliisille on kohdistettu. [Petri Huru: Ei edustaja Häkkänen sitä kysynyt!] Se on isompi määräraha kuin aiemmin, ja sen tiedon valossa, missä hallitusohjelmassa linjattiin, tuon rahoituksen lähtökohta on riittää siihen kasvavaan poliisien määrään. [Puhemies koputtaa] Tästä asiasta yksiselitteisesti hallitus kantaa vastuun ja tarkastelee tätä tarvittaessa täydentävissä budjeteissaan. Ja kyllä, poliisiylijohtaja varmasti pitää kiinni arviostaan, että tämä esittämämme määräraha on riittämätön, ja tähän hallitus ratkaisuna nyt päättyi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hoitajapulasta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 150/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.53 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Perusterveydenhuolto ja vanhuspalvelut uhkaavat ajautua yhä syvenevään kriisiin hoitajapulana vuoksi, mitä on tietysti kiihdyttänyt se, että henkilöstöä on siirretty koronatehtäviin. Erityisen suuri hoitovelka on nähtävissä esimerkiksi suun terveydenhuollossa, mutta myös monia hyvin tarpeellisia leikkauksia on viivästynyt ja niitä on lykätty tämän henkilöstöpulan vuoksi. Me ollaan yhdessä sovittu vanhuspalvelulaista, jonka pitäisi parantaa henkilöstömitoitus vuoden 2023 alusta lähtien, mutta THL on juuri ilmaissut, että tähän tavoitteeseen ei tulla pääsemään nimenomaan tämän hoitajapulana vuoksi. Itse asiassa tässä viime aikoina hoitaja- ja sairaanhoita-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

jamäärät eivät ole lainkaan lisääntyneet vanhusrpalveluissa. Kysynkin: mihin toimiin [Puhemies koputtaa] hallitus aikoo ryhtyä, jotta tältä katastrofilta vältyttäisiin terveydenhuollossa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valvira todella aikoinaan, silloin kun meillä on ollut kaksi isoa vanhusrpalvelukriisiä... Toinen on koettu vastikään, sen tuloksena tehtiin vanhusrpalvelulain ensimmäisen vaiheen uudistus. Meillä oli kaksi keskeisintä ongelmaa ratkaistavaksi. Toinen oli se, että meillä oli liian vähän hoitajia, ja toinen, että nuo hoitajat olivat sitten muissa kuin hoitotehtävissä eli he siivosivat, pyykkäsivät ja laittoivat myös ruokaa hoitoajalla. Tätä ongelmaa ratkaistiin eduskunnan yhteisenä tahtotilana hoitajamitoituksessa niin, että hoitajat keskittyvät hoitotyöhön ja tukipalveluihin tulee sitten toinen väki, ja samaan aikaan konkreettisia ihmisiä lisättiin vanhustenhuoltoon.

Edustaja Räsänen on aivan oikeassa siinä — itse olin yllättynyt myös kentän sitoutumisesta siihen — että saadaanko väki töihin. Tehostetussa palveluasumisessa vetovoima on selkeästi lisääntynyt, ja se näkyy myös kotihoidon puolella siinä, että tehostettuun palveluasumiseen kyllä hakeudutaan hoitajien näkökulmasta säällisten olosuhteiden synnyttyä [Puhemies koputtaa] nyt myös tehostettuun palveluasumiseen. [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] Mutta vanhusrpalvelu kakkonen on tulossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.56 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ongelmana on se, että mikäli todellakin pyritään nyt tähän parempaan hoitajamitoitukseen vuoden 2023 alusta, niin me tarvittaisiin tuhansia hoitajia lisää, ja tällä hetkellä ihan tutkimustenkin mukaan hyvin suuri osa hoitajista pohtii alanvaihtoa, eikä meillä olisi nyt varaa ikään kuin päästää irti yhdestäkään hoitajasta. Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta tältä hoitajapulalta ja uhkaavalta kierteeltä voidaan vältyä? Eli jotakin todellakin täytyy tehdä, jotta vältetään tämä katastrofitilanne, josta on jo merkkejä sekä muussa terveydenhuollossa että paikoin vanhusrpalveluissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan vanhusrpalveluista ja laajennan sitten kulmaa, niin kuin edustajakin teki.

Vanhusrpalveluiden osalta me tuomme eduskuntaan vielä syksyn aikana vanhusrpalvelun täydentävän osan eli tuon kakkosvaiheen uudistuksen, joka koskee kotihoitoa ja omaishoitoa. Haluan korostaa teille sitä, että vanhustenhuollossa pitkään jatkuneet ongelmat olivat juuri siellä näiden erittäin kuormittavien olosuhteiden puolella, jotka eivät olleet vetovoimatekijä. Nyt ne on korjattu.

Mutta mistä me saamme yleisesti hoitajia lisää? Se on se päivän kysymys. Minä olen itse hyvin huolissani tästä tilanteesta, huolissani sen takia, että kesän aikana meillä on todelli-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

nen hoitajapula näkyvissä joka puolella Suomea, ei vain vanhushuollossa vaan joka puolella, ja sen takia budjettiriihessä päätimme, että hallitus käynnistää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön johdolla mutta yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa poikkihallinnollisen ohjelman, jonka tuloksena haemme laajasti nyt toimenpiteitä siihen, mistä henkilöstön saatavuus tullaan turvaamaan seuraavien vuosien aikana niin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä. [Puhemies koputtaa] Tähän työhön on lähdettävä nyt heti, ja sen takia tämä kirjaus tuli, koska sitä toivoimme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.58 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä nousivat esille hoitajapula ja omaishoito, ja omaishoidon tukea perussuomalaiset ovat ajaneet verottomaksi pitkän aikaa. Mitä muuta hyvää omaishoitajille on luvassa? Nyt näyttää sille, että kun sote-uudistus tulee, niin voi olla, että omaishoitajien rooli jopa hankaloituu, kun ei enää se lähikunta siinä ole. Niin että mitä hyvää on luvassa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.58 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä aivan keskeisin ryhmä, joka kantaa huolta meidän pitkäaikaissairaista, ikääntyvistä ihmisistä ja esimerkiksi vammaisista, on nimenomaan omaishoitajat. Se työ on erittäin arvokasta yhteiskunnalle, ja me tiedämme, että omaishoidossa olisi todella paljon asioita kuntoon laitettaviksi, ja kerralla edes tähän hallitusohjelmaan kaikkea ei mahdu. Kun sote-alueet aloittavat — eli käytännössä hyvinvointialueiden aloittaessa aloitetaan yhteistämällä esimerkiksi tämä omaishoidon tuki — se tulee tuomaan merkittävän parannuksen. Mutta omaishoitoa tarvitaan, ja en näe samanlaista tilannetta, että se olisi vaarassa. Mutta kotihoitoon satsaukset, jotka tulevat tämän vanhuspalvelu kakkosen osalta, tulevat myös auttamaan. Ja omaishoidon näkökulmasta tämä koko kokonaisuus on tärkeä, se, että iäkkäät saavat kotiin näitä palveluita ja tuetaan kotona asumista, ja siitä on kysymys siinä vanhuspalvelu kakkosen kokonaisuudistuksessa, joka tehdään vielä tämän syksyn aikana.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työssäjaksamisesta (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 151/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rehn-Kivi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Vi har alla sett nyhetsartiklarna om sjuksköterskor och närvårdare som inte längre orkar eller kan sköta sitt jobb. Enligt Tehys

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

utredning som publicerades förra fredagen har nästan alla vårdare under 30 år funderat på att byta bransch. Vi måste kunna göra arbetsomgivningen och arbetsuppgifterna mer ut-
härldiga.

Arvoisa puhemies! RKP julkaisi kesäkokouksessaan 20 kohdan toimenpidelistan paremman hoidon ja hoivan puolesta. Listan ylimpänä ja tärkeimpänä asiana on henkilöstön saatavuus ja työolot. Me kansanedustajat saamme jatkuvasti kuulla, kuinka monilla työpaikoilla työvuoroissa on liian vähän työntekijöitä ja kuinka moni kokee, että ei enää jaksaa tehdä työtä, jota rakastaa.

Ärade minister Kiuru, hur ska regeringen bidra till att förbättra sote-personalens förutsättningar att orka och trivas på sitt jobb?

Miten hallitus edistää sitä, että sote-henkilöstö jaksaa ja viihtyy työssään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

17.00 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä itse pidän erittäin tärkeänä näitä säällisiä työolosuhteita. Kuormittavuus on aivan tapissaan tällä hetkellä. Jos korona tuntuu jokaisen meidän hermoilla, niin kyllä se tuntuu tuolla sosiaali- ja terveydenhuollon arjessa, ja tämä tilanne on pitkään jatkuneen kuormituksen tulos. Siellä ennenkin on ollut erittäin suuri kuormittavuus. Näiden säällisten olosuhteiden turvaaminen lähtee juuri siitä, että työtä on tekemässä riittävä määrä henkilöstöä. Se on sekä henkilöstön etu että myöskin ihmisten etu, jotka näitä palveluita saavat. Me emme voi ajatella, että me tällä tavalla voisimme pitkään jatkaa. Tästä tietysti suuri vastuu on myös työnantajilla, miten johdetaan. Johtaminen on yksi tulevaisuuden avainkysymys, millä tavalla sote-työtä tullaan johtamaan ja miten siihen laitetaan vielä isompi painoarvo. Työmarkkinajärjestöillä on tässä kuviossa oma roolinsa, joka liittyy siten palkkoihin ja muihin työehtoihin. Kokonaisuus on niin tärkeä, että nämä säälliset olosuhteet [Puhemies koputtaa] ja niiden turvaaminen on nyt budjettiriihessä otettu tosissaan ja lähdemme hakemaan poikkihallinnollista ohjelmaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Muu asia: Apulaisoikeusasiamiehen sijaisen sidonnaisuusselvitys

Muu asia M 10/2021 vp

Keskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 3. asiana on apulaisoikeusasiamiehen sijaisen Mikko Sarjan sidonnaisuusselvitys. Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta.

Keskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Asian käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, että tästä salista poistuvat ne henkilöt, jotka eivät aio osallistua seuraavaan keskusteluun, ja käyvät muut keskustelut muualla.

4. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Puolustusministeri Kaikkosen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2,5 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.03 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on Suomen puolustuksen kannalta merkittävä asiakirja. Selonteossa arvioidaan puolustuksen toimintaympäristön kehitystä ja puolustuksen kehittämistarpeita keskipitkällä aikavälillä. Selonteko antaa ohjausta Suomen puolustuksen kehittämiseksi aina tämän vuosikymmenen loppuun.

Puolustuksen kehittämisessä korostuu pitkäjänteisyys, ja tämä puolustusselonteko on jatkumoa edelliselle, vuonna 17 hyväksytylle selonteolle. Selonteko ei sisällä mitään dramaattisia muutoksia tai suuria yllätyksiä. Se kuitenkin päivittää puolustuksen kehittämislinjaukset vastaamaan tämän päivän toimintaympäristön asettamia vaatimuksia.

Kyseessä on siis toinen kerta, kun olemme laatineet puolustusselonteon erillisenä kokonaisuutena. Tämä on mielestäni toimiva menettely, joka antaa mahdollisuuden tarkastella perusteellisemmin Suomen puolustuksen avainkysymyksiä. Erillinen puolustusselonteko puoltaa jatkossakin paikkaansa osana hallitusohjelman mukaista turvallisuusselontekojen kokonaisuutta. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Laajan tulokulman varmistamiseksi selonteko laadittiin alusta asti poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Keskeinen osa selontekoprosessia oli tiivis yhteistyö parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa. Haluan esittää kiitokset hyvästä yhteistyöstä vielä tässäkin.

Finlands försvar byggs tillsammans och vi strävar alltid efter konsensus. På detta sätt har vi också agerat i förberedningen av denna försvarsredogörelse. Utveckling av försvarsförmågan förutsätter nationellt stöd som sträcker sig över den pågående valperioden och partilinjor. Den parlamentariska uppföljningsgruppen har spelat en viktig roll under hela processen.

Arvoisa puhemies! Käyn seuraavassa läpi selonteon toimintaympäristökuvausta ja kehittämislinjauksia.

Suomen puolustuksen kehittäminen perustuu arvioon toimintaympäristön kehityksestä. Puolustusselonteon toimintaympäristökuvausta on ohjannut ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon analyysi. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana.

Suurvaltojen keskinäisen kilpailun voimistuminen sekä sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän heikentyminen ovat lisänneet jännitteitä myös Suomen lähialueilla. Samalla laaja-alainen vaikuttaminen on lisääntynyt ja monimuotoistunut.

Yhdysvaltojen tavoitteena on säilyttää asemansa johtavana suurvaltana, joka toimii yhteistyössä kumppanien ja liittolaisten kanssa yhteisten intressien pohjalta. Yhdysvaltojen sitoutuminen Euroopan puolustukseen on merkityksellistä koko Euroopan ja Suomen turvallisuudelle.

Kiina on mainittu ensimmäisen kerran puolustusselonteossa. Kiinan nousu globaaliksi toimijaksi on muuttanut suurvaltojen keskinäistä dynamiikkaa. Kiinan käyttämät vaikutuskeinot aiheuttavat kasvavaa huolta.

Suomen turvallisuuden näkökulmasta Venäjän merkitys on keskeinen. Venäjä on osoittanut kykynsä käyttää koordinoitusti laajaa keinovalikoimaa, jossa sotilaallisella voimalla on edelleen keskeinen osa.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella. Mahdollisessa Euroopan laajuudessa konfliktissa Pohjois-Eurooppa muodostaisi sotilasstrategisesti tarkasteltuna kokonaisuuden. Kansainvälisen tilanteen kiristyminen yhdellä alueella voi johtaa nopeasti sotilaallisen toiminnan lisääntymiseen myös muilla alueilla.

Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä...
[Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kaikkonen, pyydän hetkeksi keskeyttämään. — Pyydän käymään salissa olevia muita keskusteluja ulkopuolella. — Olkaa hyvä, ministeri Kaikkonen.

Kiitos! — Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava.

Arvoisa puhemies! Puolustuskykymme ylläpidossa ja kehittämisessä kaiken lähtökohdiana on edelleen vahva oma puolustuskykymme. Suomella on oltava ennaltaehkäisevä

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

puolustus ja vahva torjuntakyky, joita koko yhteiskunta tukee. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Nämä ovat olleet aina puolustuksemme, voi sanoa, fundamenttien fundamentteja, ja sellaisina ne pysyvät.

Kykyä vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa on kehitettävä osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Puolustushallinnon kannalta keskeisiä yhteistyö-alueita ovat kyberturvallisuus ja kyberpuolustus, informaatiopuolustus ja strateginen kommunikaatio.

Kyberpuolustuksen kehittäminen edellyttää tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä. Kybertoimintaympäristön uhkia ja niihin liittyviä kansallisia kehittämistoimia arvioidaan käynnistettävässä selvitystyössä.

Edellisen puolustuselonteon linjausten perusteella on kehitetty valmiutta kaikissa puolustushaaroissa, ja työ jatkuu. Puolustusvalmiutta kehitetään kattamaan aiempaa paremmin kaikki operatiiviset toimintaympäristöt.

Strategiset hankkeet toteutetaan suunnitellusti. Niiden merkitys Suomen puolustuskyvylle on kriittinen. Maapuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpito turvataan strategisten hankkeiden toimeenpanon aikana.

Paikallispuolustuksen uudistuksessa kyse on Maavoimien sodanajan joukkojen uudelleenorganisoinnista ja puolustuksen toteutustavan kehittämisestä. Perusteet eivät sinällään muutu. Puolustusvoimien sodanajan kokonaisvahvuus säilyy ennallaan, 280 000, ja koko maata puolustetaan jatkossakin. Viranomaisyhteistyön merkitys ja reserviläisten rooli kasvavat.

Arvoisa puhemies! Puolustuskykymme ylläpito ja kehittäminen eivät tapahdu ilmaiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti puolustuksen resursointi perustuu vuoden 17 puolustuselonteon resurssitasoon. Puolustusvoimien suorituskykyä on ylläpidetty ja kehitetty näiden resurssikirjausten pohjalta. Menojen uudelleenkohdennukset ja leikkaukset muodostavat kuitenkin kasvavan haasteen puolustuskykymme pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Toimintaympäristön edellyttämän valmiuden ylläpito, asevelvollisten kouluttaminen sekä uusien suorituskykyjen kehittäminen edellyttävät Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Noin 100 henkilötyövuoden lisäys toteutuu tulevalla vaalikaudella. Tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää edelleen 500 henkilötyövuodella asteittain 20-luvun loppuun mennessä. Tämä edellyttää lisäresursseja kahden seuraavan hallituskauden aikana.

Tämän selonteon pohjalta, arvoisa puhemies, tuleme tarkastelemaan myös lainsäädäntötarpeita. Pidämme tärkeänä, että kybertoimintaympäristöön liittyvää lainsäädäntöä ja kyberpuolustuksen viranomaisyhteistyötä kehitetään.

Arvoisa puhemies! Puolustusyhteistyötä tehdään Suomen omista lähtökohdista ja yhteisten intressien pohjalta. Se vahvistaa omaa puolustuskykyämme. Kahdenvälisistä kumppaneista painotamme erityisesti Ruotsia, Norjaa ja Yhdysvaltoja.

Suomi tukee EU:n puolustusyhteistyön syventämistä ja jatkaa tiivistä kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa. Suomi osallistuu Nordefco-yhteistyöhön aktiivisesti sekä toimii parhaillaan puheenjohtajanaan.

Tiivistäisin tämän selonteon pääviestin puolustusyhteistyön osalta seuraavasti: Puolustusyhteistyöllä kehitetään Suomen yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kans-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

sa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten. Suomella tulee olla kyky toimia yhdessä keskeisimpien kumppanien kanssa erikseen päätettäessä, myös kriisiaikana.

De krav som verksamhetsmiljön ställer på vår försvarsförmåga ska inte ens minska under redogörelseperioden. Genom försvarsredogörelsen och genom att verkställa den säkerställer man att den finska försvarsförmågan motsvarar de krav som verksamhetsmiljön ställer.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksesta on huolehdittava pitkäjänteisesti ja kaikissa tilanteissa. Tämä tuore selonteko antaa tälle hyvät suuntaviivat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Esittelypuheenvuorosta mennään nyt ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Mika Kari, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä.

17.12 **Mika Kari sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on vuorossaan toinen kerta, kun eduskunnalle annetaan erillinen puolustusselonteko. Edellinen ja samalla ensimmäinen yksinomaan puolustuksen asioihin syventyvä selonteko on vuodelta 2017. Puolustuselonteko valmistui ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon jälkeen, mikä on johdonmukainen ja toimiva järjestys. UTP-selonteko luo raamit puolustuspolitiikan linjauksille. Vaikka puolustuspolitiikka kytkeytyy tiiviisti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, on erillinen selonteko tarpeellinen myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa keskustellaan ensi viikolla sisäisen turvallisuuden selonteosta. Olisikin syytä pohtia, pitäisikö näitä kolmea turvallisuuselontekoa käsitellä myös eduskunnassa yhtenä kokonaisuutena, esimerkiksi ajankohtaiskeskustelun muodossa niin, että poliittisella puolella olisi kokonaiskuva sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kysymyksistä, koska selonteolla on yhtenäisyyksiä, jotka liittyvät esimerkiksi kyber- ja hybridiuhkiin, terrorismiin ja rajaturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja perustuu sotilailiseen liittoutumattomuuteen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahoon ja kansainväliseen puolustusyhteistyöhön ja muutama vuosi sitten lainsäädäntömuutoksen myötä mahdollisuuteen ottaa vastaan ja antaa kansainvälistä apua.

Suomen uskottavaa kansallista puolustuskykyä ylläpidetään hyvin harjoitetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla ja sotilaallisella suorituskyvyllä. Kuluvalla vuosikymmenellä puolustussektorin isoin yksittäinen hanke on poistuvien Hornet-hävittäjien korvaaminen uusilla suorituskyvyillä. Vuoden 2017 puolustusvaliokunnan mietinnön mukaisesti suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti. [Timo Heinonen: Hyvä!] Tämä toteutetaan tavalla, joka ei vaikuta Maa- ja Merivoimien tuleviin resursseihin. Tämän haluan nostaa esille sen vuoksi, että Suomen kansallisen puolustuksen kannalta kaikki kolme puolustushaaraa ovat tärkeitä ja muodostavat toimivan kokonaisuuden myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kahden- ja monenvälisestä puolustusyhteistyöstä on muodostunut viime vuosien aikana yhä keskeisempi osa Suomen kansallisen puolustuksen suunnittelua ja sen toteutusta. Suomen tapaan sotilaallisesti liittoutumaton Ruotsi on tärkein puolustusyhteistyökumppanimme, ja yhteistyö onkin syventynyt entisestään vuosien saatossa. Suomen osallistuminen kumppaneiden kanssa harjoitustoimintaan perustuu omaan harkintaamme ja oman puolustuksemme osaamisen ja uskottavuuden kehittämiseen, emmekä ole sillä lähettämässä poliittisia viestejä mihinkään suuntaan.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Suomelle tärkeä turvallisuuspoliittinen viitekehys on Euroopan unioni. Keskustelu unionin puolustusyhteistyön kehittämisestä jatkuu. Afganistanin hallinnon romahtaminen ja kiireellä käynnistetyt evakuoinnit ovat nostaneet esiin kysymyksiä unionin todellisesta kyvystä reagoida nopeasti kehittyviin, unionia ja sen kansalaisia uhkaaviin kriiseihin. Yhdestä yksittäisestä tapauksesta ei kannata tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Näitä asioita olisi syytä kuitenkin arvioida selonteon mietintövaiheessa. Sotilasliitto Naton kanssa Suomi on tehnyt yhteistyötä vuodesta 1994 rauhankumppanuuden puitteissa, ja nykyisen hallitusohjelman toimesta puolustusyhteistyötä on lisätty naapurimaamme Norjan kanssa.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä lyhyesti muutamia keskeisiä asioita, joihin on syytä kiinnittää huomiota valiokuntakäsittelyssä.

Covid-19-kriisi on osoittanut, että huoltovarmuus on yhteiskunnan toimivuudelle elintärkeää. Sotilasliittoon kuulumattomana maana ja maantieteellinen sijaintimme huomioiden sotilaallinen huoltovarmuus on puolustuksemme kannalta välttämätöntä.

Yleistä asevelvollisuutta tulee kehittää kansallisen puolustuksen lähtökohdista, kansalaisten tasa-arvoa lisäävästi ja tavalla, jolla ylläpidetään korkeaa maanpuolustustahtoa myös tulevaisuudessa. Lainsäädäntöä täytyy tarpeen mukaan päivittää.

Puheen alussa mainitsin sotilaallisista suorituskyvyistä. Aivan yhtä tärkeää kuin kalustohankinnat on huolehtia sotilas- ja siviilihenkilöstön riittävydestä ja työhyvinvoinnista. Tähän lukeutuu myös kriisinhallintaoperaatioista palaavien kuntoutuksesta huolehtiminen. On välttämätöntä katsoa pitkäjänteisesti eteenpäin eikä tehdä ratkaisuja — kuten kymmenen vuotta sitten — joita joudutaan myöhemmin korjaamaan.

Lopuksi totean, että selonteko antaa kattavan ja hyvän perustan jatkokeskustelulle selonteosta eduskunnan valiokunnissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.17 **Juha Mäenpää ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! ”Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan.” Joku toinen on todennut, että jos maalla ei ole omaa armeijaa, on siellä jonkun muun armeija. Nämä viisaudet on syytä muistaa. Näihin nojaten perussuomalaiset kannattavat vahvasti puolustuspoliittisessa selonteossa kulmakiveksi nostettua yleistä asevelvollisuutta. Se on ainoa tapamme turvata riittävän laaja ja osaava reservi uskottavan puolustuksen tarpeisiin. Valmius koko maan puolustamiseen on säilytettävä, kuten selonteossa todetaan.

Vaikka maailma ja sotilaalliset kriisit muuttuvat, on Suomessa maanpuolustustahto korkealla tasolla ja itsenäisyyttä ollaan valmiita varjelemaan — vaikka viime kädessä aseina. Puolustuspoliittisen selonteon tarkoitus on varmistaa, että Suomi pysyy sodan kuvan muuttoksessa mukana. Selonteko tuo realistisen kuvan toimintaympäristöstä ja uhkista sekä kehitystarpeista ja -mahdollisuuksista. Puolustuselontekoa ei ole politisoitu vihervasemmistolaisella ideologialla, kuten valitettavasti kävi sisäisen turvallisuuden selonteolle.

Ennakointi on sotilaallisen maanpuolustuksen kulmakivi. Puolustuskyvyn pitää aina olla sellaisella tasolla, että maailmanpoliittisessa myllerryksessäkin Suomi nähdään uskottavana vastuksena, joka kykenee tehokkaasti puolustamaan maataan. Varautumisella ja valmiudella pyritään estämään konfliktin syntyminen. Suomea ei voi niin sanotusti yllättää housut kintuissa. ”Ole valmis” luki partiolaisen vyössäkin.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Kuten jokainen aikaansa seuraava on huomannut, sotilaalliset konfliktit muuttavat jatkuvasti muotoaan. Ei ole rintamalinjoja eikä välttämättä tunnuksiakaan. Yhteiskuntiin vaikutetaan uusilla tavoilla, ja tilanteet ovat hyvin sekavia. Ei puhuta enää täysimittaisista sodista vaan konflikteista siellä täällä.

Tällaisessa muuttuvassa ja jännitteisessä ympäristössä ei ole helppo toimia. Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta kuten todettua, vaikuttamiskeinot ovat alati laajenevia ja tilanteet muuttuvat nopeasti. Voimme unohtaa kuukausia kestävät liikekannallepanot, kun kriisiin pitää voida reagoida sotilaallisesti jopa päivien varoitusajalla.

Suomen kokonaisvaltainen puolustaminen on monen tekijän summa. Se on viranomaisyhteistyötä ja huoltovarmuuden varmistamista. Se on kyberturvallisuutta ja sissitoimintaa ja kaikkea näiden väliltä. Jokainen yhteiskunnan ala on osa kokonaisturvallisuutta. Tällainen varautuminen on parasta ennaltaehkäisyä.

Selonteko tuo sotilaalliseen puolustukseen rakenteellisia ja tarpeellisia muutoksia. Muutoksilla vastataan edellä mainittuihin haasteisiin, kuten nopeasti muuttuviin ja epäselviin tilanteisiin. Jatkossa Puolustusvoimien sodanajan joukot jaetaan operatiivisiin joukkoihin ja paikallisjoukkoihin.

Paikallisjoukot vastaavat alueellisesta paikallispuolustuksesta nopeasti ja suorituskykyisesti. Tehtäväkokonaisuus tulee olemaan laaja ja nykyisten tarpeiden mukainen. Paikallisjoukot tulevat vastaamaan niin joukkojen perustamisesta kuin taistelutehtävistä, tärkeiden kohteiden suojauksesta ja ylipäätään yhteiskunnan kannalta kriittisten toimintojen turvaamisesta koko Suomessa alue kerrallaan — sotilaallisia kriisejä kun ei hoideta enää vain joillakin kaukaisilla rintamilla metsien keskellä.

Paikallisjoukoissa aktiivisten ja osaavien reserviläisten, kuten esimerkiksi maakuntajoukkojen, rooli korostuu. Paikallisten reserviläisten korvaamaton paikallistuntemus ja osaaminen ovat jääneet osin tunnistamatta tai tunnustamatta. On hienoa, että nyt tätä osaamista aletaan hyödyntämään, sillä maakunnat ovat täynnä vapaaehtoista puolustusosaaamista. Reserviläistoiminta on osa ennaltaehkäisevää sotilaallista puolustuskykyämme.

Mainittakoon vielä, että kuten selonteko huomauttaa, uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttää Hornet-kaluston täysimääräistä korvaamista suorituskykyisillä monitoimihävittäjillä. Perussuomalaiset tukevat täysin tätä linjausta. Suorituskyky pitää korvata täysimääräisesti, ja ilmapuolustusta on kehitettävä kokonaisuutena nykyaikaisella kalustolla. [Puhemies koputtaa]

Koko Suomi on puolustamisen arvoinen, ja sitä myös halutaan puolustaa. Puolustusselonteko antaa tähän hyvät eväät. Puolustuskykymme turvaaminen vaatii [Puhemies: Aika!] pitkäjänteistä ylläpitoa ja kehittämistä, eikä Ottawan sopimukseen liittymisen kaltaisiin virheisiin pienellä maalla ole varaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kanerva, kokoomuksen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.23 **Ilkka Kanerva kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uskottavan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rakentaminen ei ole suhdannepolitiikkaa. Se perustuu pitkäjänteisyyteen erityisesti tilanteessa, jossa on käynnissä sekä globaali murros että alueellisia konflikteja. Selonteon toimintaympäristön kuvaus ei ole ruusuinen. Suurvaltojen välisten suhteiden kiristyminen sekä vaikeuttaa globaalien ongelmien ratkaisemista että heikentää yhteistyövaraisen turvallisuuden näkymiä mantereellamme. Meidän on huomi-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

oitava, että joudumme toimimaan voimapolitiikan, autoritääristen toimijoiden ja ei-valtiolisten tahojen paineessa.

Kylmän sodan aikana keskeisessä Euroopassa sijainnut jännitteiden painopiste on siirtymässä pohjoiseen Eurooppaan. Itämeri ja arktinen alue muodostavat maantieteellisen kokonaisuuden, johon kohdistuu kasvavaa strategista mielenkiintoa. Tällä on ilmeiset turvallisuuspoliittiset vaikutuksensa myös oman asemamme kannalta. Suomen valtiollinen olemassaolo perustuu uskottavaan itsenäiseen puolustuskykyyn. Sen ylläpitäminen on omista käsissämme. Puolustusratkaisumme tulee tulevaisuudessakin nojaamaan laajan reservin tuottavaan asevelvollisuusjärjestelmään, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen. Tätä tuetaan valjastamalla yhteiskunnan voimavarat kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti. Korkean maanpuolustustahdon ylläpitäminen on edellytys sille, että järjestelmä nauttii kansalaisten luottamusta.

Puhemies! Edellisen puolustusselonteon julkistamisen jälkeen puolustuskykyämme vahvistavaa lainsäädäntöä on tehty merkittävä määrä. Tehtävää kuitenkin riittää. Erityisen kiireellistä huomiota vaatii kyberpuolustuksemme. Uskottavaan kyberpuolustukseen liittyy kyky vastata vihamieliseen kybervaikuttamiseen. Tämä edellyttää sekä poliittista päätöksentekovalmiutta että erilaisten vastatoimien valmistelua jo ennakolta. Myös johtovastuiden on oltava selkeät. Oman kybertoimintakykymme parantamiseksi on siis ryhdyttävä valmistelemaan lainsäädännöllisten toimivaltuuksien kehittämistä.

On toki syytä tarkastella kriisijohtamisen säädöspohjaamme laajemminkin. Tähän liittyvät niin valmiuslain päivittäminen kuin hiljattain esiin nousseet sokeat pisteet kansainvälisen avun antamista koskevassa lainsäädännössämmekin.

Viime vuosina harjoitettu puolustusyhteistyö on ollut koko turvallisuuspolitiikkamme merkittävimpiä muutosvoimia. Venäjän ja lännen välien jatkuva kiristyminen vaikeuttaa yhteisten ongelmien ratkaisemista ja luo pessimismia yhteistyövaraisen turvallisuuden näkymiimme. Puolustusyhteistyön verkoston laajentamisen sijaan nyt on aika keskittyä yhteistyön syventämiseen. Puolustusyhteistyön keskiössä on sen kansalliselle puolustuksellemme tuottama lisäarvo ja yhteistoimintakyvyn kehittäminen kumppaniemme kanssa kaikissa olosuhteissa.

Euroopan unionin omaehtoisen toimintakyvyn puute on silmiinpistävä. Olemme jo pidemmän aikaa kantaneet huolta unionin jatkuvasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta alisuoriutumisesta. Suomen on aihetta osoittaa ennakkoluulotonta aktiivisuutta tämän asiantilan korjaamiseksi. Tarvitsemme vahvempia yhteistyömuotoja Euroopassa, joista on hyötyä kansalliselle puolustuksellemme ja jotka samanaikaisesti myöskin mahdollistavat vaikkapa Yhdysvaltojen, Ison-Britannian ja Norjan osallistumisen tämänkaltaiseen yhteistyöhön. Suomi on kiinnostava turvallisuuspoliittinen kumppani sen vuoksi, että me kykenemme sekä diplomaattisella toiminnallamme että sotilaallisella suorituskyvyllämme vahvistamaan paitsi omaa turvallisuuttamme myöskin pohjoisen Euroopan vakautta.

Puhemies! Haluan lopuksi todeta kokoomuksen nimissä vielä sen, että emme varustaudu sen vuoksi, että me haluaisimme sota, vaan sen vuoksi, ettemme enää koskaan siihen joutuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könntä, keskustan eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

17.28 **Joonas Könttä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustuksemme perusta muodostuu maanpuolustustahdosta, yhteiskunnan vakaudesta ja päätöksentekokyvystä. Yleinen asevelvollisuus, laaja, säännöllisesti kertausharjoitettu reservi, ajantasainen varustus sekä moitteettomasti toimiva yhteistyö viranomaisten ja sidosryhmien kesken mahdollistavat koko maan puolustamisen uskottavalla tavalla.

Suomalainen kansallisen puolustuksen malli toimii hyvin. Se nauttii laajasti kansalaisten kannatusta ja on kustannustehokas. Sotilaallinen osaamisemme on arvostettua myös kansainvälisesti.

Historiassaan toinen oma puolustusselonteko syventää aiemmin annetun ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sisältöä. Toimimme kansakuntamme tärkeimpien asioiden kohdalla yhdessä ja yhtenäisesti. Kysymys on Suomen itsenäisyydestä ja alueellisesta koskemattomuudesta, Suomen tasavallan olemassaolosta.

Kriisit ja konfliktit eivät ole harvinaisia vieraita ympäröivässä maailmassa. Euroopassa soditaan, ja informaatiovaikuttamisesta on tullut arkipäivää. Terrorismi haastaa koko maailman turvallisuutta, ja suurvaltojen kilpajuoksu kansainvälisen järjestyksen uusjaossa kiihtyy. Venäjä ei tule tyytymään sivustaseuraajan rooliin. Tulevaisuudessa varmaa onkin vain se, että mikään ei ole varmaa. Ennakoimattomuus lisääntyy.

Kun maailma tarvitsisi eniten sääntöihin nojaavaa, monenkeskistä kansainvälistä järjestelmää, on oma etu ja sisäänpäin kääntynyt kansallinen ilmapiiri rapauttanut kansainvälisten järjestöjen peruskiviä. Euroopan unionin painoarvo on heikentynyt ja solidaarisuus vähentynyt. Suomi ei saa kuitenkaan luopua sillanrakentajan tehtävästä.

Arvoisa puhemies! Suomi on ylläpitänyt, rakentanut ja kehittänyt kansallista puolustuskykyä kansainvälisistä suhdanteista huolimatta. Kun muut luopuivat yleisestä asevelvollisuudesta, me vahvistimme sitä. Kun muut vähensivät puolustuskalustoa, me hankimme sitä. Kun muut lykkäsivät investointeja, me veimme niitä määrätietoisesti eteenpäin. Tämä linja jatkuu.

Kansallista suorituskykyämme vahvistetaan johdonmukaisesti: Laivue-hanke uudistaa merivoimamme, HX-hanke päivittää ilmavoimamme, vahva reservi ja uudet sotilaat muodostavat maavoimiamme selkärangan. Puolustusbudjettimme ylittää 2 prosentin bkt-osuuden, jota voi pitää kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Tulevaisuudessakin puolustusbudjetin koko on hyvä säilyttää yli 2 prosentissa.

Ruuan ja energian omavaraisuus, kotimainen puolustusteollisuus, ajantasainen tilannekuva ja nopea toimintavalmius muodostavat varautumisen rungon. Paikallispuolustuksen kehittämisen kautta vahvistamme kykyämme vastata nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Armeijamme iskukykyvystä on huolehdittava kaikkina aikoina.

Kyberpuolustukseen on panostettava, ja autonomisten järjestelmien merkitys sodankäynnissä kasvaa. Tiedustelutoiminta on aktiivista myös Suomea kohtaan. Sinisilmäisyyteen ei ole varaa. Myös meidän on osattava toimia uusilla taistelukentillä.

Kaikkeen emme kuitenkaan kykene vastaamaan yksin. Teollista ja kansainvälistä yhteistyötä on entisestään tiivistettävä. Pohjoismaat ovat meille luonteva suunta.

Arvoisa puhemies! Asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat puolustuksemme kivijalkoja ja isänmaamme turva. Asevelvollisuutta on edelleen laajennettava, jotta yhä useampi suomalainen nuori täyttää velvollisuutensa toimia isänmaan hyväksi. Meillä kaikilla on oikeutemme mutta myös velvollisuutemme. Suomen mallissa jokainen suomalainen on maanpuolustaja.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Puolustuspolitiikka ei voi olla riippuvaista poliittisista tai taloudellisista suhdanteista, vaan puolustuksesta on huolehdittava kaikissa oloissa. Suomea ei uhkaa välitön sotilaallinen kriisi, mutta viisas varautuu kaikkeen, myös tilanteisiin, joissa sodan ja rauhan raja-aidat ovat hämärtyneet.

Nyt panostetaan historiallisen paljon puolustuksemme kehittämiseen. Toivottavasti näin voitaisiin todeta myös tulevien selontekojen lähetekeskusteluissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten edustaja Harjanne, vihreiden eduskuntaryhmä.

17.34 **Atte Harjanne vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusministerille kattavasta esittelystä ja hyvästä työstä. Kiitos myös selonteon parlamentaarille seurantaryhmälle, jonka työhön oli ilo osallistua ja jota edustaja Tuomioja erinomaisesti puheenjohti.

Suomi kunnioittaa ihmisoikeuksia, vapautta, rauhaa, yhdenvertaisuutta, demokratiaa ja oikeusvaltion periaatteita. Valitettavasti elämme maailmassa, jossa kaikki valtiot, liikkeet ja vallanpitäjät eivät näitä arvoja jaa. Ehkä jonain päivänä miekat taotaan auroiksi, ja sitä kohti kannattaa pyrkiä, mutta toistaiseksi elämme maailmassa, jossa Theodore Rooseveltia mukaillen kannattaa puhua pehmeitä... [Naurua] — puhua lempeästi ja kantaa riittävän isoa keppiä. [Mika Kari: Sitäkin!] Siksi puolustuksemme on oltava kunnossa. Erityisesti laaja-alaisen vaikuttamisen aikana maanpuolustus on toki muutakin kuin sotilaallista kalustoa ja osaamista, jota sitäkin tietysti edelleen tarvitaan.

Puolustusselonteko jatkaa ansiokkaasti siitä, mihin erittäin hyvä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko viime vuonna jäi. Se kuvaa jännitteisen toimintaympäristön asettamia haasteita ja linjaa keinoja ja painotuksia, joilla kehitykseen vastataan. Listatut painopisteet oman puolustuskyvyn kehittämisessä ovat hyvin perusteltuja, ja tiivis kansainvälinen, sekä monenvälinen että kahdenvälinen, yhteistyö säilyy keskeisen tärkeänä osana puolustuspolitiikkaamme. Euroopan unioni, Nato, Nordefco ja maaryhmäyhteistyö sekä Ruotsi, Yhdysvallat ja Norja nousevat tässä tärkeimmiksi.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin sotilaallispoliittinen suorituskyky nousi huolenaiheeksi Afganistanin tilanteen kriisiytyttyä. Suomen on edistettävä sitä, että EU pystyy toimimaan nopeasti kriiseissä myös käytännössä eikä vain paperilla. Euroopan unionin ja Naton rajapinnat ja työnjako Euroopan turvallisuuden pilareina voivat muuttua lähitulevaisuudessa, kun laaja-alainen vaikuttaminen ja teknologinen kehitys sumentavat sotilaallisen ja muun puolustuksen rajoja ja kun Yhdysvallat odottaa Euroopan kantavan enemmän vastuuta oman alueensa puolustuksesta. Tilannekuvan, keskustelun ja politiikan on Suomessa tältäkin osin oltava ajan tasalla.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko muistuttaa, että asevelvollisuus on Suomen puolustusratkaisun perusta, mutta huomauttaa viisaasti, että järjestelmää on tarpeen kehittää. Jotta järjestelmä toimii, sen täytyy nauttia laajaa hyväksyttävyyttä ja arvostusta jatkossakin. Vaikka nykymalli on sotilaallisesti toimiva, se ei ole yhdenvertainen. Tähän liittyen kehittämistä linjaa oma erillinen komitea, jonka työn tuloksia odotamme kiinnostuneina. Aihe kaipaa kiihkotonta, ennakkoluulotonta keskustelua ja ennakoivaa päätöksentekoa, sillä puolustusjärjestelmämme perustaa ei ole varaa eikä voi hetkessä muuttaa.

Asevelvollisiin merkittävästi vaikuttavia linjoja löytyy toki tästäkin selonteosta. Paikallisjoukkojen määrää lisätään vuodesta 2025 alkaen muuttamalla pääosa alueellisista jou-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

koista paikallisjoukoiksi. Samalla paikallisjoukkojen tehtäväkenttä laajenee ja vaatimustaso nousee. Nämä, kuten sodanajan joukot yleisestikin, koostuvat pääosin reserviläisistä. On entistään tärkeämpää, että reserviläisillä on riittävä koulutus ja että heidän omaa osamistaan hyödynnetään ennakkoluulottomasti. On myös huolehdittava siitä, että lainsäädäntö ottaa huomioon ja mahdollistaa asevelvollisten valmiuden ylläpitämisen sekä koulutettujen joukkojen tehokkaan käytön myös sodan ja rauhan välimaastossa, jossa erityisesti viranomaisyhteistyö korostuu.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä yhteiskunta ei toimi, elleivät tietoverkot toimi ja data pysy tallessa ja kunnossa. Kyberpuolustus onkin kriittinen osa puolustusta. Tällä saralla sotilas- ja siviilitoiminta ovat myös monin osin nivoutuneet yhteen. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kyberpuolustuksella ja -turvallisuuksella on riittävät resurssit, koordinaatio toimii eikä vastuualueisiin jää katveita.

Arvoisa puhemies! Nostaisin vielä yksittäisenä asiana tuulivoimarakentamisen ja maanpuolustuksen yhteyden. On selvää, että puolustuksen tarpeet rajaavat rakentamista, eikä maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä pidä vaarantaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että nykyinen sääntely on liian kategorista ja Puolustusvoimilla kenties kannustimet enemmän torpata hankkeita kuin sovittaa tarpeita yhteen. Tuulivoimainvestoinnit tuovat veroeuroja ja energiaomavaraisuutta. Ne vahvistavat julkista taloutta, jolloin rahoitusta puolustukseenkin on helpompi ylläpitää. Tulisikin löytää toimintatapa ja kompensatiomalli, jossa tuulivoima ja Puolustusvoimien intressit sovitettaisiin yhteen koko yhteiskunnan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tällaisessa asiassa erillinen selvitysmies voisi olla tapa edistää asiaa.

Arvoisa puhemies! Tuore valtioneuvoston puolustusselonteko on kattava asiakirja, joka kuvaa perusteellisesti Suomen turvallisuusympäristön kehitystä ja siihen vastaamista. Vihreä eduskuntaryhmä antaa selonteolle tukensa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mustajärvi, vasemman eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.39 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän seurantar ryhmää ja sen puheenjohtajaa hyvin edenneestä työstä, arvokkaista keskusteluista ja hyvästä yhteishengestä.

Selontekomenettely puoltaa paikkaansa. Selontekoon ei kukaan henkilö tai poliittinen ryhmä saa kirjattua kaikkia kantojaan. Toisaalta selonteosta löytyy muotoiluja ja sisältöjä, joihin en minä eikä edustamani ryhmä ole tyytyväinen. Selontekomenettely voi osaltaan estää poliittiset äkkikäännökset, mutta se voi myös vahvistaa valtavirtaa. Selonteon hyväksyminen ei voi tarkoittaa, että eduskuntaryhmät painostettaisiin pakotettuun yksimielisyyteen, vaan päinvastoin, kriittiseenkin keskusteluun tulee kannustaa ja sille antaa elintilaa oikeaa ja ajantasaista tietoa jakamalla.

Hyvin hoidetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla, jota sotilaallinen liittoutumattomuus tukee, luodaan perusta sille, ettemme joudu sotaan. Kaiken varalta meillä tulee kuitenkin olla oma, uskottava puolustus. Se perustuu tällä hetkellä asevelvollisuuteen ja vahvaan, koulutettuun reserviin sekä korkeaan maanpuolustustahtoon, niin kuin täällä on monissa puheissa sanottu.

Ylimoitetuilla ja väärin kohdennetuilla hankinnoilla voidaan vaarantaa maanpuolustuksen muu perusta. Jo nyt Puolustusvoimien siviili- ja sotilashenkilöstö kamppailee jak-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

samisongelmien kanssa. Esimerkiksi HX-hankkeen myötä puolustusministeriön pääluokan menot nousivat yhdessä vuodessa 56 prosenttia ilman, että henkilöstöongelmia on ratkaistu. Selonteossakin todetaan, että nykyisin käytössä olevat resurssit asettavat haasteita toiminnan ja valmiuden ylläpitämiselle nykytasolla sekä rajoittavat Puolustusvoimien varautumista pitkäkestoiseen kriisiin ja sodankäyntiin.

Arvoisa puhemies! Suomi oli kaksikymmentä vuotta Afganistanissa sodan osapuolena. Kun tuli pikaisen poislähdön aika, alettiin kotimaassa saman tien keskustella, kuinka lainsäädäntöä tulisi muuttaa niin, että eduskunnan täysistunto voitaisiin ohittaa. Sodan ja rauhankysymyksissä täysistunnon tulee kuitenkin tehdä päätökset. Päätöksenteko puolustusvoimien suorituskyvyn käyttämisessä ja suojajoukon lähettämässä tapahtui nopeasti. Päätösprosessissa ei havaittu toimintaa haitanneita viiveitä. Kohderyhmän evakuoimisella oli kiire, mutta lainsäädännön muuttamisella ei ole.

Itse asiassa aikoinaan Afganistan-operaatioon lähtemistä olisi pitänyt pohtia paljon kriittisemmin, ja niin pitää pohtia jatkossakin vastaavissa tilanteissa. Afganistanin operaatiosta täytyy laatia perusteellinen selvitys, ja tehdyistä virheistä täytyy oppia. Demokratia on vaikea vientituote, eikä sen juurruttaminen onnistu väkivalloin. Suomen paras anti on siviilikriisinhallinnassa, kehitysyhteistyössä ja koulutusyhteistyössä.

Arvoisa puhemies! Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa meidän tulee varjella kansallista liikkumatilaa eikä kytkeytyä minkään maan, maaryhmän tai liittokunnan kylkeen. Yhtä lailla pitää arvioida, minkälaisiin kansainvälisiin sotaharjoituksiin Suomi osallistuu tai minkälaisia Suomen alueella järjestetään. Suomen ei pidä olla osaltaan kiristämässä kansainvälistä ilmapiiriä lähialueillaan. Selonteossa on aivan oikein todettu, että Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan kilpailuasetelma lisää jo muutenkin jännitteitä etenkin pohjoisessa, joka on strategisesti merkittävä alue ja jossa kilpaillaan muun muassa luonnonvarojen hallinnasta. Se todettiin myös eilen, kun täällä keskusteltiin arktisesta strategiasta.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltain puolustusvoimat tuottaa vuodessa enemmän päästöjä kuin keskikokoiset teollistuneet valtiot. Vuonna 2017 sen kasvihuonekaasupäästöt olivat suuremmat kuin Suomen valtion. Valitettavasti Kiinan ja Venäjän vertailulukuja ei ole käytettävissä. Luonnonvaroihin ja ilmastomuutokseen liittyen on hyvä, että selonteosta löytyy oma kappale "Kestävä kehitys ja ympäristö" ja että Puolustusvoimat jatkaa ympäristövastuullisuuden kehittämistä. Kaiken kaikkiaan sotateollisen sektorin ympäristövaikutukset ovat järkyttävän suuria koko maailmassa. Se kuvaa myös sitä, kuinka vaarallista tiellä olemme kilpavarustelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Adlercreutz, ruotsalainen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.44 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Under de senaste tio åren har säkerhetsläget i Europa, Norden inkluderad, försämrats och förändrats. Det regelbaserade system som vi tagit för givet har kraftigt ifrågasatts. Krim har annekterats och vi har flera frysta konflikter i östra Europa och norra Asien.

Man kan med fog säga att tröskeln för att använda militära medel har sänkts. Samtidigt är det inte bara stormaktsspelet som avgör var oroshärdar föds. Fenomen som klimatförändringen kan också leda till oroligheter som i förlängningen återspeglas i vår säkerhetspolitik.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Arvoisa puhemies! Uhkat eivät ole pelkästään sotilaallisia. Vaikuttamista tapahtuu laajasti, ja informaatiovaikuttaminen voi usein olla tehokkaampaa kuin sotilaallisilla keinoilla uhkaileminen. Levottomuutta ja sisäistä hajaannusta voi luoda sotilaallisilla toimenpiteillä uhkaamalla mutta myös disinformaation avulla. Mielipiteitä jakavien poliittisten kysymysten, kuten esimerkiksi maahanmuuton, käytöstä propagandistisiin tarkoituksiin ja levottomuuden lietsomiseksi on olemassa selkeitä viitteitä ja todisteita. Luodaan uhkakuvia ja ruokitaan eripuraa.

EU:n kyseenalaistamisen tarkoituksena ei aina ole unionin kehittäminen. Joskus tarkoituksena on myös tahallinen epäluottamuksen luominen ja unionin heikentäminen. Salaliittoteorioita levitetään esimerkiksi mobiiliverkkoihin liittyen ja nyt viimeksi rokotteita koskevien epäluulojen herättämiseksi.

Puolustuspolitiikka on aiempaa laajempi käsite. Se tarkoittaa myös, että kriisinsietokyky koetellaan eri tavalla kuin aiemmin. Tässä todellisuudessa ja tämän tosiseikan valossa käsittelemme Suomen puolustuspoliittista selontekoa. Käsittelemme sitä maailmassa, jossa konfliktien kirjo on aiempaa laajempi ja osittain myös heikommin ennakoitavissa. Pelikentällä on myös uusia toimijoita. Kuka olisi esimerkiksi kymmenen vuotta sitten uskonut, että Kiina osallistuu Itämerellä järjestettäviin sotilasharjoituksiin? Syntyvät tyhjiöt täytetään herkästi.

Ärade talman! Grunden i vår försvarspolitik är en allmän värnplikt. Svenska riksdagsgruppen vill att uppbåden ska gälla alla. Det är en jämställdhetsfråga att kvinnor ska få ställa sig frågan: Är jag beredd att göra värnplikt?

Ärade talman! Återkommande repetitionsövningar liksom de lokala och nationella försvarskurserna bidrar till att uppehålla en nationell medvetenhet om det komplexa system som behövs för att vi ska klara oss i en kris, av vilket slag krisen än må vara.

Under denna regeringsperiod görs stora satsningar både till havs och i luften. Det är glädjande att dessa satsningar stöds av alla partier.

Men inget land klarar sig ensamt, och om säkerheten i våra närområden, eller på annat håll i Europa, är hotad kan Finland som medlem av EU inte hålla sig utanför. Vi är beroende av våra samarbetspartner för att upprätthålla stabiliteten i vårt eget närområde. EU, Nato och Nordefco är våra viktigaste internationella referensramar för försvarspolitiskt samarbete — utan att glömma det bilaterala samarbetet med Sverige, Norge och USA. De fyller alla sina egna funktioner. Det är också viktigt att vi kan hushålla med dessa resurser. Det är inte ändamålsenligt att bygga upp överlappande kapaciteter. Man kan fråga sig om det är ändamålsenligt att EU gör det Nato kan göra.

Arvoisa puhemies! Mainitseminen arvoista on se, että Suomi on useimpien Naton keskeisten yhteistyöverkoston jäsen. Suomi ei ole Naton jäsen, mutta se on sen tiiviisti integroitunut yhteistyökumppani. Vahva ja yhtenäinen Nato on Suomen etu.

Ruotsissa voi hyvinkin käydä niin, että keskustelu Nato-jäsenyydestä ottaa askelen eteenpäin seuraavien vaalien jälkeen. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä siitä pitäisi kyetä keskustelemaan myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kataisen hallituksen aloittama ja Sipilän hallituksen jatkama puolustusyhteistyön tiivistäminen Ruotsin kanssa on kehittynyt entisestään. Se on hyvä. Ei pelkästään siksi, että meillä on toisiamme täydentäviä suorituskykyjä, vaan myös siksi, että se

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä ylipäänsä. On kuitenkin syytä muistaa, että yhteistyö ei korvaa omaa varautumista. Mutta myös: ilman yhteistyötä varautuminen kärsii.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimille on annettava tunnustusta Afganistanin onnistuneesta evakointioperaatiosta. Vaikeassa tilanteessa onnistuimme välttämään isomman vahingon pitkälti siksi, että yhteistyökumppanit olivat meille tuttuja. Tämänkin kriisin taustasyyt ovat ne vanhat ja tutut. Yhteiskunta ei pysy koossa ilman demokratiaa, oikeusvaltiota, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja sitä, että kaikki löytävät oman paikkansa ja saavat yhdenvertaiset mahdollisuudet.

Toissa päivänä keskustelimme kehityspoliittisesta selonteosta. Sen avulla emme rakenna pohjaa ainoastaan kehitykselle vaan myös turvallisuudelle. Monimutkaisessa maailmassa tarvitaan monenlaisia keinoja — joskus kovia keinoja, mutta toivottavasti niin harvoin kuin mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, kristillisdemokraatit, olkaa hyvä.

17.50 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puolustuspolitiikka on perinteisesti ollut vakaalla pohjalla. Eri poliittiset puolueet ovat kyenneet sitoutumaan yhteisiin peruseriaatteisiin ilman suuria erimielisyyksiä. Yhteisymmärryksessä olemme löytäneet tarvittavat varat puolustuskykyä ylläpitäviin ja kehittäviin hankintoihin. Nykyisen hallituksen linja ei tästä poikkea, vaikka hallituspuolueiden sisältä on kuultu myös erilaisia äänenpainoja. Hallituksen puolustusselonteko on kuitenkin laadittu niin, että Suomen linja pysyy selkeänä. Kiitos tästä puolustusministeriön hyvälle taustatyölle.

Selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö pysyy vaikeasti ennakoitavana. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että tämä tosiasia tunnustetaan ja tunnustetaan. Meitä ei uhkaa välitön sotilaallinen uhka, mutta kaikkeen pitää kyetä varautumaan, jopa sotilaalliseen kriisiin alueellamme. Samalla meidän tulee varautua kansainväliseen kehitykseen. Arktisen alueen merkitys kasvaa, ja samalla suurvaltat osoittavat yhä enemmän kiinnostusta myös Itämeren alueeseen. Kiihtynyt suurvaltakilpailu on laajemminkin asia, jonka vaikutukset maamme turvallisuudelle on tarpeen tunnustaa. Erityisesti Kiinan toimet ja vallanhalu herättävät huolta.

Arvoisa puhemies! Naapurimaamme Venäjän pyrkimyksenä on edelleen kylmän sodan aikainen etupiirijako. Venäjä esittelee näyttävästi sotilaallista voimaansa ja ihan meidän lähialueillamme. Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi Suomen pitää varautua uudenlaisiin uhkiin. Valko-Venäjän toiminta EU:n ulkorajoilla ja pakolaisten hyväksikäyttäminen kyynisessä painostusoperaatiossa osoittaa, että lähialueillamme on toimijoita, jotka ovat valmiita täysin häikäilemättömiin tekoihin ajaessaan hallintonsa etua. Laaja-alaisen hybridivaikuttamisen moninaiset keinot on kyettävä tunnistamaan. Väestön epäluulojen ruokkiminen ja jakaminen disinformaation kautta eri ryhmittymiin on yksi esimerkki mahdollisista uhista.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että maamme puolustusvalmiutta ylläpidetään. Yhtenä keskeisenä ehdotuksena tuodaan esille paikallispuolustuksen uudistaminen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa tätä muutosta. Uudistuksen myötä reserviläisten rooli ja viranomaisen välisen yhteistyön merkitys kasvavat. Alueellisten joukkojen jako operatiivisiin ja paikallisjoukkoihin parantaa reagointinopeutta ja kykyä vasta-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

ta erilaisiin uukiin. Myös reserviläisten paikallistuntemus ja siviiliosaaminen saadaan tässä mallissa hyödynnettyä paremmin.

KD-eduskuntaryhmä on sitoutunut Meri- ja Ilmavoimien kaluston uudistamishankkeisiin. Nämä mittavat investoinnit eivät myöskään saa olla esteenä muille puolustuskyvyn kehittämisen kannalta keskeisille hankinnoille ja puolustusjärjestelmän muiden osien asianmukaiselle ylläpidolle.

Arvoisa puhemies! Kun ottaa huomioon aiemmin tehdyt henkilöstövähennykset ja lisääntyneet ja yhä haasteellisemmat tehtävät, on syytä kysyä, riittääkö selonteossa esillä oleva 500 henkilötyövuoden lisäys. Puolustusvoimat elää keskellä murroskautta. Kyber-, avaruus- ja informaatioasuorituskyky, kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen ja monet muut seikat vaativat riittäviä resursseja ja voimavaroja. Myös armeijassa on henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyviä haasteita, ja niihin on puututtava.

Arvoisa puhemies! Selonteossa nostetaan esille puolustusyhteistyömme painopistealueet: monenvälisyys, kahdenvälisyys ja kriisinhallinta. Näistä haluan nostaa esille EU- ja Nato-yhteistyön merkityksen. Eilen komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen nosti esille EU:n puolustusyhteistyön kehittämisen tarpeen ja puolustukseen keskittyvän EU-huippukokouksen. Myös unionin suhde Natoon määritellään. Myös eduskunnan olisi syytä käydä keskustelu Nato-yhteistyön ja EU:n yhteisen puolustuksen merkityksestä ja tulevaisuudesta. [Ben Zyskowicz: Totta!] Nämä asiat ovat edessämme joka tapauksessa. [Ben Zyskowicz: Näin se on!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten siirrytään debattivaiheeseen. Pyydän nyt niitä, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Lähdetään liikkeelle seurantaryhmän puheenjohtajasta, edustaja Tuomiojasta. — Olkaa hyvä.

17.55 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansainvälinen puolustusyhteistyö on hyvä ja välttämätön asia, ja Suomi osallistuu siihen saadakseen sellaista kokemusta, tietoa ja osaamista, joka palvelee meidän omaa puolustustamme. Tässä yhteistyössä tietenkin katsomme sen perään, ettei se kenenkään silmissä muodosta uhkaa, sillä onhan hallitusohjelmaankin kirjattu se, että Suomi ei salli alueensa käyttöä sotilaallisesti vihamielisiin tarkoituksiin. Suomen oma varustautuminen ei tätä tee vaan päinvastoin palvelee lähiympäristössä vakautta, ja siihen sisältyy tarvittaessa myös mahdollisuus avun vastaanottamiseen ja antamiseen, jos tilanne sitä vaatii. Mutta ennen kaikkea on kysymys siitä, että me ylläpidämme sellaista omaa uskottavaa puolustusta ja nimenomaan sitä tukevaa politiikkaa, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka luo ja ylläpitää vakaata tilannetta meidän lähiympäristössämme. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustajaa Mäenpää, olkaa hyvä.

17.56 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tuli hieman yllättäen tämä debattipuheenvuoro. En tiedä, mistä se tuli, mutta... [Naurua — Timo Heinonen: Puhemieheltä!] — Ehkä se tuli vain puhemieheltä.

Tämä puolustuselonteko on tärkeä asia. On yksi semmoinen asia, minkä minä haluaisin tässä nyt esittää kuitenkin — olemme siitä puolustusvaliokunnan tiimoiltakin keskustelleet huomattavan paljon: kun nyt on todettu, että meillä on mittava reservi henkilöitä re-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

serviläisissä, niin meidän tulee vakaasti harkiten miettiä sitä, että kun tämä mahdollinen Euroopan unionin lyijyasetus tulee, niin haluammeko me turvata reserviläisten harjoitusmahdollisuudet ja ylläpitää [Puhemies: Kiitoksia!] tätä sotilaallista puolustuskykyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Täältä puhemieheltä tuli puheenvuoro teille. — Edustaja Mika Kari, olkaa hyvä.

17.57 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa käyty ryhmäpuheenvuorokierros osoitti jälleen kerran sen, kuinka vahva Suomen eduskunta on silloin, kun puhutaan maanpuolustuksen kannalta keskeisistä asioista. Tässä useamman vuoden on saanut näitä selontekokeskusteluja kuulla, nyt puolustusselonteon osalta pari kertaa ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan selontekoja jo aikaisemmin, ja on kyllä ilahduttavaa huomata, että sävyeroja pitää etsiä suurennuslasilla. Joitain kysymyksiä totta kai on, joissa voidaan nähdä asioita eri tavalla. Se on vain rikkaus tälle tasavallalle, uskon niin.

Tässä viitattiin jo komission puheenjohtajan puheenvuoroon siitä, että Ranskan puheenjohtajakaudella on tarkoitus ottaa esiin Euroopan puolustuspolitiikkaa laajemmin. Kun paikalla on pääministerin lisäksi puolustusministeri ja ulkoministeri, niin kysyn asiantuntevilta ministereiltä: Osaatko odottaa joitain tämän esityksen takana olevia teemoja? Onko eduskunnalle mahdollista jo nyt kertoa, [Puhemies koputtaa] minkä tyyppisiä teemoja mahdollisesti tässä käsitellään, esimerkiksi vaikkapa Afrikkaa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Kanerva.

17.59 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä vähän mietiskellyt, että jos kysymys kuuluu, ”onko sota muuttunut”, niin vastaus on, että ”toki”. Jos kysyy itseltään, ”onko rauhanajan olosuhteissa tapahtunut jotain perustavaa laatua olevaa muutosta”, niin vastaus on, että ”varmasti” — valitettavasti ”varmasti”. Tämä aiheuttaa erityisiä uusia haasteita ulkopolitiikalle ja turvallisuuspolitiikalle ja puolustuspolitiikalle.

Oli huomionarvoista, että kukaan meistä ryhmäpuhujista ei puhunut asevalvontasopimusten ja sen järjestelmän luottamusta lisäävien toimien puolesta, kemiallisten aseiden aiheuttamista taudinvaaroista, biologisten aseiden aiheuttamista vaaroista. Me elämme uutta maailmaa, haastavaa uutta maailmaa, ja sen takia on tärkeää, että meillä on pienikin mahdollisuus katsoa myöskin huomiseen, ja nämä selonteot ovat tässä suhteessa todella keskeisessä roolissa. [Puhemies koputtaa] Mutta Suomen oma aktiivisuus näiden asioiden esille tuomisessa, aloitteellisuutemme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, on tärkeä arvo.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.00 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa selonteossa on hyvin tunnistettu niitä uusia uhkia, mitä nykymaailma tuo tullessaan. Meillä on erilaisia harmaita vaihteita, ja meillä on ennen muuta myös vaikuttamista erilaisilla alustoilla. Tämä kyberuhka on tiedostettu ja tunnistettu hyvin tuossa selonteossa.

Nyt kun paikalla on arvovaltaisia valtioneuvoston jäseniä, haluaisin kysyä teiltä, että kun tämä uhka on tunnistettu ja siihen on jo osittain vastattu mutta se edelleen kasvaa, niin kuinka te näette kyberpuolustuksen ja siinä maailmassa pärjäämisen roolin niin valtioneu-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

voston tasolla, ylimmällä tasolla, kuin ulkoasiainhallinnossa, puolustushallinnossa. Meillä on monesti syytetty suomalaista yhteiskuntaa ja suomalaisia valtarakenteita siitä, että me hieman siiloudumme, ja vaikka meillä yhdellä osa-alueella olisi erittäin hyvää toimintaa, niin välttämättä se toiminta ei ole kaikilla osa-alueilla hyvää. Kun kuitenkin puhutaan siitä harmaan alueen vaikuttamisesta ja mahdollisesti jopa kriisivaikuttamisesta, silloinhan se heikoin lenkki on [Puhemies koputtaa] aina se kaikista ongelmallisista osa-alueista. Kuinka tähän voidaan vastata tulevaisuudessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

18.01 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kollegoille hyvästä ryhmäpuheenvuorokierroksesta. On hienoa nähdä, että kun omaan viisiminuuttiseen ei ehkä kaikkea mahdu, niin muut sitten täydentävät, ja se muodostaa hyvän kuvan tällaisesta laaja-alaisesta, kiinnostuneesta keskustelusta, joka heijastelee tiettyä konsensusta, tervettä sellaista ja oikein tervetullutta, ja jatkuvuutta — ja kukaan ei puhunut pehmeitä.

Olisin itsekkin kysynyt ministeriltä tästä komission puheenjohtajan tiedotuksesta, kun Toulousessa on edessä tämä Euroopan turvallisuuden huippukokous. Minkälaisin odotuksien, ja mitä näkyvyyttä siihen mahdollisesti on? Ja ehkä toisena kysymyksenä nostaisin tähän vielä sen, että tästä selonteosta olisi kiinnostavaa kuulla ministerin, ministereiden näkemyksiä mahdolliseen lainsäädäntötyöhön, jota vielä tällä kaudella on edessä. Onko sellaista missä määrin, aiheuttaako tämä siihen tarpeita? [Puhemies koputtaa]

Lopuksi totean, että jatkuvuuden ohella tosiaan, aivan kuten ehkä edustaja Kanerva totesi, [Puhemies koputtaa] ennakointi on tässä keskeisen tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Mustajärvi.

18.03 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin pitämässä ryhmäpuheenvuorossa sanottiin, että hän ei olisi ikinä uskonut, että kiinalainen alus osallistuu Itämerellä sotaharjoitukseen. En minäkään olisi uskonut muutama vuosi sitten, että Rovaniemen lentokentälle laskeutuu useampi jättikokoinen yhdysvaltalainen kuljetuskone ja että Lapin taivaalla lentää kuuden eri maan hävittäjiä tai että Natomaitten koneet voivat laskeutua paitsi Suomen lentokentille myös varalaskupaikoille täydessä aseistuksessa — täydessä aseistuksessa — ja veikkaanpa, että kovin monet kansalaisetkaan eivät sitä tiedä. Enkä olisi uskonut sitäkään, että Lappiin yritetään tuoda B-52-pommikoneita. Enkä olisi uskonut sitäkään, että Isosta-Britanniasta lähetetään häivehävittäjiä Lappiin. No, B-52:t eivät tulleet eivätkä häivehävittäjät, kääntyivät kesken takaisin, niin että on hyvä, että näitä harjoituksia ja näitä operaatioita valvotaan myöskin poliittisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä kaksi ryhmäpuheenvuoron käyttäjän vastauspuheenvuoroa, ja sitten ministereille annetaan puheenvuoroja. — Ja seuraavaksi edustaja Adlercreutz.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

18.04 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kun pohtii Afganistanin onnistunutta operaatiota, niin yksi opetus on se, että se onnistui siksi, että olemme harjoitelleet yhdessä.

Kun puhutaan asevelvollisuuden kehittämisestä, niin meidän eduskuntaryhmän mielestä olisi hyvä asia, jos kutsunnat koskisivat kaikkia. Asevelvollisuuden pakollisuus on yksi asia, mutta on hyvä, että koko ikäluokka sukupuolesta riippumatta voi kysyä itseltään, onko tämä minua varten, osittain siksi, että asevelvollisuus, varusmiespalvelus, opettaa yksilölle paljon. Sen takia on ehkä myöskin huolestuttavaa se, että aika moni nuori ei pääse tekemään asevelvollisuutta jonkun henkilökohtaisen haasteen takia. Kysyn ministeriltä: miten te suhtaudutte yleisiin kutsuntoihin sukupuolesta riippumatta, ja voisiko asepalvelusta, jota toki on ansiokkaasti kehitetty viime vuosien aikana, vielä kehittää eteenpäin niin, että voisimme saada mukaan myöskin ne, joille ei tällä hetkellä löydy sijaa varusmiespalveluksesta, ja voisiko heille kehittää sellaisia tehtäviä, että hekin pääsevät siitä osalliseksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

18.05 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin edustaja Mustajärvelle: toki olin huolissani Kiinan toimista ja vallanhalusta, mutta ehkä ne sanat, joita siteerasitte, olivat kuitenkin edustaja Adlercreutzin puheesta.

Mutta joka tapauksessa von der Leyen piti eilen komission puheenjohtajana State of the Union -puheen, ja siinä hän kyllä korosti kovasti tätä puolustusunionin tarvetta ja totesi jotenkin näin, että ei ole sellaista turvallisuus- ja puolustusasiaa, missä tarvitsisimme vähemmän yhteistyötä vaan tarvitsemme enemmän yhteistyötä. Yhteinen julkilausuma on todennäköisesti tulossa tästä Nato-yhteistyöstä jo ennen vuoden loppua, ja sitten on tulossa tämä yhteinen EU-huippukokous, joka keskittyy puolustukseen.

Olisinkin nyt halunnut kuulla ministereiltä: millä tavalla me kansallisesti nyt olemme valmistautumassa näihin kuitenkin hyvin merkittäviin linjauksiin, ja — niin kuin täällä on todettu monen puolueen suulla, että näissä asioissa me olemme hakeneet aina tätä kansallista konsensusta — miten me valmistaudumme näihin tilanteisiin kohti niin huippukokousta kuin [Puhemies koputtaa] näitä Nato—EU-julkilausumia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

18.06 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa itsekkin haluaisin kiittää ryhmiä hyvistä ryhmäpuheenvuoroista. Niissä jokainen mielestäni rakensi hyvää ja turvallista Suomea ja kantoi vastuuta Suomen puolustuksesta ja turvallisuudesta.

Mutta sitten muutama huomio näihin kysymyksiin, mitä tuli.

Useampikin edustaja — Kari, Harjanne, Essayah ainakin — kysyi EU:n puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Siinähan oikeastaan prosessi on ollut käynnissä jo jonkun aikaa, miten sitä kehitetään. Sillä on tämmöinen euroslanginimi, elikkä puhutaan strategisesta kompassista, joka on ohjausasiakirja eurooppalaisen puolustusyhteistyön kehittämiseen. Tämä työ on ollut käynnissä jo jonkun aikaa, ja tavoitteena on, että se kompassi hyväksytäisiin ensi keväänä, todennäköisesti maaliskuussa. Tätä prosessia on asianomaiselle valio-kunnalle eduskunnassa kyllä esitelty ja käyty läpi ja myös Suomen toimintalinjaa sen suhteen aika ajoin. Siitä ei ole vielä luonnoksia olemassa, mutta todennäköisesti tänä syksynä

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

vielä saadaan ensimmäiset luonnokset tuosta asiakirjasta ja keskustelu sitä kautta varmasti konkretisoituu, mutta Suomi on osaltaan ollut kyllä aktiivinen tässä keskustelussa. Meillä on myönteinen suhtautuminen tämän yhteistyön tiivistämiseen.

Von der Leyenhan konkreettisena aloitteena puheessaan esitti yleisen tilannetietoisuuden parantamista. Siinä oli esitys EU:n omasta tilannetietokeskuksesta. Yhteistoimintakyvyn parantaminen oli myöskin esillä, EU:n kyberpuolustuspolitiikan kehittäminen, ja tietysti ihan konkreettisena asiana viime viikkoina on ollut esillä nopean toiminnan kykyjen kehittäminen, mistä korkea edustaja Borrell teki oman ehdotuksensa. Tässä on syötteitä lähiviikkojen ja lähikuukausien keskustelulle.

Edustaja Kõnttä kysyi kyberpuolustuksesta. Selonteossa on kohtuullinen osuus sitä. Siinä viitataan esimerkiksi viime eduskunnan säätämien hyvien tiedustelulakien toimeenpääntöön tarvittavien suorituskykyjen rakentamiseen mukaan lukien esimerkiksi kybertiedustelu ja näiden välineiden edelleen kehittäminen. Sanoisin, että nämä sotilastiedustelulait ovat edelleen mielestäni sisäänajovaiheessa. Osa näistä uusista välineistä on otettu käyttöön, mutta vielä on käyttämättömiäkin mahdollisuuksia siellä. Voi olla, että tulee esiin lainsäädäntökehitystarpeita vielä sielläkin.

Edustaja Harjanteen kysymykseen lainsäädäntökehitystarpeista: Täällä tulee tavaraa nyt tulevan talven aikana jonkun verran. Sitten tietysti katse kääntyy myös edustaja Kanervan johtamaan komiteaan, jota kautta voi myös tulla lainsäädäntötarpeita vielä tällekin kaudelle. Jos siellä on sellaista, mitä voidaan nopeasti tehdä, niin olen kyllä valmis ja halukas tarttumaan niihin.

Suhtaudun myönteisesti [Puhemies koputtaa] yleisiin kutsuntoihin ja odotan mielenkiinnolla, mitä komitea esittää.

Viimeisenä, puhemies, vielä voisin sanoa sen — puhuitte siitä, voisiko varusmiespalveluksen suorittaa nykyistä useampi, vaikkapa sellaiset, joilla on fyysisiä rajoitteita tällä hetkellä — [Puhemies koputtaa] että mielestäni se olisi hyvä tavoite niin ikään, ja odotan tässäkin suhteessa komitean työtä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja seuraavaksi otamme pääministerin pääministerin aikataulusyistä johtuen. — 3 minuuttia, olkaa hyvä.

18.10 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko vahvistaa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Puolustusselonteko ottaa huomioon eduskunnan kannan ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Sitä oli oleellista odottaa ennen puolustuselonteon antamista eduskunnalle. Yhteistyö parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa oli tiivistä, ja toivon, että näin onnistumme vahvistamaan ylivaalikautista yhteisymmärrystä puolustuksen perusteista ja kehittämisestä, joka tässäkin keskustelussa on ollut hyvin esillä.

Suomen puolustusjärjestelmää kehitettäessä on huomio tällä vaalikaudella syystäkin kiinnittynyt strategiaan hankkeisiin. Edessämme on marras—jouluukuussa valtioneuvoston päätös uusista hävittäjistä. Puolustuselonteossa nostetaan esiin kuitenkin myös muita tärkeitä asioita. Puolustuselonteko painottaa esimerkiksi kyberturvallisuuden ja puolustuksen kehittämistä sekä ylipäätään uusiin uhkiin ja laaja-alaiseen vaikuttamiseen vastauksista. Valtionhallinnossa on tunnustettu tarve tarkastella kybertoimintaympäristöön liittyviä lainsäädännön kehittämistarpeita sekä kehittää ja selkeyttää edelleen myös kansalli-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

seen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen liittyvää viranomaisyhteistyötä kyberpuolustuksen alalla.

Mitä puolestaan tulee puolustusyhteistyöhön, niin sen on oltava laaja-alaista, tarpeisiimme räätälöityä ja omaan poliittiseen harkintaamme perustuvaa. Arvioimme turvallisuusympäristöämme realistisen pragmaattisesti ja teemme tämän pohjalta ratkaisumme.

Euroopan unioni on tärkein viitekehysme. Suomen turvallisuus vahvistuu niin, että lujittamme ja kehitämme Euroopan unionia myös puolustuspolitiikassa. Euroopan unionin on kirkastettava yhteistä näkemystä uhista, eduista ja tavoitteista, joita asetetaan kriisinhallinnalle, kriisinsietokyvyn kehittämiseksi, suorituskykyölle ja kumppanuuksien rakentamiseksi maailmassa. Tässä on kyse niin sanotusta strategisesta kompassista, joka täälläkin on mainittu. Odottaisin, että se annetaan meille Eurooppa-neuvoston käsittelyyn Ranskan EU-puheenjohtajuuskaudella, näillä näkymin siis maaliskuussa, aivan kuten ministeri Kaikkonen tässä edellä totesi. EU:n puolustuspolitiikka on osa EU:n paljon laajempaa globaalia roolia, jolla onkin merkittävä painoarvo maailmankartalla esimerkiksi turvallisuudessa, taloudessa, kauppapolitiikassa ja ilmastonmuutokseen vastaamisessa. Yhdysvallat on Euroopalle oleellinen kumppani myös jatkossa, mutta kaksosia emme ole. Suurvaltakilpailussa on oltava realistinen.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puolustuselonteko edustaa realistista, ajasaan kiinni olevaa maailmankuvaa ja näkemystä puolustuksen perusteista sekä kehittämisestä. Odotan sen käsittelyä eduskunnassa mielenkiinnolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja vielä tähän ulkoministeri Haavisto, 2 minuuttia, ja sitten jatkamme edustajien puheenvuoroja.

18.13 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Kiitoksia, puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää eduskuntaa ja ryhmäpuheenvuoroja tästä hyvin suuresta yksimielisyydestä, joka tässä keskustelussa vallitsee, ja kiittää ministeri Kaikkosta siitä, että kun tätä selontekoa valmistettiin, se tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä valtioneuvostossa kaikin puolin.

Ottaisin kantaa muutama puheenvuoroon:

Edustaja Kanerva otti esille sen, että tässä tai ryhmäpuheenvuoroissakin puhutaan kovin vähän asejärjestelmistä, niiden kehityksestä ja tarpeesta rajoittaa asekehitystä, olivatpa sitten autonomiset aseet, ydinaseet tai muut kysymyksessä: Tietysti siellä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon puolella näitä kysymyksiä jo käsiteltiin, mutta puuttuitta asiaan, joka liittyy kyllä meidän kokonaisturvallisuuteemme mitä suurimmassa määrin. Ajattelen, että kun pohdimme sitä Etyjin tulevaa juhlavuotta 2025, niin ehkä juuri meillä Suomella on erityinen rooli miettiä, olisiko siellä vielä niitä aineksia, jotka Euroopan turvallisuutta voisivat lisätä tänäkin päivänä.

Edustaja Könntä samoin kuin edustaja Kanerva ja monet muut puuttuivat näihin kyberuhkiin, ja tässä tietysti me etsitään tätä uhkien attribuointia, miten saadaan kiinni ja jäljitettyä näitä uhkien tekijöitä, miten saadaan heidät vastuuseen teoistaan ja miten saadaan kansainvälinen yhteisö todella toimimaan paremmin näissä. Olemme nähneet näistä erilaisia kokeiluja, erilaisia yksittäisiä kyberhyökkäyksiä, mutta saatamme kuvitella, mitä se kriisin aikana merkitsee, kun täydellä rintamalla lähdetään kyberhyökkäystä tekemään.

Edustaja Harjanne ja edustaja Adlercreutz puhuivat tästä, mitä on Afganistanista opittu, ja ainakin ulkoministeriön puolella voisi sanoa, että avun antamisesta ja vastaanottamisesta annetussa laissa näki näitä valuvikoja siltä kannalta, että Suomen viranomainen ei voi

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

auttaa toista viranomaista, eli puolustus ei voi auttaa vaikkapa evakuoinnissa ulkoministeriötä, vaan tarvitaan avun kohteeksi joku järjestö, kuten Nato tai EU, joka tätä apua pyytää. Uskon, että meidän pitäisi itse miettiä tarkemmin näitä avun antamisen ja vastaanottamisen mekanismeja, ja tämäntyyppistä lainsäädäntöhanketta varmasti valmistellaan.

Aivan lopuksi edustaja Essayahille tästä EU:n strategisesta kompassista: Keskustelut ovat todella menossa, ja samaan aikaanhan Nato uudistaa omia käytäntöjään. Kyllä tässä jonkinlainen synkronia niiden maiden välillä, jotka ovat sekä EU:n että Naton jäseniä, täytyy olla, ja tässä olemme mukana tietysti EU:n osiassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Jatketaan debattia, ja seuraavaksi edustaja Heinonen.

18.15 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä perusta on säilynyt hyvin, ja se on tietysti ollut meidän yhteisen hyvän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusta, ja on hyvä, että pidämme huolen ihan siitä varautumisesta perinteiseen sodankäyntiin mutta myös kybersodankäyntiin, hybridivaikuttamiseen, terrorismiin ja tämäntyyppiseen.

Tässä on ihan aiheellisesti kiiteltä puolustusministeri Kaikkosta, ja yhdyn niihin kaikkiin kiitoksiin, mutta ettei mene pelkäksi kiitokseksi, niin nostan yhden huolenaiheen esille. Se liittyy näihin meidän kriisinhallintaoperaatioihin muun muassa Afganistanissa ja Malissa ja muualla: Nyt teidän hallitus on rauhanturvaajien vertaistukirahoitusta leikannut tänä vuonna 120 000 eurolla 65 000 euroon aiemmasta 183 000 eurosta. Meillä on yhä vaikeampia tilanteita näiden rauhanturvaajien, kriisinhallintaveteraanien, kohdalla, ja vetoan, [Puhemies koputtaa] että pyrkisitte vaikuttamaan vasemmistoliiton ministeriin, [Puhemies koputtaa] että nämä määrärahat saataisiin aiemmalle tasolle ja pidettyä huolta näistä naisista ja miehistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

18.16 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia se-lonteon esittelystä ja hyvistä ryhmäpuheenvuoroista.

Sain itse asiassa jo ministereiltä vastauksia näihin omiin kysymyksiini, mutta ehkä sen verran kuitenkin kysyisin vielä ja toisin ajatuksiani, että silloin kun brexit tapahtui, niin EU:n piiristä tietysti poistui merkittävä määrä sotilaallista suorituskykyä. Tietysti erilaisia yhteistyöjärjestelyitä on yhä olemassa — ja ne ovat tärkeitä Suomellekin — Britannian kanssa, mutta siinä samalla ehkä vapautui sitten tilaa Euroopan unionissa uudelle vahvalle toimijalle. Ja nyt kun näitä eilisiä uutisia luki, niin itselläni ainakin vahvistui se käsitys, että nimenomaan Ranska haluaa sitten profiloitua lisää ja ottaa sitä tilaa.

Kysyisin: Näettekö tämän samalla tavalla? Ja toisaalta, jos ajatellaan Ranskan omista lähtökohdista käsin, kun Nato on Euroopan de facto sotilasjärjestö myös hyvin pitkälti, niin miten te näkisitte, että tämä EU—Nato-suhde tulee muodostumaan, jos nimenomaan Ranska haluaa profiloitua [Puhemies koputtaa] lisää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

18.17 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustuselonteko on tärkeä, ja on hyvin tärkeää myöskin, että se nojautuu tähän ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon, jonka me tässä olemme juuri käsitelleet. Siinä on avainkäsitteenä laaja turvallisuuskäsite ja yhteistyövarainen turvallisuusjärjestelmä. Omia resursseja tarvitaan, se on itsestään selvää, mutta hyvin keskeistä, kuten pääministeri tässä äsken totesi, on tämä osallisuus Euroopan unioniin. Se tarjoaa meille koheesioturvallisuutta. Se tarjoaa myöskin tiivistyvää puolustusyhteistyötä ja sen lisäksi myöskin puolustustellista yhteistyötä. Tämä unionin rakenteisiin osallistuminen on laaja kokonaisuus.

Suomella on myöskin kahdenkeskisiä puolustusyhteistyöjärjestelyjä myöskin Euroopan unionin ulkopuolisten suurvaltojen kanssa. Jotkut ulkopuoliset arvioitsijat ovat sanoneet, että tässä saattaa olla kilpailutilanne, ja haluaisin kysyä puolustusministerin näkemystä: onko tässä kilpailutilanne, vai pystyvätkö ne täydentämään sopivasti toinen toisiaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

18.19 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustuselonteko mielestäni linjaa perusasiat kuntoon: sen, että me huolehdimme yleisestä asevelvollisuudesta ja reserviläisistä, reserviläisiin pohjautuvista sodanajan joukoista, koko Suomen puolustamisesta niin maalla, merellä kuin ilmassa sekä uudempina asiana verkon puolella. Voi sanoa, että suomalaisilla on tahto puolustaa maata, ja tämä selonteko linjaa sen, että siihen on myös kyky tulevaisuudessa.

Paikallispuolustus saa uutta virtaa, reserviläisten rooli vahvistuu tässä, ja kansainvälistä yhteistyötä tehdään niin monenvälisesti kuin kahdenvälisesti. Ja kyllä meillä Suomella, aivan kuten edustaja Kanerva sanoi, on vahva rooli siinä, että tätä Pohjois-Euroopan turvallisuutta ja vakautta pidetään yllä. Maa, joka luo turvallisuutta, niin kuin Suomi tekee, on myös haluttu kumppani kahdenvälisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tuomioja.

18.20 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan seurantar ryhmän puolesta kiittää hallitusta hyvästä yhteistyöstä tämän selonteon valmistelussa, samaten seurantar ryhmässä vallinneesta hyvästä yhteistyöhengestä.

Tästä EU-asiasta haluaisin todeta, että EU on nyt viimeisen viiden vuoden aikana ottanut enemmän askelia puolustuspolitiikassa kuin edellisen 50 vuoden aikana. Se on erittäin tervetullutta, ja sitä Suomen on syytä jatkossakin tukea, mutta siihen liittyy kyllä paljon väärinkäsityksiä. Retoriikkaa kyllä riittää eurooppalaisesta armeijasta, mutta ei sellaista tulla näkemään. Ei ole olemassa Nato-armeijaakaan. Sen sijaan tämä yhteistyö voi vahvistaa puolustusosaamista, tehokkuutta, jota voidaan sitten erilaisissa tilanteissa käyttää, ja se on ennen muuta kriisinhallintaa varten. Siinä halutaan myöskin, että vaikka meillä on syytä ylläpitää hyvää yhteistyösuhdetta Naton kanssa, halutaan ja on välttämätöntä, että EU:lla [Puhemies koputtaa] on myöskin itsenäistä toimintakykyä tilanteessa, jossa syystä tai toisesta Nato-resurssit eivät ole käytettävissä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

18.21 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Avaruusteknologia on kehittynyt viime vuosina huikkea vauhtia. Ennen avaruuskäyttöjen hankkiminen oli mahdollista ainoastaan suurvalloille, mutta hintataso on tekniikan kehittymisen myötä laskenut niin, että yhä pienemmällä rahalla näitä avaruuskäyttöjä voidaan hankkia. Selonteossa on tätä aihetta sivuttu, mutta ehkä hieman kursorisesti, ja tiedustelsinkin ministeriltä, minkä tyyppisiä avaruuskäyttöjä Suomen kannattaisi hankkia, jos niitä on jo mietitty. Erityisesti tässä kiinnostaisi se — vaikka nyt on hintataso halventunut ja tekniikka parantunut, niin varmasti silti kyseessä ovat suuret investoinnit — olisiko tässä EU:n puolustuslottuvuuden näkökulmasta yhteistyön paikka. Voisiko EU alkaa hankkia yhteistä avaruustiedustelujärjestelmää ja niin edelleen, jolloinka jäsenmaata kohti osuva kustannus olisi sitten vastaavasti pienempi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Hanna.

18.22 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tukea selonteon tavoitetta siitä, että Suomi vahvistaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan mukaan lukien YK-operaatiot ja operaatiot Afrikassa. Kriisinhallinta on jatkossakin keskeinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla tuetaan konfliktien ratkaisuja, konfliktien jälkeistä vakauttamista ja turvallisten yhteiskuntien rakentamista.

Afganistanin surullinen kehitys on osoittanut sen, että osallistuminen kriisinhallintaan on tehtävä punnitusti ja avoimesti selkeillä mandaateilla. Kansalaisilla ja eduskunnalla on oltava tiedossa, mitkä ovat suomalaisten joukkojen ja operaatioiden tavoitteet ja päämäärät.

Sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalla on jatkuvasti ylläpidettävä siviilikriisinhallinnan osallistumista, humanitääristä apua, rauhanvälitystä ja kehitysyhteistyötä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.23 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä haluan kiittää koko puolustusvaliokuntaa hyvin laajasta yhteistyöstä. Se on ehkä poikkeuksellinen valiokunta siinä, että siellä ei isosti asioista suurta erimielisyyttä tule.

Yksi semmoinen tavallansa tasa-arvokysymys, jonka ehkä Adlercreutz täällä nosti esiin, on tämä, josta haluaisin mainita: Meillä on useita diabeetikkoja, jotka eivät saa suorittaa armeijaa, vaikka he haluaisivat. Monta kertaa olen miettinyt, mikä siihen olisi ratkaisuksi. Aikaisemminhan he ovat olleet sijoitettuna useisiin eri joukko-osastoihin, ja tämä on ollut ongelmallista lääkäreille ja tuonut semmoista, että onko heidän turvallisuutensa taattu. Olisiko ministerillä mitään näkökulmaa siihen, voisiko näistä diabeetikoista muodostaa jonkun oman joukkueen tai joukko-osaston, jolloin heilläkin [Puhemies koputtaa] olisi mahdollisuus suorittaa asepalvelus?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

18.25 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin ja Naton yhteistyö on tietysti ollut viime päivinä komission puheenjohtajan esityksen jäl-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

keen tapetilla. Niin toivottavaa kuin sen yhteistyön tiivistäminen onkin, sen tiellä on realistisia... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, mutta vielä kysyn, onko mikrofoni päällä, kun minusta...

Eipä ollut valitettavasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Eipä ollut. Aloitetaan alusta. — Olkaa hyvä.

Mutta nyt on. Hyvä neuvo, kiitoksia. — Joo, siis puhun vain siitä, että tämä EU:n ja Na-ton yhteistyö on toivottavaa. Mutta kannattaako siihen naulakkoon takkiaan jättää — sen vuoksi, että sen tiellä on esteitä, kuten Turkki? Ei ole realistista ajatella, että Turkki tulee EU-jäseneksi. Sen sijaan siinä on muita vaihtoehtoja EU:lla tiivistää yhteistyötään transatlanttisesti, kuten PESCO-yhteistyö.

Toinen kysymys, puhemies: Nopeasti vain se, onko hallituksella jonkinasteinen linjaus tänä päivänä siitä, että Suomi haluaa Etyj-puheenjohtajuuden 25, joka varmaankin edesauttaisi sitä, että voisimme olla myötävaikuttamassa, ehkäpä isännöimässä, korkean tason konferenssia ”in the spirit of Helsinki”, niin kuin sen on tasavallan presidentti määritellyt?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.26 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomi on todella pitkäjänteisellä työllä vahvistanut maamme turvallisuutta ja hyvinvointia. Olemme saavuttaneet myös kansainvälisen aseman, jossa meitä arvostetaan ja jossa meihin luotetaan.

Kuitenkin terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus ovat valitettavaa todellisuutta. Myös suurvaltojen kilpailu tai valtioiden sisäiset jännitteet voivat eskaloitua ja vaikuttaa myös Suomeen. Myös ilmastonmuutos uhkaa tehdä laajoja alueita asuin- ja eläin- ja kasvitieteellisesti eläimistöksi ja saada miljoonat ihmiset liikkeelle. Ilmastonmuutoksen seurauksena arktisten lähialueidemme merkitys kasvaa.

Puhemies! Kysyisinkin ministeri Kaikkoselta: mitä kuuluu puolustuspolitiikkamme osalta lähialueyhteistyöllemme? Ymmärrän, että kahdenväliset suhteet ovat kunnossa, mutta mitä asioita voisimme tulevaisuudessa tehdä paremmin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

18.27 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen sotilaallisesta suorituskyvystä ei pidä tinkiä. Asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto sekä ajanmukaiset materiaalihankinnat ovat puolustuksen perusta nyt ja tulevaisuudessa. Onneksi näin todetaan myös käsittelyssä olevassa valtioneuvoston puolustusselonteossa. HX-hankkeiden toimeenpanoa jatketaan ja reserviä koulutetaan.

Puhemies! Selonteossa tuodaan ilmi, että lisäresursseja tarvittaisiin suorituskyvyn kehittämisen ohella myös uusiin teknologioihin liittyen osaamiseen, kyber-, avaruus- ja informaatio- ja tietotekniikan kehittäminen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpa-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

noon. Maailma muuttuu, ja meidän on muututtava sen mukana. Erilaisista kyberuhista puhutaan vieläkin aivan liian vähän.

Puhemies! Haluan vielä loppuun muistuttaa, että yhteistyössä on voimaa ja suhteiden syventämisessä on yhä paljon potentiaalia. Meidän täytyy jatkossakin osallistua Pohjoismaiden väliseen turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön aktiivisesti, käytännönläheisesti ja aloitteellisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

18.28 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pahoitelen edustaja Essayahille, että kytkin hänet väärään lauseeseen. Se oli silkka vahinko eikä missään nimessä tarkoituksellista.

Mutta edustaja Kanerva puhui sodan uudesta kuvasta, ja on kyllä aihetta puhuakin. Autonomiset aseet ovat vakava eettinen ongelma, niin kuin on kyllä sota ylipäättään, Sille, joka kuolee, ei ole enää merkitystä, miten kuoli, kun lopputulos on selvä, mutta jos kone alkaa tehdä päätöksen ihmisen sijaan, nousee eettinen ongelma aivan uudelle tasolle. Mitenkä puolustusministeriössä on pohdittu, tutkittu, valmisteltu puuttumista tähän ongelmaan, ja onko tässä arvioinnissa laajempia kansainvälisiä virityksiä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

18.30 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maata on puolustettava maalla, merellä ja ilmassa mutta myös tiedusteluympäristössä, ja tiedustelulainsäädäntö saatiin viime vaalikaudella hyvään kuntoon — toki sitä pitää edelleen kehittää.

Kyberpuolustuksesta on täällä puhuttu paljon, ja tässä selonteossa sanotaan, että siltä osin lainsäädäntö vaatii edelleen kehittämistyötä, itse asiassa hyvinkin paljon siltä osin. Aikataulusta olisi hyvä kuulla vähän näkemystänne.

Ja sitten puhutaan informaatiovaikuttamisesta. Lainsäädäntö tuo sen perustan, minkä pohjalta Puolustusvoimat toimii, on se sitten tiedustelua, maa-, meri-, ilmapuolustusta, kybervaikuttamista, mutta entä informaatiovaikuttamisen osalta? Täällä sanotaan, että Puolustusvoimilla pitää olla digitaaliset työkalut kunnossa mutta pitää olla myös lainsäädäntö kunnossa. Kysyn: onko siltä osin lainsäädäntö todellakin kunnossa, että informaatiovaikuttamiseen [Puhemies koputtaa] voidaan puuttua tehokkaasti, jos tarvetta on?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä edustaja Kari ja tämän jälkeen ministeri. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

18.31 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mustajärvi tuossa, ei viimeisessä vaan edellisessä, puheenvuorossaan maalasi varsin tumman kuvan siitä, että Suomeen voi tulla aseistettuja hävittäjiä ja pommikoneita ilman mitään ilmoitusta, ja sitten ehkä tarkoituksella kuitenkin jätti kertomatta, että tuo tilanne vaatii sen, että lentokoneessa on joku vika, ja kansainväliset ilmailusäännöt antavat silloin myös mahdollisuuden laskeutua. [Markus Mustajärven välihuuto]

Mutta sitä varten en pyytänyt puheenvuoroa. Haluan tässä yhteydessä myös sosiaalidemokraattien puolesta kiittää seurantaryhmän puheenjohtajaa hyvästä työskentelyilmapii-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

ristä ja hyvästä työstä, jotta tämä eduskunnan yhteinen kanta myös täällä salissa on tullut helpommaksi.

Puolustusministerille teen ehkä ehdotuksen/kysymyksen: Vuoden loppuun mennessä valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon tiedustelulakien toimivuudesta. Voisiko ajatella niin, että siinä yhteydessä myös tätä kyberpuolustuskuvaa ja sen sisältöjä myös eduskunnan valiokunnille hieman aukaistaisiin, jotta meillä olisi parempi ymmärrys siitä, mistä eduskunta täällä puhuu paljon, eli kyberpuolustamisesta? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

18.32 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen otti esiin tämän kriha-veteraanien asian, ja siinä on taustalla tietoni mukaan monia järjestöjä koskeva ongelma veikkaustuottojen vähentymisestä. Mutta pidän tätä asiaa kyllä tärkeänä, ja täytyy mielestäni etsiä keinoja, miten tähän tärkeään työhön voitaisiin löytää lisää rahoitusta. [Mika Kari: Se pitää korjata!]

Edustaja Puisto kysyi Ranskan roolista EU:n puolustusyhteistyössä. Ranska on osoittanut aktiivisuutta ja nostanut profiiliakin tässä viime vuosien aikana ja tälläkin hetkellä. Ranska on erityisesti korostanut EU-autonomiiaa, ja voi tietysti sanoa, että kyllähän Yhdysvalloistakin on Eurooppaan jo pidemmän aikaa sanottu, että Euroopan pitäisi ottaa enemmän vastuuta omasta puolustuksestaan. Mielestäni tämä viesti on syytä kyllä Euroopassa noteerata.

Edustaja Kiljuselle sanoisin näin, että EU- ja Nato-yhteistyöt täydentävät toisiaan. Näiden yhteistyö korostuu itse asiassa tässä muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Edustaja Kopra kysyi avaruusolottuvuudesta: Se on tässä selonteossa nyt mainittu ensimmäistä kertaa, mutta tietysti täytyy olla realistinen. Suomi on pieni toimija tällä rintamalla, ja näkisin ehkä ennen muuta tällaisen tilannekuvapainotuksen tässä näin, että lähinnähan kenties EU-yhteistyön kautta voi avautua meitäkin hyödyttäviä mahdollisuuksia tällä rintamalla.

Edustaja Mäenpää kysyi diabeetikoista: Tähän asiaan tartuin jo aiemmin puolustusministerikaudella ja selvitytin, voitaisiinko joillakin ehdoilla diabeetikot saada palvelukseen, mutta valitettavasti ei löytynyt ainakaan tuossa selvityksessä vielä keinoja siihen. Siinähan on kysymys ennen muuta palvelusturvallisuudesta. En osaa sanoa, voiko myöhemmin löytyä tälle väylää. Ymmärrän tämän harmituksen, mikä tähän asiaan monella liittyy.

Edustaja Kanervalle: Tätä Etyj-puheenjohtajuutta — ehkä tämä olisi ollut enemmän ulkoministerin kommentoitavaa — on ilman muuta syytä pohtia, ja ainakin presidentti Niinistön aloitteeseen tällaisesta Etyj 50 -huippukokouksesta itse suhtaudun myönteisesti ja uskoisin, että valtioneuvostossa laajemminkin näin on. Jos Suomi voi olla sillanrakentaja eurooppalaisessa ja kansainvälisessä politiikassa, olla rakentamassa rauhaa, niin niitä siltoja muuten pitää rakentaa. Polttajia maailmalla on sitten enemmänkin, rakentajia vähemmän.

Edustaja Kivisaarelle totean ehkä tästä lähialueiden yhteistyöstä, että voisin mainita vaikkapa Nordefcon, tämän pohjoismaisen yhteistyön. Se on varsin tiivistä. Suomi toimii tällä hetkellä puheenjohtajanaan, ja tälle on vahva tuki kaikissa Pohjoismaissa, ja sitä edelleen tiivistetään.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Edustaja Mustajärvi nosti hyvän kysymyksen autonomisista järjestelmistä: siihen liittyy eettisiä kysymyksiä ja juridisia kysymyksiä, ja on tärkeätä, että kansainvälisellä tasolla haetaan myös vastauksia tähän tematiikkaan.

Edustaja Kiuru puhui lainsäädäntötarpeista: no, niitä varmasti tässä arvioidaan, ja niitä epäilemättä nousee, [Puhemies koputtaa] ja toki kiinnostaa myös sitten eduskunnan vastaus tähän selontekoon itsessään.

Ja edustaja Kari: tulee todella tiedusteluselontekoa, ja pidän selvänä, [Puhemies koputtaa] että kyberia avataan tuossa selonteossa vähän enemmänkin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.35 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikallisuuspuolustuksen kehittäminen on erittäin hyvä uudistus, ja reserviläisten voimat ja osaaminen ja paikallinen tuntemus saadaan paremmin käyttöön. Reserviläisissä on valtavasti osaamista, jota voidaan hyödyntää ja edelleen kehittää koulutuksen kautta Puolustusvoimissa. Moni haluaa antaa osaamisensa isänmaan käyttöön. Kotiseutua halutaan puolustaa. Uudistus vahvistaa osaltaan maanpuolustustahtoa. Kysyn ministeri Kaikkoselta: miten on tarkoitus kartoittaa kaikki se reserviläisten erityinen osaaminen, josta on hyötyä paikallisjoukoissa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

18.36 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erinomainen kysymys siinä edellä edustaja Kinnuselta, ja voisi myös huomioida, miten huomioidaan se hyvin erilainen osaaminen, joka on erilaisilla reserviläisillä — meidän reserviläisethän vaihtelevat henkilöistä, jotka ovat käyneet kertaamassa ehkä vuosia, vuosikymmeniä sitten, sellaisiin, jotka ovat sitten vähän ahkerammin, ehkä jotain erityistaitoa harjoitelleet.

Mutta palaisin tähän laajempaan kysymykseen. Täällä on tuotu esille, että autonomiset aseet ja edelleen jo pidempään tietysti olemassa olleet ydinaseet ovat globaalin turvallisuuden ongelmia. Siinä, missä Suomi uskottavalla omalla puolustuskyvyllään ja yhteistyöllä luo turvaa lähialueelle, nämä ovat kysymyksiä, joissa Suomi voi myös edesauttaa globaalia turvallisuutta. Sen lisäksi myös asevientä on sen tyyppinen kysymys, jossa Suomi ehkä voisi Euroopan tasolla enemmän vivuttaa sitä, että aseiden vienti autoritäärisille, ihmisoi-keuksia kunnioittamattomille hallinnoille tuskin luo sellaista turvaa maailmaan, mitä me tahdomme nähdä. Tästä kuulisin myös mielelläni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.38 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleinen asevelvollisuus, reserviläistoimintaan panostaminen ja tietysti kansallisesta puolustuskyvystä huolehtiminen nykyaikaisin välinein, kyberturvallisuus ja muut, mitkä täällä on mainittu — on tietysti keskeistä se, mitä voidaan itse tehdä, mutta Suomi on pieni maa, jolloin meillä tämä kansainvälinen yhteistyö kyllä kiistatta korostuu, Pohjoismaiden yhteistyö ja myös yhteistyömuotojen kehittäminen siten kansallisen turvallisuuden hyväksi, kuten edustaja Kaner-va sanoi, esimerkiksi Yhdysvaltojen, Ison-Britannian ja Norjan kanssa.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Mutta palaisin kuitenkin vielä tähän eurooppalaiseen puolustukseen ja kysyisin tähän von der Leyenin puheeseen liittyen: tässä on jo hyvin käyty läpi, kuinka paljon sitä nyt jo tehdään ja mitä on tehty viimeisen viiden vuoden aikana ja mitä on vireillä, mutta oliko tämä puheenvuoro ja tämä tuleva konferenssi Ranskan johdolla kuitenkin sellainen, että voiko se olla askel seuraavalle tasolle, jolloin mennään selvästi nykyistä pidemmälle? Tätä kysyisin ministeriltä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.39 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En malta olla jatkamatta tästä aseviennistä. Olen pohtinut ääneen ja vähän laajemmassakin piirissä sitä mahdollisuutta, että Suomi alkaisi ajamaan sitä, että Euroopan unionissa olisi yhteiset asevientipolisäännöt. Silloin olisi meidän suhteellisen tiukka asevientilinja kontra eräiden EU-maiden hieman löyhempi asevientilinja, ja se totuus voisi löytyä jostain keskeltä, mikä todennäköisesti edesauttaisi suomalaista puolustusteollisuutta. Mielestäni tämä on teema, jota olisi ainakin hyvä pohtia, voitaisiinko tällaiseen pästä Euroopan unionissa ja suomalaisessa vaikuttamisessa.

Mutta muutama kysymys Itämeren ja ennen muuta arktisen väylän merkityksestä: kun luonnonvarat kiinnostavat pohjoisessa ja kun toisaalta siellä myös ilmastomuutoksen kautta se väylä aukeaa enemmän, niin kuinka te näette sen, olisiko meillä Suomella tai Pohjoismailla tai Euroopan unionilla joitakin mahdollisuuksia edesauttaa sitä, että myös arktisella noudatettaisiin [Puhemies koputtaa] yhteisiä pelisääntöjä ja se suurvaltojen välinen kilpailu ei nyt aivan mahdottomaksi menisi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

18.40 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä salissa on nyt haikailtu EU:n yhteisen puolustuksen perään, ja täällä on myös muun muassa edustaja Tuomioja puhunut näistä EU:n joukoista ikään kuin Naton korvikkeena. No, tällainen puhe on kyllä aikamoista toiveajattelua. EU:n taisteluosastoille on asetettu niin tiukat toimintarajoitukset, että niitä ei ole vielä koskaan käytetty. Ja voi siis aivan hyvin sanoa, että EU:lla ei ole mitään operatiivisia joukkoja. Miksi olisikaan, koska EU:n jäsenmaiden yhteinen puolustus on nimenomaan Nato? Olisi täysin haihattelua kuvitella, että EU:n jäsenmaat näkisivät tarpeelliseksi luoda tälle yhteiselle puolustusratkaisulleen Natolle rinnakkaisen puolustusliiton tai jonkun puolustusjärjestelmän kaikkine esikunta- ja johtamisjärjestelmineen vain sen vuoksi, että Suomi, Ruotsi, Itävalta, Irlanti, Malta ja Kypros jostain syystä nyt eivät näe hyväksi liittyä EU:n jäsenmaiden yhteisen puolustusliiton piiriin. Minä haluaisinkin kysyä ministeriltä: näkeekö Suomi ja hallitus todella realistisena sen, että odotellaan Naton rinnalle jonkunlaista [Puhemies koputtaa] tämmöistä rinnakkaista EU:n puolustusliittoa, johon sitten Suomi ja Ruotsi ja nämä voisivat liittyä? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Alamme pikkuhiljaa lopetella tätä debattia, mutta tässä lopuksi vielä puheenvuorot edustajille Tuomioja ja Kanerva, ja tämän jälkeen vielä ministeri. — Tuomioja, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

18.41 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos! — Edustaja Kaleva ei joko kuunnellut tai ymmärtänyt, mitä sanoin tästä EU:n Nato-suhteesta, kun totesin, että EU:n puolustusyhteistyö tähtää nimenomaan kriisinhallintavalmiuksiin. Se ei ole suinkaan korvaamassa Natoa. Suurin osa Naton jäsenmaista, jotka ovat EU:ssa, eivät sitä halua, eikä se ole asialistalla. Ei ole olemassa sen enempää Nato- kuin EU-armeijaa. On olemassa kansallisia armeijoita, jotka eri yhteyksissä ovat yhteistyössä, Natossa Nato-sopimuksen perusteella, EU:ssa toivon mukaan vahvistettavien rakenteiden puitteissa, joita varten EU:ssa tehdään paljon työtä, ja sitä työtä me haluamme olla myöskin Suomen osalta tukemassa. [Mika Kari: Kokoomus kuuntelee!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

18.42 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen on aihetta omalla aktiivisuudellaan, omalla aloitteellisuudellaan, ja yhteistyöverkostolla — ilman suunnista EU:n sisällä pidän tärkeimpinä Saksaa ja Ranskaa — eli tällä asetelmalla katsoa, miten on realistisesti päästävässä EU:n puolustusulottuvuuden kehittämisessä eteenpäin. Itse näen suurimmat mahdollisuudet käytännössä, perimmiltään, siinä, että niin sanottu halukkaiden ja kyvykkäiden maiden yhteistyö voisi olla se käytännöllisin ratkaisu, jolla kyettäisiin löytämään myöskin sellaiset sovellutukset, jotka auttavat Suomen kansallista puolustusta ja vakiinnuttavat kansainvälisen sotilaallisen yhteistyön merkityksen. Tässä puhutaan kai kansainvälisellä tasolla PESCOsta, me puhumme Suomessa PRY:stä, rakenteellisesta yhteistyöstä, mutta itse näen siinä lähinnä sen kehityksen väylän, jota myöden [Puhemies koputtaa] tämä täällä puhuttu periaatteellinen tavoite olisi käytännönläheisimmin saavutettavissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia.

18.43 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnunen kysyi tästä, miten on tarkoitus kartoittaa reserviläisten osaamista, kun mennään tähän paikallisjoukkouduistukseen. No, tämä on vasta valmisteilla, ja tarkoitus on, että vuodesta 25 alkaen se alkaisi realisoitua, mutta selvityksessä on muun muassa tämmöinen digitaalinen portaali, mikä palvelisi asevelvollista koko asevelvollisuusajan, ja sinne voisi myös itse ilmoittaa omaa osaamistaan. Totta kai sitten on myös tärkeätä, että Puolustusvoimilla on tieto vapaaehtoisen maanpuolustuskentän kautta saadusta osaamisesta ja kokemuksesta. Hyödyttää kaikkia, että Puolustusvoimilla on tieto siitä potentiaalisesta ja hyvästä osaamisesta, mikä meidän reserviläisillä on, ja tätä tällä tavoitellaan.

Edustaja Harjanne kysyi aseviennistä. Kyllä meillä, sanoisin, on tiukahko tai varsin tiukka tämä asevientipolitiikka, eli ei Suomesta viedä mitä tahansa minne tahansa, vaan tarkkaan harkintaan perustuvat ne luvat, mitä annetaan.

Edustaja Kõnttä kysyi yhteisistä linjoista EU-tasolla. No, ei se välttämättä huono idea olisi, mutta sen verran hajontaa on näissä käytännöissä tällä hetkellä, että ihan helppoa seläisen linjan löytäminen ei välttämättä olisi.

Edustaja Satonen kysyi, voisiko huippukokous olla askel seuraavalle tasolle tässä EU:n puolustusyhteistyössä. Kyllä se varmasti on mahdollista. Kyllä tässä varmasti pyritään otamaan selvä askel eteenpäin. En ihan usko mihinkään jättiloikkaan kuitenkaan, mutta eh-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

käpä reipas askel on näköpiirissä ensi keväänä — jää nähtäväksi — ja Suomen on hyvä olla tässä aktiivinen.

Edustaja Könttä kysyi arktisesta. Onhan yhtenä ajatuksena vilautettu arktista huippukousta, ja Suomella kenties voisi olla rooli tässä, että luotaisiin pelisääntöjä myös näille alueille.

Edustaja Kalevalle toteaisiin, että ihan lähitulevaisuudessa en näe EU:ta puolustusliittona, mutta tiivistyvä yhteisö myös puolustuksen kannalta se näyttää olevan.

Tässä tämä 2 minuuttia, ja kiitän hyvistä huomioista, terveisistä, näkemyksistä ja kysymyksistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja siirrymme puhujalistaan, edustaja Turtiainen.

18.46 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Suomen sotilaallinen puolustus on aina perustunut uskottavuuteen, ja siihen sen kuuluu perustua jatkossakin. Uskottava puolustus on aina toimintakuntoinen, ja jos siitä aletaan vähänkin tinkimään, silloin puolustuksemme ei ole enää uskottava. Tällä hetkellä puolustuksemme uskottavuutta syö eniten tämä hiilineutraali hallitus. Se on tähän mennessä ujuttanut ilmastoja jokaisen asian yhteyteen, eikä tämä puolustuselontekokaan ole säästynyt siltä. Miten muka ilmastoasiat liittyvät maanpuolustukseen? Onko niillä kenties tarkoitus tappaa nauruun mahdolliset maamme valloittajat? Vai näemmekö vielä katalysaattorit rynnäkkökiväreissä?

Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa suhtaudutaan itänaapuriimme nuivasti. Suomen ja suomalaisten etu on olla ulko- ja turvallisuuspolitiikassa puolueeton — siis korostan: puolueeton — ja sotilaallisesti liittoutumaton. Meidän etumme on joka suhteessa, myös kansantalouden kannalta, luoda rakentavasti poliittisia ja taloudellisia suhteita itänaapurimme kanssa. Ja mitä uskottavampi puolustus meillä on, sitä parempi meidän on luoda suhteita sinne, minne haluamme.

Uskottavuutta on myös uudet hävittäjähankinnat. Mutta ollaanko nyt hankkimassa sellaista kalustoa, joka varmasti soveltuu täysin tarpeisiimme? Ja onko varmistettu, maksetaanko samalla jostakin turhasta, mitä emme tarvitse?

Arvoisa puhemies! Yleisessä keskustelussa suomalaiset eivät yleensä ymmärrä, miten vahva puolustus Suomella on. Se on yllättävän vahva. Se kestää jopa vertailun muiden Euroopan maiden kanssa. Esimerkiksi tykistöemme on merkittävästi suurempi kuin Ranskalla ja Britannialla ja seitsemän kertaa suurempi kuin Saksalla. Se on läntisen Euroopan suurin. Tämä on yksi syy, miksi meidät yritetään väkisin viedä mukaan liittovaltioon.

Arvoisa puhemies! Meidän ei pidä olla mukana siinä, että EU toimii meidän puolustustamme hyväksi käyttäen vihamielisesti itänaapuriamme kohtaan. Tällaisella toiminnalla me pilaamme kaupalliset ja poliittiset suhteet Venäjän kanssa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.50 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Kaikkoselle selonteon kattavasta esittelystä ja ansiokkaasta työstä. Kiitos myös parlamentaariselle ryhmälle.

Puolustuselontekojen poikkihallinnollinen laatiminen vaalikausittain on tarpeellinen toimintatapa ja osa pitkäjänteistä maamme puolustuksen kehittämistä, jota keskustan mielestä on syytä jatkaa. Meillä on hyvä maa. Suomi on vakaa, itsenäinen valtio. Tämä saattaa

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

kuulostaa itsestäänselvyydeltä, mutta kun katsomme ympärille Euroopassa tai raotamme Suomen historiaa, voimme todeta: asiat voisivat olla toisin. Vapaa isänmaa ja turvallinen Suomi ei ole tullut ja kehittynyt itsestään, eikä se itsestään myöskään pysy.

Puolustuselonteko tekee selväksi, että turvallisuuteen liittyvät haasteet ovat moninaiset. Kansainvälinen tilanne on jännittynyt, sääntöpohjaisuutta on murennettu, terrorismi haastaa, ennakoimattomuus uhkaa. Suomi sijaitsee strategisesti tärkeässä paikassa. Arktinen alue ja pohjoinen merireitti kiinnostavat yhä enemmän. Suomen ympärillä on tärkeä Itämeren alue. Olemme todistaneet aseellisia konflikteja aivan lähellä. Suomi ei voi tuuditautua perusteettomaan turvallisuudentunteeseen.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen tukipilareita ovat aikaansa seuraava yleinen asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitteleva reservi, koko maan puolustaminen ja korkea puolustustahto sekä kansallinen yhtenäisyys. Pidetään niistä huolta. Ne ovat isänmaamme turva.

Suomi ei lähtenyt armeijoiden alasajoon kylmän sodan jäljiltä. Sen sijaan vahvistimme asevelvollisuutta ja puolustuskalustoa. Meillä ymmärrettiin, että paras rauhan tae on vahva kansallinen puolustus, varautuminen ja diplomatia. Suomi on sillanrakentaja. Armeijamme on vahva, kun sitä kehitetään määrätietoisesti niin maassa, merellä kuin ilmassa. Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa. Erityisen tärkeänä pidän pohjoismaista yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Alueellisten joukkojen muuttaminen paikallisjoukoiksi on erittäin kannatettava uudistus. Reserviläisten osaaminen saadaan käyttöön. Koulutusta ja varustusta onkin syytä kehittää. Näin uudistus lisää maanpuolustustoimintaa kunkin kotiseudulla.

Turvallisuutta on toki tarkasteltava laaja-alaisesti. Sodan ja rauhan raja on hämärtynyt. Laaja-alainen vaikuttaminen on lisääntynyt. Informaatiovankäynti ei tunne aikaa eikä paikkaa. Se etsii yhteiskunnasta haavoittuvuuksia ja pyrkii murentamaan yhtenäisyyttä. Suomen suurimpia vahvuuksia on ollut ja on se, että luotamme toisiimme: Puolustusvoimiin, poliisiin, päätöksentekijöihin, virkamiehiin, tutkittuun tietoon. Tätä luottamusta horjutetaan informaatiovaikuttamisen keinoin. Tavoitteena on kylvää epäsovua, vastakkainasettelua, riidan siemeniä. Jakaantunut kansa on heikompi. Tämä vaikuttaa osaltaan myös puolustustahtoon.

Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Tilanteet muuttuvat kuitenkin nopeasti. On oltava valmius nopeaan toimintaan ja pitkäkestoisiin kriiseihin koko valtakunnan alueella. Puolustusvoimat tarvitsevat tulevina vuosina niin uudet hävittäjät kuin lisää henkilökuntaa, jonka jaksamisesta ja jatkuvasta oppimisesta tulee huolehtia.

Arvoisa puhemies! Suomea on tahdottu puolustaa. Keskuudessamme on vielä heitä, jotka puolustivat sodissa kotejaan, kotiseutujaan, yhteisiä arvoja ja isänmaata. He näkivät kaiken tämän arvokkaaksi. Jokainen suomalainen on maanpuolustaja. Tätä ajatusta ja tahtoa meidän tulee vahvistaa yhdessä. Voimme itse kukin [Puhemies koputtaa] rakentaa omalla työllämme ja toiminnallamme tätä maata, joka on puolustamisen arvoinen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.55 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Olemme yhteistyökykyisiä, kannamme vastuamme, rakennamme rauhaa emmekä ole uhka kenellekään. Tämä tiivistää pitkälti puolustuspolitiikkamme toimintaperiaatteet.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, ja ylläpidämme vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Vaikka meihin ei kohdistu sotilaallista uhkaa, sinisilmäisiksi emme voi ajautua. Puolustuksemme laiminlyöminen olisi omiaan tekemään meistä houkuttelevan kohteen omaa etuaan ajaville tahoille. Emme siis voi parempinakaan aikoina herpaantua ja ajaa alas kriittisiä toimintojamme, vaan meidän on oltava valmiina mahdollisiin tuleviin kriiseihin. Johtava ajatus siis on, että meidän pitää säilyttää puolustus- ja turvallisuuspolitiikassamme rehellinen realismi, tunnistaa ja tunnustaa tosiasiat siitä, mitä ympärillämme tapahtuu.

Puhemies! Suomen turvallisuustilanne on kokonaisuudessaan hyvä, mutta toimintaympäristömme on voimakkaassa muutoksessa. Vuoden 2017 puolustuselonteon jälkeen kyber- ja hybridiuhkien todennäköisyys on kasvanut ja uhkakuvat monipuolistuneet. Suomen puolustuksen toimintaympäristö siis säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Suomi tarvitsee yhä asevelvollisuutta ja hyvin koulutetun ison reservin. Koko maata on kyettävä puolustamaan, ja maanpuolustustahdosta on huolehdittava. Se on aivan ydintä, kaiken oleellisuuden sydäntä. Tämä puolustuselonteko mahdollistaa puolustuksen pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristöjen vaatimuksia.

Puhemies! Kiitos siis. Tämä selonteko on osa kansallista ja kansainvälistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa, jossa tosiasioita tarkastellaan niin nykyhetkessä kuin tulevaisuuden näkökulmasta — kovin tärkeää siis.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

18.58 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nämä ovat niitä vaalikauden tähtihetkiä, parhaita asioita, kun puolustuselontekoa pääsemme käsittelemään. Täällä haluan kiittää ministeri Kaikkosta siitä erittäin hyvästä yhteistyöstä, mikä parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa oli tämän selonteon valmistelussa. Tätähän valmisteltiin tavallaan kolmikannassa, parlamentarisessa seurantaryhmässä, mihin kuuluvat eduskuntapuolueet, valtioneuvosto eli puolustusministeriö ja sitten tasavallan presidentin kanslia — eli kolmikantayhteistyössä. Ja varmasti, kun asiat valmistellaan hyvin ja hyvässä konsensuksessa, ne myöskin tämän eduskuntakäsittelyn läpi paremmin ja helpommin menevät.

Joka tapauksessa tämä selonteko paaluttaa ne perusasiat kuntoon. Maa-, meri- ja ilma-puolustus, ja kuten tuossa debattipuheenvuorossa sanoin, myös verkkopuolustus, kyber, hybridi, näihin liittyvät asiat — niihin otetaan vahva, jämäkkä ote. Kansainvälinen yhteistyö nimenomaan vahvistaa meidän kansallista turvallisuuttamme, edesauttaa meidän puolustustamme, ja on erittäin tärkeää, että siinä on selvät raamit linjattuina sille, mitä on monenkeskinen yhteistyö, kenen kanssa se on ja mitä on kahdensivulinen yhteistyö. Valmius on keskeinen asia, jota jo viime vaalikaudella tässä maassa kehitettiin. Se, että pystymme nopeammin reagoimaan uhkiin, on keskeistä.

Arvoisa rouva puhemies! Kyllä meidän maanpuolustuksemme perustuu käytännössä kahteen asiaan. Se perustuu siihen, onko meillä tässä maassa maanpuolustustahtoa, onko meillä suomalaisilla tahtoa puolustaa isänmaatamme — olen iloinen siitä, että meillä sitä tahtoa on — ja kun meillä on tahtoa, onko meillä kykyä. Tämä selontekopaperi linjaa sen kyvyn, mitä meillä pitää olla, mitä meillä tällä hetkellä on ja mitä meillä pitää olla, että tämänkin vuosikymmenen pystymme maatamme puolustamaan, mikäli uhka meitä kohtaa.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Reserviläisliiton puheenjohtajana toimiessani meillä oli pitkäjänteinen tavoite, ja se oli se, että reserviläisillä pitää olla enemmän vastuuta ja nimenomaan paikallispuolustus pitää saada reserviläislähtöiseksi, -vetoiseksi. Se ammattitaito, joka siellä kentällä on, pitää saada paremmin huomioituksi. Olen äärettömän iloinen, että nyt tässä selonteossa paalutetaan myös paikallispuolustuksen kehittäminen erittäin vahvalla tavalla. Reserviläiset saavat vastuuta siellä kentällä, reserviläisillä on paikallistuntemus, reserviläisillä on osaaminen — mitä myös sieltä siviilipuolelta on saatu — ja reserviläisillä on nyt edellytykset maata puolustaa myöskin tämän paikallispuolustuksen virallisen mandaatin kautta. Maanpuolustusjärjestöt tätä tukevat vastedeskin.

Arvoisa rouva puhemies! Materiaalihankinnoista haluan sanoa sen verran, että olemme niissäkin historiallisten kysymysten äärellä. Ilmavoimiin tehdään Suomen historian suurin hankinta, kun tulee HX, Hornetien seuraaja, meidän kalustomme uusitaan. Meidän merivoimiimme tulee isot satsaukset, laivoja jo rakennetaan. Mutta haluan muistuttaa siitä, että emme unohda meidän maavoimiemme kehittämistä. Suomella on pitkä raja, Suomella on laajat alueet puolustettavana. Me tarvitsemme vahvat maavoimat, ja sen takia tässä selontekopaperissakin on nimenomaan tuotu esiin niitä kehittämiskohteita, mitä Maavoimien puolella pitää muistaa niin miehistönkuljetusajoneuvojen kuin rynnäkköpanssarivaunujen päivityksen suhteen, tykistön suhteen ja sen laaja-alaisen kehittämisen suhteen, mitä meillä Maavoimien puolella tarvitaan.

Toiseksi haluan huoleni tuoda esiin henkilöstön suhteen. Meillä on henkilöstö Puolustusvoimissa joutunut vereslihalle niiden Jyrki Kataisen hallituksen aikaisten leikkausten suhteen, jolloin radikaalisti vähennettiin henkilöstön määrään sinne vereslihalle saakka, ja niitä paikkauksia on nyt tehty seuraavina vaalikausina. Tällä vaalikaudella lisätään 100 henkilötyövuotta Puolustusvoimiin, mutta se, mitä selonteossakin on linjattu 600 henkilötyövuoden lisäämisestä, millä päästään siihen minimitasoon, joka tarvitaan, on asia, josta pitää yksinkertaisesti huolehtia.

Viimeisenä asiana haluan sanoa taloudesta sen verran, että maanpuolustus on se asia, mistä ei voi tinkiä. Oli taloudellinen tilanne Suomessa mikä tahansa, perusasiat on pidettävä kunnossa, maanpuolustus on pidettävä kunnossa. Turvallisuus on ykkösasia meille suomalaisille, koska kerran alas ajettua maanpuolustusta ei palauteta. Se tarvitsee resurssinsa, [Puhemies koputtaa] ja siihenkin tämä paperi linjauksen antaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

19.03 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyky on turvattava kaikissa olosuhteissa. Valtioneuvoston selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Toimintaympäristön jännitteisyyttä ovat viimeisen 15 vuoden aikana kasvattaneet erityisesti Venäjän uudelleen vahvistunut sotilaallinen asema, asejärjestelmien kehittyminen sekä kybersodankäynnin ja hybridivaikuttamisen lisääntynyt käyttö. Venäjän naapurimaihinsa kohdistamista operaatioista voidaan mainita Georgian sota vuonna 2008 ja sitä seurannut jäänyt konflikti sekä Ukrainan tapahtumat vuodesta 2014 lähtien.

Suomen puolustuspolitiikan kannalta toimintaympäristön lisääntynyt jännitteisyys ja erilaisten vaikuttamiskeinojen kehitys tarkoittavat tunnistettua tarvetta varautua erilaisiin, osin uudensuuntaisiin turvallisuusuhkiin. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset tietojärjestelmät on suunniteltava niin, että ne selviävät mahdollisesta kyberhyökkäyksestä, jolla

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

jonkun järjestelmän toimintaa pyritään häiritsemään. On varauduttava erilaisiin uhkiin hyvin laajalla skaalalla ja lisäksi huolehdittava perinteisen puolustuskykymme turvaamisesta muun muassa toteuttamalla HX-hanke eli torjuntahävittäjiemme uudistushanke suunnitellusti. Suomelle on mielestäni myös edullista, jos puolustusyhteistyö Euroopan unionissa syvenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Packalén poissa. — Edustaja Simula.

19.05 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Vahva, ennakoiva ja yhteisesti hyväksytty puolustuspolitiikka on kansallisvaltion ydintä. Korkea maanpuolustustahto puolestaan ylläpitää halua päivittää ja edistää maanpuolustustamme tarpeita vastaavaksi. Puolustuspolitiikka on kauaskantoista, ja sen on oltava myös suhteellisen ennakoitavaa, vaikka toimintaympäristö muuttuukin ja sen muutoksiin vastataan.

Kuten puolustuselonteossa on kuvattu, varautumista ja ennaltaehkäiseviä toimia tulee tehdä muidenkin kuin mahdollisten sotilaallisten uhkien varalta. Näitä ovat muun muassa kybertoimintaympäristö ja informaatiovaikuttaminen. Vaikka Suomeen ei kohdistu selonteon mukaan välitöntä uhkaa, puolustuksen toimintaympäristö pysyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Uskottavalla ja riittävästi resursoidulla kansallisella puolustuksella on tässä yhtälössä mittava rooli. Kiinnitin huomiotani esimerkiksi siviilipalvelusjärjestelmän kehittämiseen, jossa sitä kehitetään yhteiskunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarpeiden mukaisesti. Lisäksi vapaaehtoisen asepalveluksen suorittavien naisten määrää pyritään lisäämään. Tämä on erittäin hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Yksi keskeisimmistä kysymyksistä on, miten ylläpidämme maanpuolustustahtoa myös nuoremmissa ikäluokissa. Selonteossa todetaan, että nuorten maanpuolustustietoisuutta tullaan parantamaan, mikä on tarpeellinen ja hyvä asia. Itsenäisyyttä ja turvallisuutta ei pidä koskaan pitää itsestäänselvyyksinä, vaan ne ovat asioita, joita pitää ylläpitää ja vaalia aktiivisesti joka päivä. Suomen viime vuosituhanen sotavuodet ovat nuorille ikäluokille kaukaista historiaa, vaikka useille suomalaisille kyseessä voi olla joko suoraan itseensä, omiin vanhempiin tai isovanhempiin vahvasti vaikuttaneet ajat. Nuorempi ikäluokka viettää aikaansa paljon sosiaalisessa mediassa, jossa he ovat myös alttiita vaikutusyrityksille. Toisaalta suomalaisuuden, kansallisen yhtenäisyyden ja kansallisvaltion merkityksen häivyttäminen jokapäiväisessä puheenparressa on omiaan vaikuttamaan nuoremman ikäluokan maanpuolustustahtoon. Pohjimmiltaan kyse on arvoista ja kansallisesta yhtenäisyydestä. Vahva kansallistunne ja yhteenkuuluvuus takaavat pienen kansakuntamme selviämisen meitä kohtaavista kriiseistä jatkossakin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman poissa. — Sitten edustaja Multala, olkaa hyvä.

19.08 Sari Multala kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Uudessa puolustuselonteossa on paljon hyvää. Se on konkreettisempi kuin moni edeltäjänsä. Myös monet muut kuin niin sanotusti perinteiset puolustuksen osa-alueet, kuten kyberpuolustus, on huomioitu edeltäviä puolustuselontekoja paremmin. Emme vain totea nykytilaa vaan puhumme myös tulevaisuudesta.

Edellisen puolustuselonteon julkaisemisen jälkeen puolustuskykyämme vahvistavaa lainsäädäntötyötä on myös tehty mittava määrä. Tehtävää kuitenkin riittää vielä tuleville

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

vuosille. Erityisen kiireellistä huomiota vaatii kyberpuolustuksemme tila. Uskottavaan kyberpuolustukseen liittyy kyky vastata kybervaikuttamiseen. Kuten jo olemme huomanneet, tätä vaikuttamista ja vaikuttamisyrittäisiä kohdistuu jatkuvasti yhteiskuntaamme.

Kokoomuksen mielestä itsenäisyytemme takaamiseksi on oleellista, että kykenemme vastaamaan omasta turvallisuudestamme kaikissa olosuhteissa. Tämä edellyttää huolehtimista sekä perinteisistä turvallisuuden osa-alueista että entistä vahvemmin myös kyber- ja digiturvallisuudesta. Tämä edellyttää sekä poliittista päätöksentekovalmiutta että erilaisen vastatoimien valmistelua jo ennakoita. Oman kybertoimintakykymme parantamiseksi on ryhdyttävä valmistelemaan lainsäädännöllisten toimivaltuuksienkin kehittämistä.

Arvoisa puhemies! On tietysti syytä tarkastella kriisijohtamisen säädöspohjaamme laajemminkin. Tähän liittyvät niin valmiuslain päivittäminen kuin hiljattain esiin nousseet sokeat pisteet kansainvälisen avun antamista koskevassa lainsäädännössämme. Meidän tulee pystyä toimimaan ketterästi yhdessä muiden kanssa. Ilman kansainvälistä sotilaallista yhteistyötä moni siviilikriisinhallinnan toiminto jäisi toteuttamatta.

Kokoomus syventäisi puolustusyhteistyötä ja varmistaisi, että Suomi on turvallisuutta tuottava, haluttu ja luotettava yhteistyökumppani. Kehittäisimme Suomen ja Ruotsin kahdenvälisiä yhteistyötä asteittain ilman loppuvaihtoehtoa tai toisaalta etukäteisten rajoitteiden asettamista. Suomen on myös varmistettava puolustusyhteistyön jatkuminen Britannian kanssa brexitin jälkeen. Suomen tulee edelleen kehittää hyviä transatlanttisia suhteita Yhdysvaltoihin, ja myös muut kahden- ja monenväliset sotilaallisen yhteistyön järjestelyt palvelevat maanpuolustuksemme tarpeita.

Arvoisa puhemies! Suomi on kiinnostava turvallisuuspoliittinen kumppani siksi, että se kykenee sekä diplomatiallaan että sotilaallisella suorituskyvyllään vahvistamaan omaa turvallisuuttaan ja pohjoisen Euroopan vakautta. Olkoon niin myös jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

19.11 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tuonut puolustusselonteon eduskunnan käsiteltäväksi. Suomen maanpuolustuksen järjestäminen on pitkäjänteistä työtä, jota tehdään tässä maassa varsin yksituumaisesti. Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja näkemykseen siitä, että meillä on oltava riittävät kyvyt puolustaa kotimaatamme itse. Tämä on hyvä lähtökohta, sillä ei maamme puolustamisesta voi kukaan muukaan vastuuta ottaa.

Kun puolustusselontekoa käsitellään eduskunnassa, toivon, että kiinnitetään huomiota maanpuolustustahtoon ja sen kehittämiseen. Yksi keino parantaa maanpuolustustahtoa on se, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua maan puolustamiseen. Puolustusvoimat on erinäisistä syistä johtuen ja ymmärrettävästi joutunut rajaamaan muun muassa reservin kokoa. Olisi hyvä, että tämä tapahtuisi kuitenkin siten, ettei ketään, jolla on aito halu kantaa kortensa kekoon maanpuolustuksen saralla, estettäisi osallistumasta. Tarkoitin tällä nyt esimerkiksi sitä, että muun muassa diabeetikoita ei enää kelpuuteta varusmiespalvelukseen ja reserviin. Uskon, että on lukuisia ryhmiä ja yksilöitä, joilla tahto korvaa lievät fyysiset haitat, ja että heidätkin kannattaa yrittää pitää mukana yhteisessä maanpuolustustyössä.

Selonteossa kiinnitetään huomiota kyberpuolustukseen ja avaruustoimintoihin. Kyberpuolustus on osa yhteiskunnan kyberturvallisuutta, ja olemme voineet huomata, että kyberturvallisuussektorilla on rintama aktiivinen myös näin rauhan aikana. On pohtimisen ar-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

voista, ovatko kyberpuolustuksen resurssit ja toimintavaltuudet riittävät ja onko niissä kehittämistä edelleen, ja edelleen, voisiko Puolustusvoimien osaamisesta olla enemmän hyötyä siviiliyhteiskunnalle tällä sektorilla. Koko maan kyberturvallisuutta ajatellen meillä on edelleen myös ratkaisematta aihepiirin johtamiskysymys.

Avaruusteknologia on kehittynyt sellaista vauhtia, että myös Suomi voi olla avaruusvaltio — tai niin me itse asiassa jo olemmekin. Teknologian hyödyntämisellä on suuri merkitys maanpuolustukselle, ja hyöty myös avaruusteknologian osalta voi olla suuri. Vaikkamme välttämättä globaaleja satelliittitoimintoja tarvitsisi, pistemäisemmät, meille tärkeät alueet kattavat, omassa kontrollissa olevat avaruuskyvykkyydet ovat tärkeitä ja mahdollisia. Samaan hengenvetoon on todettava, että kun yhä pienemmällä budjetilla voi organisoida esimerkiksi satelliittien avulla tapahtuvaa tiedustelua ja seurantaa, on tämä mahdollista myös niille tahoille, joilla voi olla jotain Suomea vastaan. Tässä mielessä kysymys laajenee myös maanpuolustusperspektiivin ulkopuolelle. Hyvin organisoidut terroristi- ja rikollisjärjestötkin saattavat hyödyntää avaruusteknologiaa päästäkseen selville viranomaistemme aikeista tai maanpuolustuksemme järjestelyistä ja toimista.

Arvoisa puhemies! Suomessa oleva yleinen asevelvollisuus ja reserviin perustuva armeija on maamme puolustuksen selkäranka. Siitä ei tule tinkiä vaan kehittää sitä. Maamme puolustamisessa vastuu on meillä suomalaisilla. Niin puolustuksen ammattilaiset kuin reserviläisetkin ansaitsevat parhaat mahdolliset työkalut, järjestelmän ja koulutuksen vaativan tehtävänsä suorittamiseksi. Siksi on muun muassa tärkeää toteuttaa vireillä oleva uusien monitoimihävittäjien hankinta, HX-hanke, monen muun hankkeen ohella.

Eduskuntakäsittelyssä arvioimme puolustusselonteon sisällön ja linjat ja varmistamme, että se osoittaa oikealla tavalla, että Suomi on valmis ja kykenevä puolustamaan maataan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva

19.15 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa rouva puhemies! Luottamus Nato-optioon on harhaluuloista pahimpia. Nato-optiosta puhuminen on rinnastettavissa YYA-Suomen aikaisiin maljapuheisiin ystävyydestä ja luottamuksesta. Kaikki on tavallaan hyvin, vaikka oikeasti mikään ei olekaan sitä, miltä näyttää. Naton jäseneksi pitää hakeutua ennen kriisiä, aivan kuten palovakuutuskin pitää ottaa ennen kuin talo on tulella. Muuten ollaan auttamattomasti myöhässä. Toivoa sopii, ettei tähän optioharhaan jumittuminen muodostu sellaiseksi totuudeksi, josta ei voida irrottautua edes järkiperustein.

Kun pohditaan Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen käytyä suomalaista Nato-keskustelua, tullaan helposti siihen johtopäätökseen, että Nato-päätöksen tekeminen niin kutsutun poutasään aikana on kriisitilannettakin epätodennäköisempää. Kun ei ole kriisiä, ei ole turvallisuusvajettakaan. Samaan logiikkaan nojaten Ruotsi ajoi puolustuksensa alas, kunnes huomasi tehneensä hirvittävän virheen. Tämän virheen korjaaminen on nyt osoittautunut sangen vaikeaksi. Mutta harhaisia ollaan oltu me suomalaisetkin. Edellisen presidenttimme aikana Suomen turvallisuuspoliittinen asema näyttäytyi jopa niin aurinkoisena, että silloinen valtiojohtomme teki kaikkensa, ettei sitoviin turvatakuisiin oltaisi menty EU:n piirissä. Valitettavasti tuolloinen valtiojohto onnistui pyrkimyksissään, ja EU:n turvatakuut vesittyivät.

Nato-optiosta puhuminen on älyllisesti epärehellistä ja lähinnä omiaan johtamaan turvallisuuspoliittisen keskustelun sivuraiteille. EU-maiden yhteinen puolustusratkaisu on Nato. On haihattelua kuvitella, että EU:n jäsenmaat näkisivät tarpeelliseksi luoda Natolle

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

rinnakkaisen puolustusjärjestelmän esikunta- ja johtamisjärjestelyineen vain sen vuoksi, etteivät Suomi, Ruotsi, Itävalta, Irlanti, Malta ja Kypros jostain syystä halua liittyä muiden maiden yhteiseen puolustusliittoon.

Arvoisa puhemies! Suomen on jo korkea aika hylätä tunkkaisen ja suomettuneen YYA-ajan retoriikka ja tarkastella turvallisuuspoliittista tilannetta kiihkottomasti, analyttisesti ja faktapohjaisesti. Mitään Nato-optiota ei käytännössä ole olemassa. Siitä puhumisen voisi näin ollen jo vihdoinkin korvata aidolla ja moniäänisellä turvallisuuspoliittisella debatilla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo — poissa. — Edustaja Vanhanen.

19.17 Matti Vanhanen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos selonteosta. Se on selkeä ja johdonmukainen.

Mutta ennen kuin käyn varsinaiseen puheeseen, niin kommentoin edustaja Kalevan äskeistä puheenvuoroa. Hän kertoi, että meillä olisi aikanaan ollut EU:ssa neuvotteluissa sitovat turvatakuut. Toimin sekä perustuslaillista sopimusta neuvoteltaessa että Lissabonin sopimusta neuvoteltaessa hallitustenvälisessä konferenssissa Suomen edustajana, ja sanon, että ei ollut tarjolla sitovia turvatakuuta. Päinvastoin, erittäin monet Nato-maat pitivät tiukasti huolta siitä, että unioni ei ryhdy kilpailemaan eikä tee päällekkäistä toimintaa Naton kanssa. Se oli näiden Nato-maiden perusehto, kun unionin puolustuksen kehittämistä käydään keskustelua.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Puolustusvoimien kykyjä kehitetään pitkäjänteisesti, tarkkaan harkiten sitä, mihin pienen maan resurssit riittävät. Viimeksi Afganistanin Kabulissa suoritettu evakuointitehtävä kertoo, että kovan turvallisuuden asioissa jokaisella maalla täytyy viime kädessä itselläänkin olla toimintakyky. Kansalaiset odottavat sitä. Mutta samalla tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja valmiutta osallistua siihen. Evakuoinnin dramaattisin hetki muistuttaa meitä kuitenkin paljosta. USA:n asevoimat suojasivat myös meidän kansalaistemme maasta poistumista, ja tässä työssä he menettivät terroriisussa 13 sotilaan hengen. Se koskettaa myös meitä, emmekä saa unohtaa sitä. Kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisessa meidät otetaan vahvemmin mukaan, kun osoitamme hoitavamme oman puolustuksemme vastuullisesti.

Tätä selontekoa on luettava rinnan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon kanssa. Puolustus on sekä ennaltaehkäisevää että eräänlainen viimeinen lukko kansainvälisessä kehityksessä. Sekä oman puolustuksen kehittäminen että kansainvälisen sotilasalan yhteistyön syventäminen ovat äärimmäistä pitkäjänteisyyttä edellyttäviä. Siksi selonteon yhteydessä on arvioitava, millä tavalla kansainvälinen ympäristömme kehittyy, mikä on sen pääsuunta ja mitä johtopäätöksiä siitä on tehtävä puolustuksen osalta.

Kiistatonta on, että sääntöperäisyyden kunnioitus kansainvälisessä politiikassa on heikentynyt systemaattisesti vuosien ajan. Monet valtiot rapauttavat tätä vähättelemällä ja laiminlyömällä kansainvälisten sopimusten sitoumuksia. Monet valtiot ovat jopa irtisanoutuneet sopimuksista tai jäsenyyksistä. Ja lähes kaikissa maissa on sisäistä kansallismielistä keskustelua, jossa kansainvälisiä sitoumuksia arvostellaan ja herätetään protestimielialaa suvereniteetin nimissä. Tällä tiellä suurimmat valtiot kyllä pärjäävät, mutta pienten maailma käy arvaamattomaksi.

Paradoksi pienten valtioiden kannalta onkin siinä, että mitä kansallismielisemmäksi politiikka eri puolilla maailmaa ja Eurooppaa käy, sitä suuremmaksi kasvaa pienten valtioiden

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

den tarve saada edes samanmielisiltä mailta tiiviimpiä sitoumuksia pahan päivän varalle. Saadaksemme tukea muilta pitää olla valmis myös antamaan tukea. Enkä usko, että toimivat ja pitävät siteet syntyvät vain rajaamalla yhteistyö puolustukseen, vaan samanmielisillä mailla täytyy olla yhteistyötä, solidaarisuutta, yhteisvastuuta ja niin edelleen monilla elämänalueilla.

UTP-selonteko ja tämä puolustuselonteko yhdessä jatkavat Suomen pitkää linjaa, jossa olemme ilmaisseet valmiutemme tiivistää puolustuspoliittista yhteistyötä kansainvälisellä tasolla. Kyse Suomen kohdalla ei ole revolution kaltaisesta kertaratkaisusta vaan pikemminkin evoluution tyyppisestä asteittaisesta kehityksestä, jonka lopputulosta ei ole edes ennalta määritelty. Tällä tiellä pitää jatkaa, ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän rapautuminen rohkaisee tai melkein pakottaa meitä tähän suuntaan.

Tämä ei tarkoita sitä, että kehitys olisi kannaltamme paras mahdollinen. Parempi olisi, että kaikkien valtioiden sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin heikentymisen sijasta vahvistuisi ja voisimme luottaa siihen, että kiistat ratkotaan neuvottelupöydässä sopimusten pohjalta. Tällainen kehityskuva jättäisi puolustukseen varautumisen pienemmälle painoarvolle. Näin ei kuitenkaan tällä hetkellä tapahdu. Siksi pienen maan suvereniteetin puolustaminen tapahtuu tiivistämällä sitoutumista samanmielisten kanssa. Tämän selonteon käsittelyn pitää olla myös osa Suomen valmistautumista ensi vuonna Ranskan puheenjohtajakaudella järjestettävään EU:n puolustukseen keskittyvään huippukokoukseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli.

19.23 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva puolustuselonteko määrittää linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle alati muuttuvassa maailmassa. Kyse on siis varsin perustavaa laatua olevasta kysymyksestä, viime kädessä Suomen turvallisuudesta, alueellisesta koskemattomuudesta, itsenäisyydestä. Epävakaumus ja erilaiset kriisit ja konfliktit ovat viime vuosina lisääntyneet myös Suomen lähi-alueilla. Suurvaltojen keskinäinen kilpajuoksu ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän rapautuminen ovat heikentäneet kansainvälistä tilannetta. Kuten selonteossa tarkalleen todetaan, toimintaympäristön arvioidaan säilyvän ”jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana”.

Samalla suomalaisen yhteiskuntaan kohdistuva vahingollinen vaikuttaminen on lisääntynyt ja vaikuttamisen keinovalikoima laajentunut. Vaikuttamistapojen ja uhkakuvien moninaistumisen johdosta voidaan sanoa, että toimintaympäristön muutosten arvioiminen on muuttunut koko ajan entistä haastavammaksi, jopa siinä määrin, kuten täälläkin monessa puheenvuorossa on pohdittu, että jopa sodan ja rauhan tilan määrittelemisen ja näiden välisen tilan raja-aitojen tietyllä tapaa voidaan ajatella hämärtyneen. Turvallisuusuhkien moninaisuus korostaakin kokonaisturvallisuuden mallin kehittämistä edelleen ja puolustuskyvyn petraamista myös vaikkapa kyberturvallisuuteen ja informaatiopuolustukseen liittyen. Viranomaisyhteistyötä pitää entisestään parantaa ja toimivaltuuksia arvioida koko ajan säännöllisesti suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyvyn perusta rakentuu maanpuolustustahdosta, yhteiskunnan vakaudesta ja päätöksentekokyvystä. Sen keskeisiä välineitä ovat yleinen asevelvollisuus, laaja koulutettu reservi, asianmukainen varustus ja materiaallinen valmius sekä aktiivinen osallistuminen omaa puolustuskykyä vahvistavaan kansainväliseen yhteistyöhön, joka on viime vuosina myös lisääntynyt ja syventynyt. Puolustuspolitiikka ei ole

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

eikä saa olla suhdannepolitiikkaa. Kansallista puolustuskykyä pitää rakentaa johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. On mittaamattoman arvokasta, että tätäkin selontekoa on valmisteltu ja nyt eduskunnassa käsitellään vahvassa parlamentaarisessa yhteistyössä yli halitus—oppositio-rajojen.

On välttämätöntä, että puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle on riittävät resurssit. Tämäkin edellyttää sitä vahvaa parlamentaarista sitoutumista. Tästä erinomaisen tärkeinä esimerkkeinä toimivat strategisten hankkeiden eli Merivoimien Laivue 2020 -hankkeen ja Ilmavoimien HX-hankkeen suunniteltu toteuttaminen. Myös Maavoimien suorituskyky ylläpidetään suunnitelluilla resurssilla. Puolustusbudjettimme ylittää nyt 2 prosentin bkt-osuuden. Riittävät resurssit ja asianmukainen puolustusbudjetti on varmistettava myös tulevaisuudessa. Selonteossa linjataan, että Puolustusvoimien henkilöstömäärää kasvatetaan asteittain 500 henkilötyövuodella 2020-luvun loppuun mennessä. Nämä lisäykset tarvitaan, jotta Puolustusvoimat kykenee vastaamaan asetettuihin tehtäviin alati muuttuvassa maailmassa.

Arvoisa puhemies! Kuten puolustusministeri Kaikkonen totesi, Suomen puolustuksesta on huolehdittava pitkäjänteisesti ja kaikissa tilanteissa. Tämän selonteon käsittelyllä ja lopulta toimeenpanolla yhdessä varmistamme, että jatkossakin näin myös tapahtuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

19.27 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Selonteosta selviää, että Puolustusvoimat muuttaa Maavoimien joukkorakennetta vuodesta 2025 lähtien muuttamalla pääosan alueellisista joukoista paikallisjoukoiksi. Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikallisjoukkoja käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisten sekä yhteiskunnan tukemiseen. Paikallisjoukoissa hyödynnetään aiempaa paremmin reserviläisten paikallistuntemus ja siviilissä hankittu osaaminen. Uudistus on järkevä ja perusteltu. Se vahvistaa Maavoimien suorituskykyä ja selkeyttää tehtäväjakoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja olemme käyttäneet tämän ajan, mitä tähän on varattu. — Ja vielä lopuksi annan ministeri Kaikkoselle 3 minuuttia, olkaa hyvä.

19.28 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos myös näistä puheenvuoroista, mitä tässä käytettiin. Tässä oli hyvä Suomen turvallisuudesta huolehtiva henki koko keskustelussa laidasta laitaan salissa, ja se on kyllä erityisen arvokas asia. Ihan muutama huomio vielä näihin joihinkin teemoihin, joita useammassa puheenvuorossa sivuttiin.

Ensin tuosta HX-hankeesta. Sitä on valmisteltu jo vuosia erittäin huolellisesti, ja se alkaa kääntyä nyt loppusuoralle. Saimme keväällä viideltä tarjoajalta lopulliset tarjoukset, ja näiden vertailu on nyt parhaillaan käynnissä. Katsotaan, että nuo tarjoukset täyttävät ne kriteerit, mitkä olemme asettaneet huoltovarmuuteen, teolliseen yhteistyöhön, kustannuksiin. Ne ovat aitoja ja tiukkoja kriteereitä. Ne todella täytyy läpäistä, jotta voi sitten päästä aivan loppusuoralle tässä kilpailussa, jossa sitten ennen muuta suorituskykyä vertaillaan loppusuoralla. Aikataulu on tarkentunut sillä tavalla, että tuo lopullinen HX-päätös voidaan tehdä valtioneuvostossa tämän vuoden joulukuussa.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Tämä on myös rakennettu sillä tavalla vastuullisella tavalla, että se antaa mahdollisuuksia myös Maavoimien kehittämiseksi. Parissa puheenvuorossa sivuttiin tätä asiaa. Maavoimilla on omat kehittämishankkeensa. Näitä on puolustusvaliokunnassa käyty tarkemmin läpi. Esimerkiksi ilmatorjunnan korkeaa torjuntakykyä kehitetään, ja siellä on omat investointinsa suunnittelussa. Eli on tärkeätä, että puolustushaaroja kehitetään tasapainoisella tavalla, ja nämä molemmat isot investoinnit osuvat nyt tälle vaalikaudelle, sekä Merivoimien että Ilmavoimien isot investoinnit. Mutta niillä sitten pärjätään hyvin pitkän aikaa.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että monessa puheenvuorossa tuotiin esille henkilöstötilanne Puolustusvoimissa. Se on todella sellainen, että on kriittinen tarve saada lisää, tehtävät ovat lisääntyneet, tehtävät ovat monipuolistuneet, ja toimintaympäristö on käynyt entistä haasteellisemmaksi. Tässä keskustelussa muun muassa todettiin moneen kertaan vaikkapa kyberpuolustuksen lisätarpeet, ja se on yksi syy, peruste siihen, minkä takia nämä henkilöstölisäykset ovat tarpeellisia, ja siinä jää tekemistä. Tämä hallitus aloittaa, mutta tekemistä jää seuraavalle hallitukselle ja vielä sitä seuraavalle hallitukselle, ketkä ikinä näitä hallituksia ovatkaan sitten muodostamassa. Mutta tämä selonteko kyllä luo hyvän suunta- viivan sille, miten tässä voitaisiin edetä. Toivon itse vielä, että voitaisiin olla edes jonkun verran etupainotteisia, niin että ihan sinne vuosikymmenen loppumetreille tämä hanke ei jäisi vaan jo seuraava hallitus voisi tässä ottaa vahvan otteen. Ja tällä hallituskaudella päästään liikkeelle tällä rintamalla.

Arvoisa puhemies! Kiitos vielä tästä oikein hyvästä keskustelusta. Tämä antaa hyvän pohjan sitten selonteon jatkokäsittelylle eduskunnassa asianomaisissa valiokunnissa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.31.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.41.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.41 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Ehkä viimeiset mutta eivät kenties vähäisimmät sanat tästä puolustusselonteosta.

Keskustelussa tuli esille sellaisia näkemyksiä, että suomalaisten sotilaiden lähettäminen kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin olisi jonkun mielestä liian vaikeaa ja kankeaa. Olen sitä mieltä, että sen kuuluukin olla vaikeaa ja kankeaa, kun puhutaan tällaisista tilanteista kuin on vaikka Afganistanissa, missä on täysin realistinen mahdollisuus joutua sotatoimiin kovilla panoksilla, missä voi joutua tappamaan tai kuolla itse. Ei sinne pidäkään olla helppoa lähettää Suomen sotilaita, vaan sen operaation pitää olla kankeaa. Täytyy miettiä tarkkaan, miten tällaisiin operaatioihin voidaan suomalaisia sotilaita lähettää. Ja kun sitä pohdittiin, että EU:lla pitäisi olla parempi mahdollisuus lähteä näihin operaatioihin, niin olem-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

meko me todella sitä mieltä, että haluamme antaa EU:lle toimivallan lähteä Suomen puolesta, ilman meidän omaa suostumustamme, parlamentin käsittelyä, sotatoimiin? Omasta mielestäni sellaista valtaa EU:lle ei pitäisi antaa.

Muutenkin tässä puolustuselonteossa nyt tietysti kohteliaisuusyistä puhutaan EU:n puolustuksellisesta ulottuvuudesta, jolla ei kuitenkaan ole juuri todellisuus pohjaa olemassa. Tämä keskustelu toistuu monesti, kun menee johonkin toiseen EU-maahan ja suomalaiset siellä ottavat puheeksi EU-puolustuksen: isäntien reaktio on yleensä sellainen kohteliaan myötehäpeinen reaktio, että onpas tämä kyllä mielenkiintoinen keskustelunaihe mutta kun me kuulumme jo Natoon eikä meillä ole Venäjän kanssa yhteistä rajaa. Eli se keskustelu jää siihen. Suomea tämä asia kiinnostaa siksi, että me emme kuulu Natoon ja meillä on Venäjän kanssa yhteinen raja, ja tähän suurimmat huuliveikot ulkomailla toteavat jopa, että te tarvitsette silloin hyvät suhteet Venäjään. No, voimmeko sanoa heidän olevan väärässä? Kuitenkin asia on niin, että EU:lla ei ole antaa turvatakuuta, EU:lla ei ole sotilaallista mahtia, kykyä offensiivisiin kansainvälisiin operaatioihin. Sellainen kyky on globaalina toimijana ainoastaan USA:lla ja kenties hieman Britannialla. Näitä yhdistää se, että USA ei ole liittymässä Euroopan unioniin ja Britannia sieltä vasta vähän aikaa sitten lähti. Eli Euroopan unioni ei ole uskottava turvallisuuspoliittinen toimija, jonka varaan ainakaan minkäänäköistä kovaa sotilaallista turvallisuutta voitaisiin laskea.

Se toisaalta tässä selonteossa on hyvää ja realistista ja sitä linjaa on helppo tukea, että me olemme Nato-kumppaneita ja meillä on kahdenkeskistä yhteistyötä tämän viitekehyksen ulkopuolella ainakin USA:n, Ruotsin, kenties vähän Norjankin kanssa. Nämä ovat perusteltavia linjauksia geopoliittisen sijaintimme puolesta, mitä tulee Ruotsiin ja Norjaan, ja tietenkin tämän globaalien asemahdin puolesta, mitä tulee USA:han. Ja nyt kun me emme sinne Natoon ole ymmärtäneet aikanamme liittyä, niin kenties nämä ovat kuitenkin vähiten huonoja ratkaisuja, joita tässä ajassa voimme tehdä, ja niiden tekemistä kannattaa jatkaa tulevaisuudessakin.

Sitten, mitä tulee näihin kriisinhallintaoperaatioihin ja niihin lähtemiseen, kyllä tämän Afganistanissa epäonnistumisen, häntä koipien välissä perääntymisen, kansainvälisen yhteisön toimesta pitäisi opettaa jotakin: puututtaisiin nyt suomalaisten toimesta ainoastaan sellaisiin asioihin, jotka [Puhemies koputtaa] todella kuuluvat meille ja jotka ovat jollain tavalla meille kansallisen turvallisuuden kannalta relevantteja. Tietenkin ymmärrän, jos meidän on [Puhemies koputtaa] miellyttävä joitakin liittolaisiamme, kuten USA:ta, mutta ihmettelen, mitä miellyttämistä meillä on Ranskassa esimerkiksi tämän Malin operaation suunnittelun suhteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 99/2021 vp

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 6. asiasta.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Asian käsittely keskeytettiin 7.9. pidetyssä istunnossa. Keskustelu jatkuu. — Ministeri Saarikko. Totean, että ministeri voi halutessaan esitellä myös seuraavan asiakohdan 6 tässä yhteydessä.

Keskustelu

19.32 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo ehdotukseen sopii oikein hyvin. Käyn mielelläni nämä molemmat hallituksen esitykset peräkkäin esitellen läpi, ja sen jälkeen voidaan käydä kokonaisuudesta tarvittava määrä keskustelua.

Hallituksen esitys 99/2021 Euroopan vakausmekanismista, EVM:stä, tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi koskee siis jo olemassa olevan Euroopan vakausmekanismien toiminnan kehittämistä. Tällä sopimusmuutoksella ei tehdä muutoksia EVM:n perusrakenteisiin tai toimintamekanismeihin.

Vaikka EVM on hallitusten väliseen valtiosopimukseen perustuva järjestely, sen kehittäminen onkin osa talous- ja rahaliiton toimivuuden kehittämistä. Kyse on muutoksista, jotka ovat olleet Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia. On siis tärkeää heti alkuun korostaa, että muutokset ovat eduskunnan hyväksymien kantojen mukaisia.

Nämä muutokset liittyvät kahteen kokonaisuuteen, ensinnäkin pankkisektorin kriisiratkaisun toimivuuteen ja toisekseen eurovaltioiden taloudellisen kestävyuden varmistamiseen.

Tähän ensimmäiseen liittyen:

Osana pankkiunionin kehittämistä EVM:ään perustetaan pankkien yhteiselle kriisiratkaisurahastolle tarjottava viimesijainen tukiväline eli yhteinen varautumisjärjestely, backstop. Tämän järjestelyn tarkoitus on tukea markkinoiden vakautta ja ennaltaehkäistä pankkikriisien syntymistä. Tällaisen järjestelyn perustamisesta sovittiin vuoden 2018 lopulla. Ja tämän vastineeksi EVM:n välineistä poistetaan pankkien suora pääomitusväline, joka on yhteistä varautumisjärjestelyä selvästi riskipitoisempi tukiväline.

Pankkien kriisiratkaisujärjestelmään siis perustuu ajatukseen, ettei ylivelkaantuneen pankin alasajo koidu valtion veronmaksajien maksettavaksi vaan pankkisektori vastaa seurauksista itse — niin kutsuttu bail-in eli pankin omistajien ja sijoittajien vastuu. Jos tämä ei puolestaan riitä, voidaan pankin alasajoon saada tukea yhteisestä pankkisektorin rahoittamasta kriisiratkaisurahastosta, ja vasta jos tämä ei riitä, toimii EVM:n yhteinen varautumisjärjestely perälautana eli tarjoaa maksimissaan 68 miljardin euron suuruisen lainan kriisiratkaisurahastolle. Tämän järjestelyn perusidea on tietenkin rauhoittaa markkinoita.

Kyse on viimesijaisesta keskipitkän aikavälin rahoituksesta, joka peritään takaisin pankkisektorilta. Ja jos ajatellaan, niin kuin perusteltua on ajatella, Suomen vastuita, niin Suomen sopimusmuutos ei lisää Suomen vastuita EVM:stä. Suomen osuus EVM:n pääomasta

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

on noin 1,78 prosenttia. Suomen maksettu pääomaosuus on edelleen 1,43 miljardia. Lisäksi EVM:n vaadittaessa maksettavasta pääomasta Suomen osuus on se muuttumaton eli 11,12 miljardia.

Toisena kohtana tässä kokonaisuudessa tuon edellä mainitun järjestelyn vastapainoksi EVM:n tehtäviä kehitetään siten, että se voisi paremmin valvoa jäsenvaltioiden velkakestävyyttä silloinkin, kun ne eivät saa siis EVM:n rahoitustukea. Lisäksi rahoitustuen saamisen ehtona olevan velan kestävyden vaatimusta tiukennetaan, ettei kestäväntöntä velka- taakkaa jälleen rahoiteta EVM:n tuella. Ennakollisen rahoitustuen tehokkuutta parannetaan ja ehtoja muutetaan kannustamaan lainojen nopeaa takaisinmaksua ja laina-aikoja rajoitetaan. Lisäksi sopimusmuutoksien myötä euromaat ottavat uusissa valtion velkakirjoissa käyttöön vahvistetut yhteistoimintalausekkeet, joilla pyritään parantamaan mahdollisten velkajärjestelyjen edellytyksiä. Nämä muutokset parantavat EVM-järjestelyn pohjaa Suomen kannalta nykyiseen verrattuna ja vastaavat, kuten sanottu, sitä eduskunnan muodostamaa kantaa neuvotteluihin Suomen osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 99/2021 ei siis muuta EVM:n peruseriaatetta, joka on ollut Suomessa voimassa jo vuodesta 2012. Verrattuna tämän hetken tilanteeseen muutoksilla sekä lisätään pankkisektorin vakautta että parannetaan valtioiden taloudellisen kestävyuden varmistamisen mahdollisuuksia velkaa myönnettäessä.

Minä totean vielä, että hallituksen esityksessä on kuvattu merkittävimmät EU-jäsenyyteen liittyvät vastuut ja sitoumukset sekä EU-tason toimet koronavirukseen liittyen, kuten eduskunta keväällä 20 on edellyttänyt, vaikka sinänsä tämä hallituksen esitys koskee nyt siis ainoastaan EVM:ää.

Lopuksi totean, että hallituksen esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan valtiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Muutokset EVM:n sopimukseen tulevat voimaan, kun se on ratifioitu kaikissa euromaissa — tavoitteena on, että ensi vuoden alusta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä nyt siis myös vielä toisesta esityksestä, hallituksen esityksestä 100/2021. Se on esitys vakaussuorituksen siirrosta yhteiseen kriisintarkkailu- rahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Se liittyy pankkiunionin loppuunsaattamiseen ja laajemmin talous- ja rahaliiton kehittämiseen ja EVM:n uudistamiseen.

Esitys liittyy siis tietenkin kiinteästi tähän äsken esittelemääni hallituksen esitykseen 99 Euroopan vakaussuoritusmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta. Tarkemmin todeten tämä esitys liittyy yhteisen varautumisjärjestelyn eli niin sanotun backstopin voimaantumisen aikaistamiseen kahdella vuodella. Ja lisäksi sopimuksella luodaan nykyisin täysin kansallisille ylimääräisille vakaussuorituksille vaiheittainen siirtymä täyden yhteisvastuullisuuden piiriin.

Sopimus altistaa kunkin sopimusosapuolen eli käytännössä jäsenmaat, vakaussuoritusvelvolliset eli pankit ja sijoituspalveluyritykset ylimääräisille, jälkikäteen suoritettaville vakaussuorituksille jo siirtymäkauden aikana eli ennen vuoden 23 loppua myös toisia sopimuspuolia koskevien kriisintarkkailu- rahoittamisessa. Toisaalta se kuitenkin mahdollistaa myös Suomessa huomattavasti suuremman rahoituskapasiteetin käytön kriisintarkkailurahastosta ja sen varautumisjärjestelystä, johon voidaan turvautua viimesijaisena vaihtoehtona. Nykyisin voimassa olevan sopimuksen mukaan ylimääräisiä, jälkikäteen suoritettavia vakaussuorituksia voitaisiin kerätä ainoastaan niiltä sopimuspuolilta, joita tietty kriisintarkkailutoimi koskee. Muutos on tärkeä Suomen kaltaiselle maalle, jossa pankkisek-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

torin koko suhteessa bkt:hen on suuri. Vuoden 2019 tienoilla euromaista ainoastaan Ranskassa pankkisektorin suhteellinen koko oli suurempi kuin Suomessa.

Arvoisa puhemies! EU-jäsenvaltiot sitoutuivat poliittisesti yhteisen ja yhteisvastuullisen varautumisjärjestelyn kehittämiseen vuoden 23 loppuun mennessä jo itse asiassa joulukuussa 2013. Järjestelyn aikaistamisesta ja vakausmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisesta jäsenvaltiot pääsivät yhteisymmärrykseen marraskuussa 20. Suomi hyväksyi varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönoton ja vakausmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta riskien vähenemisarvion ja varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa koskevan valtioneuvoston selvityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnan myötävaikutuksella. Kyse on nyt siis tämän sovun toimeenpanemisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen. Esitys sisältää ehdotuksen — todetaan tässäkin — niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Arvoisa puhemies! Tässä kokonaisuus näistä kahdesta laista. Samassa yhteydessä haluan kiittää eduskuntaa joustavuudesta siinä, että nämä esitykset käsitellään nyt, kun flunssan vuoksi olin estynyt aiemmin sovittuna käsittelypäivämääränä ja sitä ennen budjettiriihen vuoksi. Arvostan sitä, että tarvittaessa keskustelu tästä kokonaisuudesta eduskunnan kanssa toteutuu nyt tässä iltaistunnossa.— Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

19.40 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Me puolestamme täällä salissa arvostamme sitä, että nyt sitten pääsemme ministerin kanssa tästä asiasta keskustelemaan. Näin merkittävien lakien läpivieminen eduskunnassa ilman, että vastaava ministeri on paikalla, olisi ollut eduskunnan työskentelyn aliarvioimista.

Toimivan talous- ja rahaliiton edellytys on siis se, että yhteisiä sääntöjä noudatetaan, talouskehitys perustuu kunkin alueen omiin ponnistuksiin ja markkinakuri toimii. Rahaliitolle on edellytykset toimia kestävästi vain, mikäli jäsenmaat palaavat noudattamaan vakausta ja kasvusopimusta. Emun kehittämisessä on välttämätöntä palauttaa markkinakurin merkitys. Valitettavasti kehityssuunta on päinvastainen, sillä koronakriisi on nostanut velkaantumistasoja jäsenmaissa keskimäärin 15 prosenttia. Sitä myöden on avattu keskustelu siitä, että kasvu- ja vakaussopimukseen ei enää tulisi palata ja elpymisrahaston kaltaisesta yhteisvelkamekanismista tulisi pysyvä.

Marinin hallitus on elpymisvälineen lisäksi edistänyt muita yhteisvastuullisia hankkeita ja näyttänyt vihreää valoa nyt käsittelyssä oleville yhteisen kriisimekanismin aikaistetulle käyttöönotolle ja siihen liittyvälle Euroopan vakausmekanismin EVM:n sääntömuutokselle. Nyt EVM:n sääntöjä ollaan muuttamassa siten, että varoja voidaan käyttää myös euroalueen kriisipankkien pelastamiseen kriisinratkaisurahaston viimesijaisena rahoittajana, kuten ministeri kuvasi. Pankkiunionin alkuperäinen ajatus oli, että pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys puretaan. Nyt kuitenkin olemme palaamassa siihen, että pankkien pelastamisen viimesijaiseksi rahoittajaksi on välillisesti jälleen tulossa jäsenvaltioiden veronmaksaja. Yhteisvastuullisuus on kasvamassa paitsi valtioiden EVM-rahoituksen kautta myös siten, että pankkien kriisinratkaisurahaston varoista on tulossa yhteisvastuullisia. Juuri tätä yhteisvastuullisuuden käyttöönoton nopeuttamista Marinin hallitus on halunnut tukea.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Kristillisdemokraatit ovat korostaneet, että pankkisektorin riskien realisoitumisesta vastuu tulisi olla ensisijaisesti sijoittajilla, samoin elinkelvottomien pankkien alasajamiset ja yhdistämiset olisi ensin hoidettava kansallisesti. Riskien jakamisen ennakkoehtona täytyy olla riittävä riskien vähentäminen. Vastaavasti on ennen tulevaa pankkien yhteistä talletussuojaa saatettava pankit kuntonsa puolesta samalle lähtötasolle. Pankkiunionin loppuunsaattamista ei pidä toteuttaa hinnalla millä hyvänsä. Kristillisdemokraatit näkevät tässä aikaistetussa yhteisvastuussa riskinä, että joudumme maksamaan suomalaisten pankkien asiakkaana Etelä-Euroopan kaatuvat pankit. Pankkiunionin jäsenmaiden pankkisektorien riskit vaihtelevat edelleen hyvin suuresti. Monissa jäsenmaissa on myös pankkisektorilla tehotuutta ja ylikapasiteetteja. Siksi pankkeja tullaan ajamaan alas lähivuosina.

Lisäksi koronapandemia on tuonut tilanteeseen poikkeuksellisen suurta epävarmuutta, jota ei ole riittävällä tavalla selvitetty. Maailmantaloudessa on tällä hetkellä merkittäviä riskejä, jotka voivat heijastua nopeasti pankkisektorin vakauteen, joten ajankohta edistää aikaistettua käyttöönottoa on mahdollisimman huono. On huomattava, että vaikka valtioneuvosto omassa selvityksessään totesi, että riskien väheneminen ei ole selvityksessä esitettyjen arvioiden perusteella edennyt merkittävästi, niin hallitus kuitenkin — niin kuin ministeri sanoi — poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta hyväksyi varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönoton ja vakausmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen ja puolsi myöskin niihin liittyviä allekirjoitus- ja ratifiointimenettelyjä sekä tarvittavien EVM-liitelakien ja ohjeiden muutoksia. Tässä perusteluna on myöskin käytetty tätä Suomen pankkisektorin kokoa suhteessa kansantalouteen. Mielestäni kuitenkin tärkeämpää on tietää, missä kunnossa pankkisektori on, kuin minkä kokoinen se on.

Esitetyn arvion mukaan valtiosopimuksen muuttamisen nettovaikutus suomalaiselle pankkisektorille on negatiivinen, mikäli suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin euroalueen pankkeihin arvioidaan merkittävästi paremmaksi — ja näinhän on ainakin tähän mennessä arvioitu. Muiden maiden pankkisektorin hyväksi kerättävät ylimääräiset vakausmaksut voisivat siis nousta miljardeihin euroihin. Aiemmissä asian käsittelyvaiheissa perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt sopimuksen kokonaisuuden ja siitä tekemänsä valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta merkityksettömänä sitä, että sopimukseen sisältyy siirtymäkautta koskeva järjestely. Perustuslakivaliokunta on myös tuonut toistuvasti lausunnoissaan esille, että Suomen budjettisuvereniteettia tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että monimutkaisilta vaikuttavien järjestelyjen erityispiirteiden vuoksi Suomen vastuut eivät tässä järjestelyssä kasva.

Kristillisdemokraatit ovat myös korostaneet, että vakausmekanismi EVM pitää säilyttää jäsenvaltioiden välisenä järjestelynä ja sen keskeisenä päätöksentekotapana on oltava jatkossakin jäsenmaiden yksimielisyys. Nyt kuitenkin tuo hätätilamenettely ja siinä oleva määräänemmistöpäätöksenteko voivat mahdollistaa tilanteen, jossa Suomi joutuu kantamaan vastuuta hätärahoituksesta, jonka myöntämistä se on itse vastustanut. Miten tämä on sitten sovittavissa yhteen Suomen budjettisuvereniteetin kanssa, sitä asiaa on syytä perustuslakivaliokunnan tarkasti tutkia.

Keskustelu Suomen eduskunnan budjettisuvereniteetista ei ole vain teoreettista. Kristillisdemokraatit kiinnittävät huomiota siihen, että kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen julkisen sektorin takausvastuut ovat korkealla tasolla. Suomen julkisen talouden ja valtiontalouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli EU-maiden korkein Eurostatin vuoden 2018 tilaston mukaan, ja meidän on täällä eduskunnassa huolehdittava siitä, että vastuut ei-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

vät kasva tavalla, joka voisi vaarantaa Suomen valtion mahdollisuuden vastata niistä velvoitteistaan, joita sillä perustuslain mukaan on kansalaisilleen.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeisenä haluan nostaa lopuksi esille tämän EVM:n sääntöjen muutoksen vaikutuksen Suomen Kreikka-vakuuksiin. Asian aiemmissa käsittelyvaiheissa valtiovarainministeriöstä pyydettyssä lisäselvityksessä todettiin: ”Mikäli keskustelu ERVV-tukien siirtämisestä alkaisi, samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen Kreikka-lainan vakuusjärjestelyyn. Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassaolo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen.” Vaikka Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaavat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääoman pienenemisestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, niin on erittäin moitittavaa, että vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyihin ei ole selvitetty etukäteen. ERVV-tukien siirtäminen edellyttää yksimielisyyttä, mutta kuten elpymisrahastopäätöksessä nähtiin, poliittinen paine voi muodostua niin suureksi, ettei vastustajaksi ole. Siksi myös tämän skenaarion taloudelliset vaikutukset olisi mielestäni tullut valtiovarainministeriössä ehdottomasti selvittää, ja tämän terveisen haluan ministerin myötä lähettää ministeriöön.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

19.47 **Ville Vähämäki ps:** Kunnioitettu puhemies! Tässä esityksessä on lähtökohtaisesti kysymys yhteisvastuun kasvattamisesta. Esitykseen sisältyvällä valtiosopimuksella EVM:stä tehdään pankkien viimesijainen tukija. Näin ollen lasku eteläisten jäsenmaiden pankkien löyhästä luotonannosta voi langeta suomalaistenkin maksettavaksi. Pääkysymys kuuluu, voivatko nämä vakauserämekanismiin tehtävät muutokset itse asiassa kasvattaa epävakautta. Olemmeko puhaltamassa kuplan loppuhuipennusta, niin että kuplan puhjettua pankkimiehille jäävät luottolaitosten elinkelpoiset osat ja kansalaisille jää lasku maksettavaksi? Näin on muuten ennenkin käynyt.

Esitys sisältää myös EVM:n ennakkolliseen tukeen sisältyviä muutoksia sekä kevyemmän ehdollisuuden PCCL-luottoihin sekä laajennettujen ehtojen ECCL-luottojen osalta. Muutokset luovat kannustimia tukien nopeampaan takaisinmaksuun sekä ehtojen noudattamiseen. Nähdäkseni nämä muutokset EVM:n jäsenille myönnettäviin luottoihin saattavat olla kannatettavia.

Toinen kysymys, jota täytyy pohtia, on se, kasvattaako valtiosopimuksen hyväksyminen sen todennäköisyyttä, että Suomi joutuu maksamaan lisää pääomia vakauserämekanismille. Me äsken kuultiin se, että vastuut eivät sinänsä kyllä kasva, mutta avainkysymys on se, kasvaako sen todennäköisyys, että me joudutaan maksamaan sinne jotakin. Nähdäkseni näin tulee käymään. EVM:n ennakkolliseen tukeen tehtävien muutosten takia saattaa käydä niin, että tukea haetaan aikaisessa vaiheessa mutta samaan aikaan ei kuitenkaan kyetä tekemään tai vaatimaan näiltä mailta poliittisia toimenpiteitä, joilla talous saataisiin tasapainoon — tai sitten koko talousaluetta kohtaa ennalta tunnistamaton šokki, joka johtaa siihen, että useat jäsenmaat hakevat ennakkollista tukea.

Kiitoksia muuten todella hyvästä esittelystä. Siinä nostitte esille tämän, että EVM:stä tehdään viimekätinen lainoittaja. Viimekätisen lainoittajan pääominaisuus on, että on syvät taskut eli sitä tulivoimaa, jolla pystytään tukemaan lainan hakijoita, ja sillä tulivoimalla luodaan sitä vakautta. No, nyt sitten kysymys kuuluu, onko EVM:llä tosiasiaa kyllin iso kassa, jos tällainen valtava šokki kohtaa useita jäsenmaita. Tämä on se hyvä kysymys,

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

mitä täytyy oikeasti pohtia. Pidän itse asiassa jopa todennäköisenä, että valtiosopimuksen hyväksyminen johtaa entistä löysempään luotonantoon eteläisissä jäsenmaissamme, ja jos ajattelee sitä insentiiviä, mikä siellä pankinjohtajilla on, niin hehän myyvät luottoja ja koettavat itselleen kuitata isoja bonuksia — eivät välttämättä enää siinä vaiheessa ole pankin palveluksessa, kun pankit lähtevät kaatumaan. Kokonaisuudessaan valtiosopimukseen tehtävät muutokset eivät ole hyväksyttävissä.

Puhemies! Sitten tästä jälkimmäisestä esityksestä. Tämä kahdesta hallituksen esityksestä koostuva pankkeja koskeva osio kasvattaa suomalaisten pankkien maksettavaksi tulevia vakaumaksuja huomattavasti. Viime vuonna suomalaiset pankit maksoivat vakaumaksuja 235 miljoonaa, ja esityksen mukaan pankit joutuisivat maksamaan maksimissaan 705 miljoonaa lisävakaumaksuja kolmen vuoden ajan eli yhteensä hiukan yli 2 100 miljoonaa. Tämä on siis vakaumaksukatto. Todennäköisesti tätä vakaumaksukattoa ei tulla saavuttamaan, mutta huomattavia maksuja sieltä suomalaisille pankeille luultavasti on tulossa.

Nähdäkseni suomalaisille pankeille ja sitä kautta kansalaisille langetettava vastuu ja lasku muiden maiden pankkien löyhästä lainapolitiikasta on liian kova. Esityksellä lisätään pankkien yhteisvastuuta pankkiunionissa, mutta viimekätisen laskun pitäisi langeta pankkien osakkeenomistajille sekä sijoittajavastuuta tulisi kasvattaa.

Aivan lopuksi finanssipoliittisesta kehikosta. Käsitäkseni mukaan Suomen kannattaisi luoda oma kanta finanssipoliittikan kehikon uudistamiseksi. Tämä siksi, että ei oltaisi EU:ssa ajopuuna ja oltaisiin ennakkollisesti vaikuttamassa näihin muutoksiin, mitä kuitenkin joka tapauksessa ollaan tekemässä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä poissa, edustaja Myllykoski poissa. — Edustaja Koskela.

19.52 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt olemme muuttamassa olemassa olevaa EVM:n sopimusta. EVM:n yhteyteen perustetaan yhteinen kriisiratkaisurahaston varautumisjärjestely. Nykyisin euroalueella toimivat pankit ovat yhteisvastuullisia toisistaan yhteisen kriisiratkaisurahaston varautumisjärjestelyn kautta.

Jälleen kerran olemme lisäämässä yhteisvastuullisuutta, sitä kuuluisaa solidaarisuutta. Tämä johtaa taas kerran siihen, että jos ja kun tulee riittävän suuri kriisi, niin EVM:n kautta joudutaan myös täällä Suomessa maksumiehiksi. Me tiedämme, että kriisirahastot ja elpymispaketit eivät ole kestävä ratkaisu. Tulonsiirrot liikkuvat lännestä itään ja pohjoisesta etelään. Tukea saaneiden maiden tilanteet eivät kohene, koska tukipaketit pitävät niiden kroonisesti kriisiytyneitä talouden rakenteita pystyssä. Moraalikato kukoistaa, ja harmaan talouden rattaat pyörivät. Italiassakin mafia kiittää.

Kyllä tässä on kysymys taas yhdestä askeleesta kohti liittovaltiota. Suomalaiset pankit joutuvat tulevissa finanssikriiseissä maksamaan muiden pankkien hölmöilyjä. Mikäli pankkien resurssit eivät riitä, niin valtio kutsutaan mukaan maksumieheksi pääomittamaan EVM:ää. Pankeille on tehty stressitestejä, ja tiedämme, että suomalaisilla pankeilla on pus-kureita ja tilanne on meillä suhteellisen hyvä. Ongelmapankit löytyvätkin lähinnä Itä- ja Etelä-Euroopan maista. Pitkässä juoksussa kysymys on siitä, että Euroopan pankkisektori yhteisvastuullisesti pidetään yhdenmukaisena.

Me perussuomalaiset emme voi hyväksyä euromaiden ja euromaiden pankkien yhteisvastuuta. Olemme yksiselitteisesti sitä mieltä, että jokainen maa tai pankki hoitaa omat

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

asiansa, ja mikäli on vaikeuksia hoitaa omia asioitaan, niin se tulee luonnollisesti näkymään korkeampana korkona. Kyllä jokainen tässä salissa tietää, mitä seuraa siitä, kun piikki on auki. Kun kerran sopimuksia tulkitaan tai venytetään, kuten elpymisvälineen kohdallakin tapahtui, niin se on avaus siihen, että kriisiytyvän tilanteen tullen tarpeen mukaan tehdään uusia tulkintoja.

Kuten tiedämme, meidän vastuamme EU:lle ovat erilaisten mekanismien kautta jo nyt yli 51 miljardia. Olemme nettomaksaja, ja viime vuonnakin Suomi maksoi 781 miljoonaa enemmän kuin sai sieltä tuloja. Vastuita, arvoisa puhemies, tulee kaiken aikaa EU:lta lisää. Seuraavaksi kenties ilmaston varjolla solidaarisuusrahasto, mikä olisi seuraava tulonsiirtomekanismi EU-maiden välillä. On hyvä myös huomioida Saksan poliittinen kehitys. Siellä asenne yhteisvastuullisuutta kohtaan on muuttumassa. Tämäkin asia tulee vaikuttamaan myös meidän tilanteeseemme. Yhteisvelka ja -vastuut tulevat lisääntymään. Perussopimus ja pykälät siinä tulevat menettämään merkityksensä. Suomelle jää tässäkin vakavassa leikissä maksajan rooli.

Käsitteillä olevan EVM-sopimuksen tavoitteena on vahvistaa kykyä tunnistaa tulevia riskejä ja kriisejä, samoin tuen hakijan julkisen velan olisi oltava kestävä. Mielestäni kaiken kaikkiaan tässä ostetaan solidaarisuuden lisäksi vain aikaa. Euron kohdalla tunnelin päässä ei ole valoa. Tämä euron ja yhteisvastuullisuuden ympärille rakennettu korttitalo ei tule pysymään pystyssä. Luomme uusia mekanismeja, ja samalla EKP painaa lisää rahaa tyhjästä tarpeen mukaan. Voiko tällainen politiikka olla loputonta? Ei kyllä voi, näin ei voi loputtomiin jatkaa.

Perussuomalaiset ovat valiokunnissa vastustaneet pankkien yhteisvastuumekanismeja ja niiden aikaistamista. Olemme esittäneet, että ehdotusta valtiosopimuksen muuttamiseksi ei puolleta. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vallin.

19.57 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä olevalla esityksellä Euroopan vakausmekanismi EVM ryhtyy Euroopan pankkien viimesijaiseksi tukijaksi. Jos kaikilta pankeilta vuosien varrella kerätyt kriisikassamaksut eivät riitä pelastamaan pankkeja, maksajaksi päätyy EVM eli eurooppalainen veronmaksaja. Kun Välimeren maiden pankit koronapoikkeustoimien jälkeen kriisiytyvät, ensin suomalaiset asiansa hyvin hoitaneet pankit maksavat itsensä kipeäksi. Kun ne eivät pysty enempää maksamaan, loput maksaa suomalainen veronmaksaja. Se on Suomen rooli EU:ssa: maksaja.

Arvoisa puhemies! Mikään tässä ei ole uutta. Kun yhteisvaluuttaa oltiin luomassa, euron perustamiseen johtaneessa Werner-raportissa vuonna 1970 kerrottiin, että talous- ja rahaliitto toimivat hiivana poliittisen unionin syntymiselle, jota ilman yhteinen raha ei voi selvitä. Eli jo 50 vuotta sitten tiedettiin, että euro ei kestäisi ilman liittovaltiota mutta liittovaltio on poliittisesti mahdoton. Siksi ajateltiin, että kriisien varjolla askel askeleelta liittovaltio olisi toteutettavissa — vastoin äänestäjien tahtoa, vastoin vaalipuheita. Meille on syötetty pajunköyttä silmää räpäyttämättä. Demareille, vihreille ja vasemmistolle tämä kelpaa, koska kyseessä on velalle ja alamaisuudelle rakennettu suurvaltaprojekti.

SDP:n puheenjohtaja ja pääministeri Paavo Lipponen junttasi 90-luvulla Suomea euromaaksi niin, että asiantuntijoilla korvia punotti. Tässä salissa hän lausui huhtikuussa 1998 näin: ”Keskusta väittää, että yhteisvaluutan käyttöönotto merkitsee — miten se oli, edustaja Kääriäinen? — julmaa liittovaltiokehitystä. On se tosi julmaa! Näinkö te siellä Ylä-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Savossa, edustaja Kääriäinen, tätä asiaa esittelette? Tämä on pimeää pelottelua, tämä on pimeää pelottelua. Te maalaatte mörön seinälle ja joudutte sitä sieltä itse vielä pyyhkimään.”

Kokoomuksen ja keskustan sisältä kuuluu välillä epäileviä ääniä, että onko tämä raha-liitto ja EU ihan sitä, mitä meille luvattiin. Edustaja Juha Sipilä kertoi 2012 vasta valittuna keskustan puheenjohtajana, että Suomessa pitää järjestää kansanäänestys, jos Suomi liittyy eurobondiin eli euromaiden yhteiseen velkaan. Hänen mukaansa oli selvää, että suomalaiset ovat ikuisesti maksajia, jos myönteinen päätös tehdään. Sipilä pelkäsi, että Suomen linjasta päätetään eduskunnassa vasta, kun mitään ei ole enää tehtävissä. Sipilän mukaan Suomi on koko ajan valmiimpi siihen, että EU:sta tulee liittovaltio. Tänään te keskustalaiset tuskin saatte sanaa suustanne tästä aiheesta ja ruoskitte rehellisyyteen syyllistyneitä miestä, Hannu Hoskosta.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentti Sauli Niinistöltä kysyttiin 2014, olisiko Suomen pitänyt jäädä euron ulkopuolelle. Niinistö vastasi: ”Ei siinä pöydässä, jossa me euroa teimme, kukaan olisi uskonut, mihin euro päätyy. Tämä on toisenlainen euro. Jos se olisi ollut tiedossa, sellaista euroa ei olisi syntynyt siinä pöydässä.” Näin siis ennen EKP:n rahan painamista, ennen koronakriisin elpymispaketiksi kutsuttua Suomen-kuppauspakettia, ennen Suomen suostumista EU:n yhteiseen velkaan, alijäämään, yhteiseen työttömyysvakuutuskassaan ja pankkiunioniin. Tällaisesta huijauksesta ei voi seurata mitään hyvää. Te syytätte meitä populismista, kun me huomautamme virheistänne. Miten te kuvittelette, että kansanvallan halveksimisesta syntyvä liittovaltio voisi toimia, kun sen legitimiteetti on rakennettu tällaiselle pohjalle? Historia ei unohda tällaista.

Arvoisa puhemies! Suomesta tulee tällä menolla Euroopan ydinvoimapuisto, hiilinielu ja pakolaisleiri, kreikkalaisten eläkkeiden maksaja, Italian säästöpankkien takaaja, Saksan ja Ranskan johtajien kuuliainen alamainen. Joulupukin maankin omistaisi luxemburgilainen sijoitusrahasto. Näin ei tarvitsisi olla. Meillä voisi olla valoisa tulevaisuus, tulevaisuus, jossa jokaiselle kansallisvaltiolle kuuluvat asiat olisivat todellisuutta: itsemääräämisoikeus, vastuu vain omista veloista ja menoista, rajavalvonta, itsenäinen rahapolitiikka. Herätkää ja selittäkää nämä asiat äänestäjille rehellisesti. Myöntäkää ja korjatkaa eurovirhe. Haluan uskoa, että teistä on sellaiseen kunniallisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

20.02 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Käsillä olevien esitysten 99 ja 100 tavoitteena on kehittää Euroopan vakausmekanismin toimintaa. Esitykset pyrkivät vastaamaan hallitusohjelman tavoitteisiin varautua tuleviin kriiseihin luomalla taloutta vakauttavia ja kriisivalmiutta parantavia järjestelmiä. Finanssisektorin sääntelyä kehitetään sijoittajavastuun toteuttamiseksi. Samoin valtioiden taloudellista vastuuta pankkisektorin virheistä vähennetään. On ollut mielenkiintoista kuunnella edeltäviä puheenvuoroja, ja tuntuu kuin olisimme lukeneet aivan eri asiakirjoja.

Arvoisa puhemies! Rahoituskriisien ehkäisyssä on tärkeää vastuiden oikeudenmukainen jakautuminen. Uudistuksessa on tavoitteena pienentää veronmaksajien riskiä ja kasvattaa pankkien omaa vastuuta. Rahoitusvakausviraston mukaan uudistuksella alennetaan merkittävästi riskiä myös siitä, että yhden luottolaitoksen kriisintarkaisun kustannukset tulisivat muun pankkisektorin maksettaviksi tai että luottolaitos pelastettaisiin julkisin varoin veronmaksajien kustannuksella. Omistajien ja sijoittajien vastuun kasvattaminen suhteessa julkiseen riskiin on oikea suunta.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Mitä jäsenvaltioiden vastuisiin tulee, Vesa Vihriälä toteaa valtiovarainvaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa: ”EVM:n valtuutus luotottaa kriisinratkaisurahastoa ei lisää EVM:n kautta syntyvää tappioriskiä jäsenvaltioille.” Lisäksi on otettava huomioon, että jäsenvaltioiden edellytykset suojautua kriiseiltä ja vaikuttaa kriisien seurauksiin vaihtelevat huomattavasti. Kriisien tehokkaampi ennaltaehkäisy on kaikkien eurooppalaisten etu. Samalla on kiinnitettävä huomiota kriisiytyneiden valtioiden taloudellisten toimintamahdollisuuksien parantamiseen niiden kurittamisen sijaan.

Arvoisa puhemies! EU:n taloussääntöjen sekä niiden tulkinnan uudistaminen on EVM:n mielekkään soveltamisen ennakoehdot. Esimerkiksi EU:n talouskomissaari Paolo Gentiloni totesi toissa viikolla, että valtionvelan sääntelyä täytyy muuttaa realistisemmaksi. Vanhat säännöt eivät sovi nykyaikaan eivätkä palvele sisällöllisesti tavoitteellista talouspolitiikkaa tai ilmastopolitiikkaa. Mikäli EVM säilyy merkittävänä kriisinhallintavälineenä, tulee siihen sisällytetyn velkakestävyuden arvioinnin olla realistinen eikä tuen ehtojen tule olla julkista taloutta kurjistavia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä. [Sari Essayah pyytää työjärjestyspuheenvuoroa] — [Katkos äänitallenteessa] ...ei tunne sellaista työjärjestyspuheenvuoroa. — No niin, edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.06 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys piti katkaista, ja sitä kohtalonyhteyttä nyt katkaistaan sillä tavalla, että valtiot asetetaan pankkien viimekätisiksi takaajiksi tällaisen rahoitusjärjestelyn kautta — erikoista kohtalonyhteyden katkaisemista. Samalla tulee pankeille vähän lisää maksettavaa vakaussmaksuista, niille pankeille täällä meillä, jotka ovat hoitaneet asiansa kunnolla. Ne joutuvat maksamaan niiden pankkien maksuja, jotka eivät ole hoitaneet asioitaan kunnolla.

EU:sta sanotaan, että se on kansainvälistä sääntöperäistä yhteistyötä, mutta se ei kuitenkaan perustu minkäänlaisiin sääntöihin, joita pidettäisiin tai noudatettaisiin tositalanteissa. Viime kädessä kansainvälisyys tarkoittaa sitä, että ne kansallisvaltiot maksavat, joilla nyt sattuu olemaan rahaa maksaa. Sanotaan, että EU on meille luontainen viiteryhmä, mutta nyt meille kuitenkin on koitunut 51 miljardin vastuut, takausvastuut EU:lle, ja ne vastuut aina vain kasvavat. Eli sellainen viiteryhmä meillä on, joka vie meiltä rahat.

2010-luvun alussa tehtiin kauaskantoisia päätöksiä, joiden seurauksia me nyt tässä kymmenen vuotta myöhemmin tai ylikin lusikoimme tässä salissa istuessamme. Tämä on ikään kuin sellainen šakkipeli, jossa olemme jatkuvasti vuosien kuluessa vaihtaneet torneja sotilaisiin, tappiosuhde viiden suhde yhteen — eikö se ole aika lailla kurannti tämän asian suhteen?

Jäljellä ei ole enää kovin hyviä vaihtoehtoja. Nyt puhutaan lähinnä aiheutetun vahingon minimoinnista ja siitä, mitä voitaisiin tehdä mahdollisimman vähän huonosti, ei siitä, mitä voitaisiin tehdä hyvin. Päätöksiä kuitenkin täytyy tehdä tässä päivässä, ja niiden täytyy perustua niihin lähtökohtiin, mistä nyt politiikkaa tehdään ja mikä on mahdollista, eli nyt ihan konkreettisena ratkaisuna se, että täytyisi olla perälauta näihin päätöksiin, mitä nyt tehdään. Me emme saa takaisin näitä takauksia, vakuuksia, joita olemme aiemmin asettaneet, mutta tulevaisuudessa meidän täytyy vastustaa uusia vastuiden tai pääomien siirtoja. Yhtään uutta rahaa, yhtään uutta vastuuta näihin ei enää saa muodostua. Sen on riitettävä, mitä siellä nyt tällä hetkellä on.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Ja toinen asia on, että kaikkea määräysvallan siirtoa EU:lle näissä asioissa täytyy ehdottomasti vastustaa siinä määrin kuin se tällä hetkellä on mahdollista, niissä asioissa, missä ei ole käytössä määräenemmistöpäätöstä, koska EU on muuttunut tuosta 2010-luvun alustakin aika lailla siinä merkityksessä, että Britannia lähti sieltä pois, ja tavallaan päänavaus sosiaaliunionille, tulonsiirtounionille, on ihan toisella tavalla mahdollinen, kun Britannia sitä ei ole enää vastustamassa. Tästähän Ranska ja Italia näyttivät Espanjan kanssa yhteistyössä esimerkkiä koronavuorissa kuppamalla tämän elvytyspaketin pohjoisen EU:n mailta ja euromailta, ja Saksa siihen alistui. Koska Saksalla oli omia taloudellisia intressejään pankkien suhteen näissä kyseisissä maissa eikä Britannia enää ollut sitä vastustamassa, niin Saksan ehkä oli helpompikin alistua.

Ja huonot uutiset: Saksan alistuminen tulee väistämättä jatkumaan. Saksan tuleva liittokansleri tulee väistämättä käytännössä olemaan tulonsiirtounionimyönteisempi kuin jopa Merkel tällä hetkellä. Pääehdokkaat kaikissa puolueissa ovat myönteisempiä tulonsiirtounionille, ja me tiedämme sen, että jos Saksa siihen lähtee mukaan, niin Suomen hallituksen puheet sen suhteen, mitä Suomi siellä estää tai ei estä, ovat varsin turhia. Eli nyt liinat kiinni, kaikki mahdollinen vastustus käyttöön, mikä meillä ikinä on edelleen mahdollista. Tätä edellytän tämän asian käsittelyssä ja hallituksen toiminnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Noin yleisenä huomiona totean, että valiokunnassa kesken olevia asioita ei sovi siteerata täällä salissa, elleivät ne ole julkisia asiakirjoja. [Pia Lohikoski: Anteeksi!] — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

20.10 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Käsittelen tätä EU:n pankkisektorin kriisintarkaisurahaston aikaistamista eli järjestelyä, jossa eurooppalaiset pankit kantavat vastuuta yhdessä. Käytännössä siis meidät viedään mukaan takaamaan eurooppalaisten pankkien riskejä etuajassa ja vielä vastoin finanssialan omaa kriittistä näkemystä.

Ja huomionarvoista tässä on aiempi linjaus niin euroryhmältä, valtioneuvostolta kuin myös eduskunnalta, että mukaan voidaan mennä etuajassa vain sillä ehdolla, että eurooppalaisten pankkien riskitasot ovat laskeneet riittävästi. Nyt uudistus on tulossa voimaan kuitenkin jo alkuvuonna 2022, ilmeisesti tammikuussa vielä, pari vuotta suunniteltua aiemmin, vaikka on selvää, että euromaiden pankkisektorien riskitasojen välillä on merkittäviä eroja. Toinen murhe on vielä riskien läpinäkyvyys, eivät edes pelkästään nämä koronatoimet vaan myös löysä rahapolitiikka ja finanssipolitiikka ylipäätänsä ja myös viimeisten parin vuoden aikana finanssisektorilla tehty lukuisten diilien määrä ja useat uudenlaiset instrumentit, mitkä lisäävät rahoitussektorilla ylipäätänsä riskejä.

Mutta mitä tapahtui? Vielä loppuvuodesta 2019 valtioneuvostolla oli kanta, että kun Euroopan komissio esittää arvionsa riskien vähenemisestä, Suomi arvioi tällöin myös itsenäisesti riskien vähenemistä ja tämän arvion pohjalta vasta harkitsee yhteisen varautumisjärjestelmän aikaistettua käyttöönottoa. Ja kun tarkastellaan eduskunnan kantaa, niin talousvaliokunta marraskuun lopussa totesi, että sovitusta siirtymäajan vaiheittaisesta etenemisestä ei tule poiketa vaan itse asiassa pikemminkin jäljellä oleva siirtymisaika tulee käyttää täysimääräisesti ja tehokkain kansallisin ja pankkien omin toimin riskien vähentämiseksi. Mutta sitten kuitenkin, kun asia tuli EU-tasolla päätettäväksi loppuvuodesta 2020, asiaan otettiin — kuten aavistelinkin ja kuten nyt myös ministeri sanoi — poliittinen kokonaistarkastelu, eli aikaisemmilla vaatimuksilla pankkien riskitasojen alenemisesta käytännössä pyyhittiin pöytää niin hallituksessa kuin myös hallituspuolueiden edustajien äänenenemis-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

töllä eduskunnan valiokunnissa. Me perussuomalaiset tietysti jätimme valiokunnassa silloin eriävän mielipiteen.

Käytännössä valtioneuvoston ja eduskunnan aikaisemmat kannat olivat siis yhtä sanahelinää. Mikäli pankkien riskitasot olisivat alentuneet, Suomi olisi mennyt mukaan aikaisetetusti, ja vaikka riskitasot eivät sitten alentuneetkaan, Suomi menee mukaan silti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vanhanen, olkaa hyvä. — Tämä on viimeinen puheenvuoro tähän tällä aikataululla.

20.13 Matti Vanhanen kesk: Arvoisa puhemies! Emmehän me elä ideaalimaailmassa, ja luulen, että meiltä kaikilta löytyy hyvinkin kriittisiä analyyseja ja arvioita eri vaiheissa eurojärjestelmästä, sen puutteista. Nyt tässä esityksessä on kyse siitä, että kun sopimusmuutos on jo sitovasti päätetty, voidaanko sen voimaantuloa vakautta luomalla aientaa kahdella vuodella. Aikaisemmin oli arviot siitä, ovatko pankkien riskitasot riittävästi alentuneet — se on juuri niin, niin kuin tässä monessa puheenvuorossa on käsitelty. Mutta nyt jos arvioi näitä aiennusvuosia, ne osuvat todennäköisesti juuri niiksi vuosiksi, jotka ovat tämän vuosikymmenen parhaan talouskasvun aikaa Euroopassa. Ja tähän kyllä tällainen vakautta lisäävä järjestely minusta ajallisesti sopii ja istuu hyvin.

Suomen pitkä linja on ollut ainakin noin vuosikymmenen ajan se, että irrottaisimme veronmaksajia siitä vastuusta, joka niillä pankeista on ollut, ja korostamme omistajien ja sijoittajien vastuuta. Ja sitä tässä ollaan tekemässä, että omistajat ja sijoittajat maksavat, jos pankki joutuu ongelmiin. Se on se iso kuvio tässä. Meillä on itsellämme tästä eduskuntasalista liikaa kokemuksia siitä, millä tavalla pankkikriisit vyöryvät myös Suomeen, jos ne ovat vyöryäkseen. Pankkimaailma on sillä tavalla sidoksissa toisiinsa. 90-luvun laman aikana veronmaksajat maksoivat todella paljon pankkikriisistä. Finanssikriisissä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä tämä sali päätti muistaakseni 50 miljardilla taata, veronmaksajien rahoilla, suomalaiset pankit, ja lisäksi annoimme valtuudet kai 4 miljardin oikeuteen pääomittaa pankkeja.

On hyvä, että eurooppalaisella tasolla löytyy järjestelmä, jossa veronmaksajien vastuu siirrytään pankkien ja niiden omistajien ja sijoittajien vastuuseen. Se myös ennaltaehkäisee, se luo tiettyä markkinakuria. Omistajat ja keskeiset sijoittajat joutuvat kontrolloimaan aidosti pankkia, koska heidän omista rahoistaan siinä on kyse.

Kannatan tätä aiennusta. Se osuu nyt oikeaan hetkeen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vakauseräsiirron ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2021 vp

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Asian käsittely on keskeytetty 7.9. pidetyssä istunnossa. Nyt keskustelu jatkuu. Äsken kuultiin jo asian esittely, ja mennään sitten keskustelussa eteenpäin. — Edustaja Suomela poissa. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.16 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkan tästä äsken keskustellusta esityksestä hallituksen esitykseen 100 ja oikeastaan tähän mielenkiintoiseen kahden vuoden aikaikkunaan, josta on kysymys:

On tietenkin totta, että — muistaakseni jo vuonna 2013 — Suomi on sitoutunut tähän mutta tosiaan, kuten vaikkapa edustaja Puisto täällä puheenvuorossaan totesi, valtioneuvosto on pitkään korostanut sitä, että Suomi tekee itsenäisesti sen arvion, ovatko pankkien riskit vähentyneet. Tietenkään tästä kahdesta vuodesta, millä nyt tähän aikaistettuun kriisiratkaisurahastoon mennään, ei ehkä elämää suurempaa poliittista kysymystä sitten eurooppalaisella tasolla kannata tehdä, mutta on sillä tietty periaatteellinen taso, koska nyt tähän mennään kuitenkin keskellä koronavirusta. Vaikka, kuten edustaja Vanhanen tuossa äsken sanoi, nämä vuodet tietenkin nyt vaikuttavat olevan ihan hurjaa talouskasvun aikaa, kun kaikkialla elvytetään paljon, niin se syvä ongelma, mikä meidän eurooppalaisessa pankkijärjestelmässä siltikin on, on se, että meillä on isoja euromaita täynnä pieniä pankkeja, jotka eivät ole välttämättä ollenkaan sillä vakavaraisuustasolla, jolla me täällä Suomessa ajattelemme pankkien olevan nimenomaan sen takia, että meillä on niin karvaat omakohtaiset kokemukset 90-luvun pankkikriisistä ja me olemme kantapään kautta täällä tehneet ne fuusiot.

No ei varmastikaan Espanjassa tai Saksassa tulla tekemään näiden pienten pankkien fuusioita sen seurauksena, mitä Suomen eduskunnassa sanotaan, mutta kun Suomi kuitenkin on varsin joustava ja varsin myötäsukaisesti monia asioita käsitellyt eurooppalaisella tasolla europöydissä — se on herättänyt Suomessa paljon kritiikkiäkin, mutta me olemme kuitenkin nimenomaan sitä poliittista kokonaisharkintaa käyttäen niihin menneet — niin toivoisin, että Suomi myös pitäisi sitten näitä sääntöpohjaisia periaatteita esillä. Ja tämä liittyy kyllä sitten varmasti myös alkavaan keskusteluun finanssipoliittisista säännöistä, joihin tällä viitattiin.

Pidän ihmeellisenä sitä kritiikkiä, jota on nyt esitetty, että Suomi ei voisi osallistua ennakkovaikuttamiseen. Mehän korostamme kaikkialla aina kansainvälisiä sopimuksia ja niiden noudattamista, mutta eurooppalaisessa talouspolitiikassako me emme sitten noudattaisikaan tai korostaisikaan sitä talouspoliittista, finanssipoliittista kehikkoa? Epäilen valitettavasti, että monet niistä euroon liittyvistä ongelmista ovat itse asiassa poliittisia, vaikka meidän pitäisi ajatella niitä taloudellisesti. Mutta siinä vaiheessa, kun poliittiset intohimot tulevat taloudelliseen keskusteluun, me emme saa korjattua näitä ilmeisiä ongelmia, jotka ovat vaikkapa tämänkin esityksen taustalla, liittyen siihen, että kaikki maat eivät ole laitta-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

neet pankkisektoriaan kuntoon. Tämä tulee näkymään myös finanssipoliittisessa keskustelussa, että maat eivät noudata talouspolitiikan sopimuksia, [Puhemies koputtaa] ovat ne minkälaisia tahansa, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että täällä on nyt ilmeisesti hankaluuksia tässä näytössä, mutta edustaja Suomela todettiin äsken poissaolleeeksi. Edustaja Hoskonen poissa, edustaja Myllykoski poissa. — Nyt edustaja Essayah, olkaa hyvä.

20.19 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ihan sen takia, että haluan kyllä kiittää edustaja Kulmunia tästä erinomaisesta puheenvuorosta. Hän nimenomaisesti nosti esille sen, mikä tässä juuri tähän hetkeen liittyvässä nopeutetussa menettelyssä on ongelmana: me emme tiedä, mikä se Euroopan pankkisektorin tilanne tällä hetkellä on. Monissa maissa nämä tällaiset velkamonitoriot ovat vasta loppuneet, ja tällä hetkellä ollaan aika epävarmoja siitä, mikä on se pankkisektorin kunto, mikä sieltä sitten lopunviimeksi on paljastumassa.

Todellakin näen, että sellaisissakin maissa, mistä me Suomessa ajattelemme, että ne ovat kansantalouden kannalta hyvässä kunnossa, kuten Saksa ja Itävalta — jolla on ollut jo aiemmin näitä erilaisia pieniin pankkeihin liittyviä ongelmia, liittyen jopa ihan pankkien läpinäkyvyyteen, mahdolliseen rahanpesuun ja muuhun vastaavaan... Mutta esimerkiksi saksalaisissa pankeissa on paljon sitä pientä sparbankenia ja landesbankenia ihan niin kuin meillä silloin ennen omaa pankkikriisiämme: joka kylästä löytyy viiden kuuden eri ryhmittymän pankki. Siinä mielessä tämä tällainen resoluutio näiden pankkien osalta on vasta edessä, ja siksihän Saksa on edistänyt EU-pöydissä sellaista ajatusta, että voitaisiin näitä yhteisvastuullisia varoja myöskin lähteä sitten näiden pk-sektorin pankkien alas ajamiseen käyttämään, ja siinä mielessä tässä on oltava äärimmäisen tarkkana.

Tässä yhteydessä haluan edustaja Kulmunin tavoin kiittää ministeri Saarikkoa siitä, että olette olleet nyt mukana tässä kahdeksan maan yhteisessä julkilausumassa nimenomaisesti kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöihin palaamisesta. Siellähän todellakin on kyllä niitä säännöksiä, joita silloin pankkikriisin jälkitiimellyksessä tehtiin — on twopackiä, sixpackiä — ja joissa on hyvin epärealistisia tapoja suhtautua jäsenmaitten velkaantumisen ikään kuin takaisin kirkomiseen, koska siellä on ollut sääntelyä, joka jopa hyvän kasvun olosuhteissa olisi hyvin haasteellista toteuttaa, saatikka sitten näissä tilanteissa. Ja varmasti löytyy sellaista asetustasoista sääntelyä, jota on syytä tarkastella, onko se todellakaan tätä päivää ja ylipäättänsä millään tavalla realistista toteuttaa. Mutta on tärkeää, että se päälinja tulisi niin kuin ennakoivasti nyt Suomeltakin selväksi. Ihmettelen sitä, että hallituksen sisällä se on jo herättänyt kritiikkiä. Siellä vasemmistopuolueet ovat jo kritisoineet ministeriä siitä, että tässä asiassa on haluttu olla vaikuttamassa.

Nyt on kaksi valtavan isoa asiaa Euroopan unionissa tapahtumassa: Edellisessä keskustelussa puhuttiin puolustuselonteosta ja sen yhteydessä siitä, mitä tapahtuu eurooppalaisessa puolustuksessa. Toinen on tämä, mitä tapahtuu finanssipoliittisissa säännöissä ja eurooppalaisessa taloudessa. Näissä on oltava ennakoivasti, etunenässä, vaikuttamassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

20.23 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani lyhyesti tukea edellisten puhujien tavoin sitä, että Suomi nyt teki edes jotakin sen eteen, että näitä vakaussääntöjä noudatettaisiin jatkossa — oli siinä työssä toivoa tai toivottomuutta sitten tulevaisuudessa, niin on silti syytä puhua silloin, kun on puhumisen aika. Ja ihmettelen myös sitä, kuinka tätä voidaan hallituksen sisältä vastustaa, kun me juuri olemme hyväksyneet eduskunnassa yksimielisesti sellaiset ponnet, joissa hallitus veloitetaan eduskunnan toimesta vaatimaan näiden sääntöjen noudattamista ja vakaussopimusten noudattamista.

Siitä olen samaa mieltä, että näitä jo valmiiksi epämieluisia uudistuksia, joita ei sinänsä pitäisi edes koskaan tehdä, nyt aikaistetaan ihan puhtaasti poliittisin syin, poliittisen paineen takia, tilanteessa, jossa vasta jaetaan näitä niin sanotun elvytyspaketin rahoja. Ja kun on paljon liikkuvia osia, paljon muuttujia, paljon mahdollisia uusia vastuuta, niin tässä tulee vähän sellainen puhalluksen maku, että vedetäänkö tässä nyt, viedäänkö päätöksiä läpi kiireen varjolla miettimättä, mihin ne kokonaisuudessaan johtavat, kun nämä kaikki asiat toteutuvat nyt yhtä aikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä ministeri Saarikko, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

20.24 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta, hyvät kollegat.

Ensinnäkin ihan pari sanaa aihetta sivuten täällä esiin nousseesta finanssipoliittisesta säännöstöstä ja tästä kahdeksan EU-jäsenmaan julki lausumasta omasta kannastaan vaikuttamistyöhön, jota tuon säännöstön paluun äärelle kahdeksan maata halusivat toteuttaa. Se oli viesti siitä, että komission on syytä kuunnella kaikkia jäsenmaita. Se oli huolen ilmaus siitä, että ei ole itsestään selvää, että vanhaan sääntömaailmaan halutaan palata. Se oli myös realistinen kuvaus siitä, että ehkä aivan sellaisenaan ei ole mielekästäkään siihen palata kaikkine yksityiskohtineen. Mutta pidän perusajatuksena tärkeänä Suomen osalta sitä, että me kykenemme saamaan kansalliset kannat riittävän selviksi ajoissa asiassa kuin asiassa, jotta me voimme EU:n suuntaan vaikuttaa. Valtavan monessa kysymyksessä isoista asioista meillä kuitenkin on verrattain hyvä yhteisymmärrys myöskin parlamentin sisällä — viittaa vaikkapa tähän ilmastokeskusteluun. Mutta samalla on hyvä todeta, että tämä kaikki on vasta hyvin alkutekijöissään EU:ssa eikä yksittäinen kirjelmä tai mielipidekirjoitus asiasta vielä mitään ratkaise, lopputulos on monen mutkan takana — Saksan vaalienkin nyt ensi alkuun ja siitä eteenpäin. Eli katson perustelluksi, että Suomi tätä vaikuttamistyötä tekee.

Sitten haluan kuvata tätä pankkisektorin merkitystä Suomelle vielä toistaen sen huomion vuoden 2019 arviosta, että pankkisektorin koko Suomessa on suhteessa bkt:hen erittäin suuri, sillä tavalla, että ainoastaan Ranskassa pankkisektorin suhteellinen koko on suurempi kuin Suomessa. Eli tällä kaikella, mistä nämä hallituksen esitykset kertovat, on merkitystä myös Suomen kannalta — siitä huolimatta, että jaan täysin esimerkiksi edustaja Kulmunin arvion siitä, että suomalaiset pankit on aikanaan kyllä laitettu kuntoon. Eli meillä pankkisektori on kuitenkin verrattain suuri.

Täällä tuli paljon monenkirjaviakin väitteitä joissain puheenvuoroissa, ehkä vähän tätä asiaa nyt laajentaen, ja aivan pari niistä ehdin tämän ajan puitteissa korjaamaan.

Ensinnäkin yhteisvastuu syventävistä järjestelyistä: Suomen vastuut eivät näiden muutosten myötä kasva, Suomen pääomaosuuteen ei tehdä muutoksia. Päinvastoin muutokset-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

la pyritään varmistamaan, ettei EVM voisi jälleenrahoittaa kestäväntä velkataakkaa ja että mahdollisen pankkituen maksaminen takaisin olisi tulevaisuudessa koko pankkisektorin vastuulla eikä yksittäisen pankin, kuten aiemmin.

Toisekseen, kuten täällä keskustelussa on todettu, muistutan vielä siitä, että tästä varautumisjärjestelmän kehittämisestä on sovittu jo vuonna 2013, ja silloin sitouduttiin vuoteen 23. Nyt on kysymys kahden vuoden aikaistamisesta. Ja niin kuin edustaja Vanhanen täällä hyvin perusteli, se osuu nyt myöskin ajankohdaltaan vaiheeseen, jossa katsottiin tämä hyväksyminen mahdolliseksi.

Täällä esitettiin myös arvio siitä, että järjestely vesittäisi pankkiunionin perusajatusta itsestään ja lisäisi pankkien ja valtion kohtalonyhteyttä. Minä ajattelen, että jos näin ajattelee, niin tämän perusajatusta ei silloin ole ihan täysin hahmottanut, koska ei kriisintarkkailurahastolla eikä sen varautumisjärjestelyllä muuteta tätä perusajatusta pankkiunionista ja sen kriisin ratkaisusta, sitä, että kaatuvista pankeista aiheutuvat kustannukset ovat finanssialan eli pankkien [Puhemies koputtaa] itsensä eikä veronmaksajien, siis valtion, harteilla. Ensin on pankin omistajien ja sijoittajien vastuu, ja jos se ei riitä, käytetään rahastoa, ja jos se ei riitä, voidaan turvata [Puhemies koputtaa] EVM:ään perälautana, ja tämän mahdollisuuden olemassaolo ehkäisee talletuspakoa ja siten vahvistaa vakautta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 5. asiakohdassa]

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 21/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, tiivis esittely, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.28 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan yksimielisen mietinnön. Ehdotuksen taustalla on koronaviruspandemiasta aiheutunut matkailualan tilanteen pitkäkestoinen vaikeutuminen, kuten kaikki tiedämme. Talousvaliokunta pitää tätä hallituksen esitystä tarpeellisena ja puoltaa siihen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Talousvaliokunta pitää tärkeänä tukea matkailualan toimivuuden jatkuvuutta yli pandemia-ajan, ja nyt käsiteltävänä oleva ehdotus tukee osaltaan tätä tavoitetta.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että yrityksiä on tuettu pandemian aikana myös soveltamisalaltaan yleisillä tukijärjestelmillä, erityisesti niin sanotun kustannustuen kautta. Talousvaliokunta on pitänyt vallitsevissa poikkeuksellisissa olosuhteissa perusteltuna hyvittää ja lievittää yritysten menetyksiä erityisesti sellaisilla toimialoilla, joilla elinkeinon harjoittaminen on viruksen tartuntatilanteen ja sen vuoksi asetettujen rajoitusten vuoksi merkittävästi vaikeutunut.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan nyt käsitellyn kaltainen viranomaismaksu voisi periaatteessa kuulua kustannustuesta korvattavien joustamattomien kulujen piiriin. Kustannustuki ei kuitenkaan ole sellainen tukijärjestelmä, jolla olisi voitu kattavasti kompensoida nyt tarkasteltavana olevia, koko vuoteen 2020 kohdistuvia maksuja, koska valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta vain kaksi kuukautta, marras—joulukuu 2020, kuului kustannustuen piiriin.

Tässä talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä nousi esiin lukuisissa asiantuntijapuheenvuoroissa tarve harkita maksusta luopumista myös vuoden 2021 osalta, ja valiokunta kävi keskustelua myöskin tarpeesta ulottaa tuki vuodelle 2021. Pohdimme sitä, olisiko se pitänyt jo sisällyttää hallituksenkin toimesta tähän esitykseen. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan myös vuoteen 2021 kohdistuvat maksut ovat tulossa maksettavaksi vielä tämän vuoden aikana, jolloin talousvaliokunta pitää perusteltuna arvioida tarvetta maksun perimisen lykkäämiseen ja maksusta luopumiseen tämänkin vuoden osalta. Tässä harkinnassa tulee kiinnittää huomiota alan toimintaympäristön, yritysten liiketoiminnan ja taloudellisen tilanteen kehitykseen sekä arvioida maksusta luopumisen suhdetta muihin tukimuotoihin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella vuoden 2021 osalta tilannetta helpottaa maksukyvyttömyysmaksun maksun määräytyminen edellisvuoden maksupakettiliikevaihdon perusteella, mutta erityisesti valvontamaksun perusteena oleva vuoden 2020 korkein vakuuden määrä voisi johtaa toteutuneeseen toiminnan laajuuteen nähden varsin korkeisiin maksuihin.

Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 102/2021 sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitoksia, puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 102/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 81/2020 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu ja esittelypuheenvuoro, edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Keskustelu

20.32 **Mia Laiho kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella esitetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:ää muutetaan siten, että terveydenhuollon palvelujen lakisääteinen maksuttomuus laajennetaan koskemaan kaikkia alle 18-vuotiaille annettavia terveydenhuollon palveluita. Pääsääntöisesti hän alaikäiselle tarjottavat terveystulokset ovat maksuttomia, mutta asiakasmaksulain mukaan alle 18-vuotiailta on voitu periä maksua aikaisemmin erikoissairaanhoidosta, päivä- ja yöhoidosta, kuntoutushoidosta, päiväkirurgisista toimenpiteistä, yksilöfysioterapiasta ja poliklinikkakäynneistä lukuun ottamatta käyntiä yhteispäivystyksessä. Lisäksi maksun on saanut periä terveydenhuollon ammattihenkilön antamista todistuksista ja lausunnoista, jos ne eivät liity potilaan hoitoon, yksityislääkärin läheteellä tehtävistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista sekä sairaankuljetuksesta.

Maksun perimisen kannalta palvelun käyttäjän iällä on merkitystä, sillä maksujen periminen terveystuloksista alaikäiseltä on pääosin kiellettyä tai rajoitettua. Maksun perimistä on rajoitettu hoitopäivien mukaan, mutta alaikäiseltä on voitu periä maksua laitoshoidosta. Laitoshoidossa, päivä- ja yöhoidossa ja kuntoutushoidossa terveystuloksissa tai sairaalassa tai sen toimintayksikössä alle 18-vuotiailta on voinut periä maksun korkeintaan seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa. Ja sama rajaus koskee sekä lyhytaikaista että pitkäaikaista laitoshoidoa.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus antoi asiakasmaksulain osittaisen uudistuksen vuonna 2020, ja se on käsitelty valiokunnassa, ja se astui voimaan viime heinäkuun alusta. Positiivista siinä oli se, että alaikäisten poliklinikkakäynnit erikoissairaanhoidossa tulivat tämän maksuttomuuden piiriin, mutta sen ulkopuolelle jäi vielä useita lasten terveydenhuollon maksuja.

Palveluiden maksuttomuus on tärkeä tekijä erityisesti alaikäisten lasten yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulmasta. Erityisesti pienituloisten perheiden kohdalla palveluiden maksuttomuudella voidaan keventää lapsen sairastamisesta aiheutuvaa maksutaakkaa. Jos hoito saadaan ajoissa ja matalalla kynnyksellä, voidaan ehkäistä myös suurempien ongelmien syntymistä. Yhdenvertaisen terveystuloksiin pääsyn pitäisi olla kaikille mahdollista toimeentulosta riippumatta. Olisi tärkeää, että yhdenkään perheen ei tarvitse miettiä esimerkiksi sitä, miten kauan lapsi voi sairaalassa olla, jos tarvitsee hoitoa, tai kuinka paljon käydä kuntoutuksessa, jos se vaikuttaa perheen taloudelliseen tilanteeseen.

Edellisen, Sipilän hallituksen aikana suunniteltiin terveydenhuollon palveluiden maksuttomuutta alaikäisille, ja tämä olisi kustantanut 32 miljoonaa euroa. Nyt Marinin hallitus hyväksyi siis poliklinikkamaksut maksuttomuuden piiriin, mutta osa palveluista jäi vielä maksullisiksi. Viime vuoden puolella arvioitiin, että jos tämä maksuttomuus laajennettaisiin kaikkiin lasten terveydenhuollon palveluihin, niin se kustantaisi 10 miljoonaa euroa vuodessa. Eli käytännössä kyse ei ole mitenkään suuresta summasta, mutta sen merkitys lapsiperheille on kuitenkin suuri.

Eli ehdotan tässä lakialoitteessa, että 5 §:ään tehdään muutos niin, että sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, alle 18-vuotiaille annetut terveydenhuollon palvelut ovat maksuttomia, ja lisäksi terveydenhuollon palveluista maksuttomia ovat terveydenhuoltolain tässä pykälässä mainitut perusterveydenhuollon palvelut sekä hoitoon kuuluvat aineet ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarkoitetut hoitotarvikkeet, avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon palvelut, laitoshoido ja laitoshoidona annettu kuntoutus, yksilökoh-

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

tainen fysioterapia, terveydenhuollon ammattihenkilön antamat todistukset ja lausunnot silloin, kun ne eivät liity potilaan hoitoon, sekä yksityislääkärin läheteellä tehtävät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä tähän loppuun sen, että meillä on myös perheitä, joissa lapsi on kroonisesti sairas, on syöpäsairaus tai muu, ja silloinkin nämä laitospaidut, sairaalamaidut lääkehoitoineen, vaativat todella paljon, varsinkin alkuvuodesta, jolloin esimerkiksi lääkekatto ei ole ehtinyt vielä täyttyä, ja se on monelle perheelle raskas taakka. Toivottavasti seuraavan asiakasmaksulain uudistuksen yhteydessä — joka toivottavasti saadaan suhteellisen pian — tämäkin asia voidaan korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

20.38 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa herra puhemies! Kun viime eduskuntakaudella, hallituskaudella, asiakasmaksulaki tuli eduskuntaan, niin todellakin moni sanoi, että onko lasten ilmainen terveydenhuolto vihdoin maassamme totta. Kyllähän se olisi ollut, jos tuo lakiesitys, jonka Sipilän hallitus eduskuntaan toi, olisi hyväksytty, mutta se raukesi ajan puutteen takia, sote söi sen ajan sillä eduskuntakaudella, ja sen pohjalta sitten tämä lakialoite on tehty.

Tämä lakialoite, joka todella tekisi lasten terveydenhuollosta maksutonta, sisältyy myös kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin, ja tämä kustantaisi 10 miljoonaa euroa. Olemme hyvin tarkkaan priorisoineet vaihtoehtobudjetissa sitä, mihin rahaa laitamme, ja tuossa edustaja Laiho juuri kertoi sen, että paidut suomalaisessa terveydenhuollossa ovat todella iso taakka, varsinkin jos puhutaan paljon sairastavista, kroonisista sairauksista kärsivistä, niiden kanssa elävistä lapsista.

Totean sen, että iso osa lapsistamme voi paremmin kuin koskaan, mutta me tiedämme, että osalle lapsista ongelmat kasautuvat. Oli todella harmillista, että tuo maksulaki raukesi. Se olisi ollut askel terveyserojen kitkemisessä, kun lasten terveyspalveluista olisi tehty maksuttomia. Tämä lakialoite nyt mahdollistaa sen, että voitaisiin toteuttaa tuo edellisen hallituksen tärkeä tavoite, eli tämä on identtinen sen esityksen kanssa, joka täällä todellakin raukesi.

Jos puhutaan tasavertaisista mahdollisuuksista suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, niin kyllä hyvä terveys on kaiken lähtökohta. Tasapuoliset mahdollisuudet elämälle ovat tärkeitä, ja siksi mielestäni tämä lakialoite on ihan poikkeuksellisen tärkeä. On sanottava, että lasten terveyspalveluiden saatavuus ei saa olla riippuvainen perheen toimeentulosta. Me tiedämme, että meillä on toimeentulotuki, monet tavat auttaa perheitä, mutta monissa perheissä näitä ei ehkä tunneta. Olemme saaneet viestiä siitä, että huoli näistä maksuista on vaarassa estää joidenkin lasten riittävän hyvän terveydenhuollon saamisen, ja sitä pidän erittäin valitettavana.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta tässä, että tämän lakialoitteen hyväksyminen tarkoittaisi sitä, että alaikäisten terveyspalvelut olisivat jatkossa kokonaan maksuttomia. Mielestäni tämä olisi tärkeä askel lisätä lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Ja korostan vielä, että nämä kustannukset on sisällytetty kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 98/2021 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvaan covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 20/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2021 vp
Lakialoite LA 28/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina 16.9.2021 klo 20.55. Täysistunto lopetettiin klo 20.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola